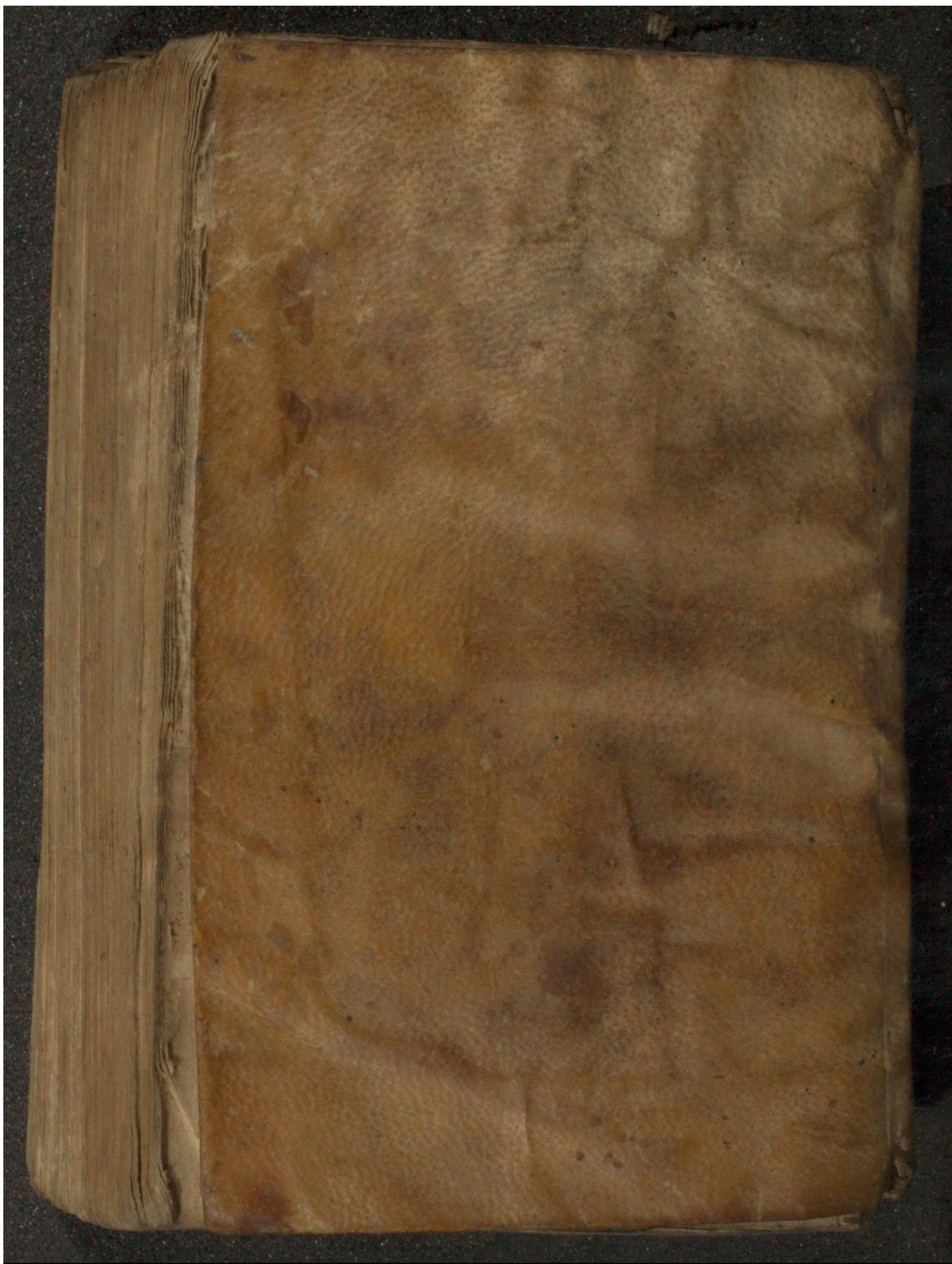

DOCTRINA HIPPOCRATIS.

APHORISMI: noua interpretatione ac methodo exornati.

LEGES MEDICINAE.

ARCANA IVDICIA.

LIMITES HVM. PARTVS.

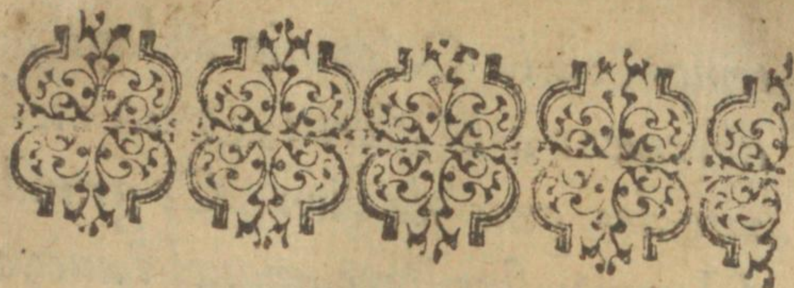
PATROCINIVM.

Autore RODOLPHO MAGISTRO,
Regis Consiliario, & Regiorum
Franciæ Liberorum Archiatro.

PARISIIS.
Ex Officina Niuelliana.
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, via
Iacobæa, sub Ciconiis.

M. DC. XIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

AV ROY.

IRE,

C'est vostre Maiesté qui me donne ce loysir d'escrire, dont ie luy en rends compte. Loysir (dis-je) le peu de temps que ie puis ménager sur les grandes occupations de ma charge, penible & pleine de soucy, plus que nulle autre. Car à seruir les personnes de tant de Princes, & de telle importance, il y a non seulement de la difficulté, mais du danger de la reputation. Mesmes en ce

temps, où la Calomnie abbaye si librement à la Vertu, & au merite des gens de bien. Ce grand Henry vostre Pere, auquel i'auoye desia seruy prés de vingt ans: mettant ce fais sur moy, me soulageoit du secours de sa prudence en telle sorte: que la pesanteur m'en sembloit tolerable tant qu'il a vescu. Et aujourd'huy appuyé sur la clemence de vostre Majesté, & sur l'Equité de la Royne vostre Mere, qui balance au pois de la verité & de la Iustice, les paroles comme les actions: Ie puis ioüir du méme repos & tranquillité, & mépriser librement les embusches, & surprises de l'Enuie. I'en rends donc les graces tres-humbles deuës à vos Ma-

jestés : & pour recognoissance ie leur offre la continuation de mes seruices & de mes escripts. Vostre Majesté a eu autrefois agreable L'Institution du Prince, que ie vous presentay deuant qu'eussiés atteint l'âge de sept ans : puis La facetieuse bataille d'Homere, subiet delectable à vos premieres leçons : En apres La Sagesse des Anciens transferée du Grec, comme de l'Academie de la vertu. Et depuis peu, nostre Tacite François, Autheur digne des Roys, & propre à former la Prudẽce. Maintenant ie me promets qu'elle receura aussi de bon œil, Les plus rares secrets du moyen de conseruer la vie. C'est vn present (SIRE)

dont la valeur ſe pourroit égaler aux Treſors des Indes: ſi la conſeruation de la vie de voſtre Maieſté, tant vtile & neceſſaire à la Chreſtienté, pouuoit ſouffrir quelque pris. SIRE *fauorisés ce Liure du regard couſtumier de voſtre clemence, que vous declarés à tous autres. Ainſi le grand Dieu puiſſe augmenter à vos Maieſtés l'abondance de ſes dons, & nous les conſeruer touſiours, comblées de contentemens & benedictions.*

M. DC. XIII.

De V. Maieſté le treſ-humble & treſ-fidele ſubiet, & ſeruiteur,

ROD. LE MAISTRE.

LVDOVICO XIII. REGI CHRISTIANISSIMO.

TVA Maiestas (DOMINE) mihi fecit hæc otia, quorum ei debeo rationẽ reddere. Otia dico, breuissima interualla quæ mihi supersunt à negotiosis curis oneris mei, omniũ certè grauissimi. Tantorum enim, tótque numero Principum valetudinem curare, omnes intelligunt rem es-

se non solùm ancipitis fortunæ, sed præcipitio etiam admodum propinquæ. Ac potissimùm vbi videas Bonos plærumq. vrgeri turbulentis Calũniæ latratibus: Et solius quidem virtutis merito, vel probitatis nomine malis odiosos. Sed Henricus ille Regum Maximus, Pater tuus, cui iam propè viginti annos seruieram, hanc mihi oneris molem imponens: eius grauitatem ope suæ prudentiæ sic alleuabat, vt eo superstite, rei tolerantia multò facillima videretur. Nunc verò etiam clementiâ tuæ Maiestatis, & simul Reginę Matris tuæ summa æqui-

tate fretus, quâ ſolet illa æquato examine, Iudicia rerum ſingularum, verbórumq. perpendere: ſic tranquillus ſecurúſque ago veſtro numine, vt mihi deinceps Æmulationum inſidiæ ſuſpectæ eſſe deſinant. Tibi ergo quæ poſſum (Rex potétiſſime) pro iſta humanitate, perſoluo grati animi pretia. Nam quinquennij ſpatio, ex quo hanc inij Prouinciam curandæ tuorum valetudinis: primùm obtuleram *Inſtitutionem Principis* Maieſtati tuæ, vix dum aſſecutæ ſeptimum ætatis annum: Deinde ludicrum illud Homeri βατραχομαχίαν, lecturæ prioris delectamentũ:

Tertiò, *Sapientiam Veterum* è Græco tranſlatam: Nuper autem, Gallico etiam ſermone noſtrum *Tacitum*, formandæ prudentiæ idoneum, dignúmque Regibus Authorem. Et nunc demum abditiſſima offero *Secreta vitæ conſeruandæ*: Munus longè præſtantiſſimũ: & quod pretio certare poſſit cum Theſauris indicis. Accipe verò ipſum (DOMINE) qua vultus ſerenitate ſoles cætera: adſcribens me interim in cenſum fidiſſimi ſeruitij ſubiectorum tuorum. Sic Deus opt. augeat ſua dona veſtris Maieſtatibus: eáſque

nobis diu præſtet ſaluas, incolumes, atque omni bonorum genere cumulatas; Anno M. DC. XIII.

Tuæ Maieſtatis humillim. ac fideliſſ. ſubiectus & ſeruus,

RODOLPHVS MAGISTER.

PRAEFATIO
AD LECTOREM.

Phorismorum diuinum Opus & admirabile omnibus laudatur, summóque est in pretio Medicis: sed vix è sexcentis vnum reperias, qui satis pro merito illud amplectatur. At videri volunt omnes, ne in suspicionem ignorantiæ cadant, se habere Aphorismos ad manum: dum eorum vnum atque alterum præcipitata mente, vt fere fit, nullóque iudicio in medium proferunt. Enimuerò huius Operis singulas voces, singulæ propemodum sententiæ comitantur, aureis literis dignæ sententiæ: & quasi vniuersam continentes medendi sapientiam. Nam siue vbertatem scientiæ, siue magnificentiam

Axiomatum, aut pondus breuitatis spectes, nullum certè vsquam existere videas de re Medica scriptum, aut gratius, aut vtilius, aut docendi commoditate præstabilius. Quocirca ipsum & ob oculos perpetuò haberi, & memoria quoque teneri ab iis par est, atque consentaneum, quicumque medendi vsum cum aliqua laude profiteri volunt. Quî fit igitur, vt monumentum tanti pretij adeóque salutiferum, veluti iaceat in puluere, paßim à plærisque Medicorum tantopere neglectum atque despectum? Ea est in hominibus mentis vesania, brutúsque sensuum stupor, vt in meridiano Sole cæcutiant. Et fortè deterrentur obscuritate, quam hîc parit rerum confusio. Perturbati ac veluti stupentes hærent, cùm cito raptu se transferri vident ad res planè diuersas, maximéque differentes. Hîc enim videas vnum Aphorismum agere de victus ratione, quem in re omnino diuersa, mox vel pro-

gnosticon Axiôma, vel therapeuticon sequatur: Illîc de morbis internis, atque externis confusè, alibi de purgatione, & venæ sectione promiscuè. Quis non erret in tam multiplici viarum flexu? Aut, cui vel perspicacissimo tenebræ non offundantur in hac rerum confusione. Methodus artium anima, & rationis Magistra mederi huic malo potest: difficilia expedire, obscura declarare, ardua explanare. Diuisa tantùm sæpe habent difficultatis, vt omnem eludant intelligentiam: quæ tamen suo ordine disposita, fiunt facillima. Quod experiri voluimus in Opere præstantissimo. Est fidelis hæc nostra interpretatio, non quæ perpetuò verbum verbo reddat, vt quædam aliæ solent: sed quæ menti Authoris coniunctissimè adhærescat. Ad quam meliùs exprimendam, se illa certis locis diffundit paulò latiùs: & in quibusdam Aphorismis ad maiorem claritatem, pro nexu orationis ac

serie, posteriora prioribus anteponit. Adiecta etiam vincula quæ res inter se connectant. Libris nihil detractum: Integri sunt relicti. Et homogenea quãtùm fieri potuit, suo ordine composita, & coniuncta. Quod si minùs aptè in quibusdam factum videatur, restituere licet. Hæc tamen nostra est Opinio, eam Hippocratis non esse, quam vulgò habemus Aphorismorum dispositionem: sed vel temporis lapsu perturbatam, vel inchoatum duntaxat opus, atque imperfectum suos posteà sic edidisse. Cæterùm nos interpretationi nostræ Authoris verba è regione comparamus, non, vt Græcorum rudes, singularum vocum significationes contemplentur, sed vt Eruditis appareat nostra fidelitas: & Græca ipsa nostro ordine legi commodiùs poßint. Quæ si fastidiosis minùs placent, palma est in medio posita,

& relictus bene agendi locus. Si bonis & candidis non displicent, hanc solam nostri laboris mercedem volumus. Vale Candide Lector.

Virtuti, meritóque
ROD. MAGISTRI MEDICI
Regij, & liberorum Franciæ
Archiatri.

QVIS Labyrinthæi paria inter marmora Tecti,
Neſcit inexplicitas abſque Regente, vias?
Hinc ſemel euaſit, non Te ſine (Dædale) Theſeus:
Quæ manus hoc poſuit, ſola relegit iter.
Tale Orbi Cois Aphoriſtica ſylua columnis,
Tot per ſecla virûm, nobile fulget opus.
Supra marmor opes, purū longè ante metallū:
Aſt hæc non Coïs conſita gaza modis.
Inuia ſylua viis: Caſus, nodíque Draconis,
Hactenus arte regi, quod caret arte negāt.
Hactenus hoc, inquā. Noſtro ſed Gallia ſeclo,
Semper Palladiis, Gallia fœta viris.
Extulit ingenium, ſaltus penetrare latentes
Auſum: viuificos & reſerare ſinus.
Quæ leuiter, timidi circumcerpſere priores,
Ingredere: & plena (hoc auſpice) carpe manu.
Hic, vbi nulla viæ veſtigia, ducit euntes.
Theſeu cede viro: Dædale cede viro.
Germanū Druidū genus, arte notáq. Magiſter,
Te meritò medicū Gallica ſceptra colunt.

ANNES RVLMANVS,
Art. Prof. Monſp.

AD ROD. MAGISTRVM REGIS CONSILIARIVM, & Liberorum Franciæ Medicum primarium.

QVÆ breuis Hippocrates obscurè scripserat olim,
Nunc breuitate pari das manifesta magis.
Attamen accessit breuitati dictio paulò
Fusior, & superans scripta pelasga nitor.
Sic Hermes digito, dubium per inhospita Tesqua
Dirigit: & quorsum debeat ire, docet.
Quæ Medici, foliis quasi scripta Oracla Sibyllæ,
Nullo crediderant posse coire modo:
Connectis molli, sed firmo stamine, quali
Non meliùs nodo, Gordius ipse liget.
Nam Coi sic membra senis, luxata reponis,
Vnum sint aptis corpus, vt articulis.
Vis sine figmento, de Téque, tuoque labore
Scire, quid ingenuus, pectore quisque tegat.
Hippocratem numerosa æquas breuitate, Galenũ
Ingenio, Celsi scripta Latina stylo.
Hæc tibi Doctorum de Te persuasio verax,
Debet ad vlterius subdere calcar iter.
Hoc age: felici quæ Te desistere cœpto
Causa mouet? quæso, visne referre pedem?
Promeritus Medicos: simili Mortalibus ægris
Officio, præsens auxiliator eris.

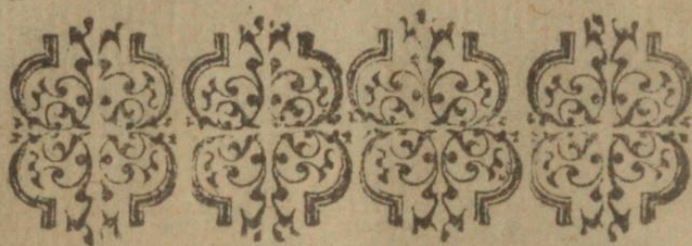
Ni facias, tanto qui munere te beat, illud
Auferet: esse Dei publica dona volunt.
Macte ergo virtute: ausis Cœlestis Apollo
Talibus æquus erit, perpetuóque fauens.

FR. ROSSETVS
D. Med.

SVMMA PRIVILEGII.

CAutum eſt Regis authoritate, ne quis in regno Franciæ, Librum qui inſcribitur *Doctrina Hippocratis, &c. Authore Rodolpho Magiſtro, &c.* excudat, vendátve intra ſexennium, abſque permiſſu Authoris: Multâ indicta publicationis exemplarium, in eum qui ſecus fecerit: prout ampliùs in ipſo Diplomate continetur. Lutetiæ Pariſiorum Cal. Aprilis. A. S. M. DC. XIII.

Sic ſignatum, PERROT.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΦΟΡΙΣΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Προπέμψας δύο Ἀφορισμοὺς περὶ τῆς κενώσεως τῆς αὐτομάτως καὶ τῆς κενεαγγείας, τῶν αὐτῶν τὸ μέτρον, καὶ τὴν ποιότητα διδάσκει ὁρίζειν κατὰ τὸ ἔθος τῆς φύσεως· ἔπειτα περιγράφει νόμοις τοῦ διαιτᾶν, καὶ τοῦ καθαίρειν.

I

I Ὁ Βίος βραχὺς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καιρὸς ὀξὺς, ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. δεῖ δὲ οὐ μόνον, ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέ-

APHORISMORVM HIPPOCRATIS,

PRIMA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Prima sectio præmißis duobus Aphorismis de spontanea purgatione & mißione sanguinis, vacuandi qualitatem ac modum ex Naturæ instituto definire docet: deinde viuendi, & postremò purgandi leges præscribit.

Proœmium operis.

I.

VITA breuis, Ars autem longa est: & Occasio, momentaneo præcipitata lapsu, ferméq. incomprehẽsa, incertum Iudicium, ac periculosam relinquit Experientiam. Medendi verò prudentiâ, quantumuis instructus accedas, omniáq. præstes, quæ ad legitimam curationem desiderari videantur: perdis operã, nisi Aegrum obsequentem habeas, vel sese con-

uenienter gerentem: & qui ei aſſiſtunt Miniſtri, ſuo muneri omnes officioſè incumbãt, cæteráque externa ritè reſpondeant.

Purgatio ad imitationem naturæ inſtituenda.

2.

Ventris turbationibus, vomitibuſque ſpontaneis, ſi talia purgentur, qualia purgari conuenit, id Aegris commodo eſt, cedítque feliciter: ſin minùs contrario fit ſucceſſu, & cum acceſſione detrimenti. De vaſorũ inanitione, idem omnino iudicium eſt, eam ſcilicet vtilem eſſe, faciléq. ferri, ſiquidem talis ſit, qualem fieri decet: ſin minùs rem planè cõtrà ſe habere. Hîc verò ſedulò conſideranda ſunt, regio, tempus, ætas, atque adeò ipſa morborũ natura vel conditio, quibus illa aut conſentanea, aut aliena ſint.

οντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ ἔξωθεν.

2.

Ἐν τῇσι ταραχῇσι τῆς κοιλίης, 2
καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοῖσιν αὐτομάτως γινομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι, καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσιν· ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. οὕτω δὲ καὶ ἡ κενεαγγείη, ἢν μὲν οἵην δεῖ γίγνεσθαι, γίγνηται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσιν· ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. ἐπιβλέπειν οὖν δεῖ, καὶ χώρην, καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην, καὶ νούσους ἐν ᾗσι δεῖ, ἢ οὔ.

.3.

3 Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν, αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι, σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν· οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐδέ τι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι, λείπεται ἐπὶ τὸ χεῖρον. τουτέων οὖν ἕνεκα, τὴν εὐεξίην λύειν ξυμφέρει μὴ βραδέως, ἵνα πάλιν ἀρχὴν ἀναθρέψιος λαμβάνῃ τὸ σῶμα. μηδὲ τὰς συμπτώσιας ἐς τὸ ἔσχατον ἄγειν, σφαλερὸν γάρ· ἀλλ' ὁκοίη ἂν ἡ φύσις ᾖ τοῦ μέλλοντος ὑπομένειν, εἰς τοῦτο ἄγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ κενώ-

Phlebotomiæ cautiones.

3.

In plenis ac robuſtis, vt Athletarũ corporibus, ſummæ Εὐεξίαι, quæ videlicet extremo plenitudinis gradu conſiſtant, periculoſæ admodũ eſſe ſolent: quia non poſſunt diu in eodẽ ſtatu manere, aut quieſcere. Cùm verò nõ quieſcãt, nec poſſint vltra in melius progredi, eas in deterius reuolui neceſſe eſt. His de cauſis ſummas illas Εὐεξίας, ſine mora, & maturè ſoluere cõfert, vt Naturæ ſuperſit quod agat, & corpus ad ſolita redeat ſui nutriẽdi reficiẽdíq. munia. At certum vacuationũ, definitúmq. modum eſſe oportet: quas ad extremam vaſorum ſubſidentiã perducere, res eſt ſuſpecta, & periculo propinqua. Scias igitur ſatis eſſe, eò vſque vacuando progredi, dum natura illius, cuius res agitur, facilè ferat. Vacuationes e-

nim in extrema progreſſæ, non ſine periculo fiunt: vt refectiones immodicæ non ſine damno decernuntur.

De ratione victus, Aphoriſmi XVI.

4.

De victus ratione, quæ inter pręcipua cenſetur medicinæ præſidia, ſic ſtatuẽdum videtur. Eum in quibuſcunque longioribus morbis tenuem atque exquiſitũ semper damno eſſe: in acutis autem, vbi minimè conueniat, periculum etiam accerſere. Sic habeto igitur, omnẽ victus extremam tenuitatem vbique moleſtam eſſe, non ſecus ac plenitudine modum ſuperante, vel conſiſtente in extremo, valetudo turbari ſolet.

5.

Victus enim tenuitate ſemper lædũtur ægri, peccántq. magis tenui, quàm paulò pleniore victu. imò

σιες, αἱ ἐς τὸ ἔσχατον ἄγουσαι,
σφαλεραί. καὶ πάλιν αἱ ἀναθρέ-
ψιες αἱ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐοῦσαι,
σφαλεραί.

4

Αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δί- 4
αιται, καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν
αἰεὶ πάθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ὀξέσιν,
οὗ μὴ ἐπιδέχεται, σφαλεραί.
καὶ πάλιν, αἱ ἐς τὸ ἔσχατον λε-
πτότητος ἀφιγμέναι δίαιται, χα-
λεπαί. καὶ γὰρ αἱ πληρώσιες αἱ
ἐς τὸ ἔσχατον ἀφιγμέναι, χαλε-
παί.

5.

Ἐν τῇσι λεπτῇσι διαίτῃσιν ἁ- 5
μαρτάνουσιν οἱ νοσέοντες, δι᾽ ὃ
μᾶλλον βλάπτονται. πᾶν γὰρ τὸ

ἁμάρτημα ὅ ἂν γίνηται, μέγα γίνεται μᾶλλον ἐν τῇσι λεπτῇσι, ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγον ἁδροτέρῃσι διαίτῃσι. διὰ τοῦτο καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι, σφαλεραὶ αἱ πάνυ λεπταὶ, καὶ καθεστηκυῖαι, καὶ ἀκριβέες δίαιται, ὅτι τὰ ἁμαρτανόμενα χαλεπώτερον φέρουσι. διὰ τοῦτο οὖν αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαιται, σφαλεραὶ ἐς τὰ πλεῖστα τῶν σμικρὸν ἁδροτέρων.

6.

6 Ἐς δὲ τὰ ἔσχατα νοσήματα, αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι ἐς ἀκριβείην κράτισται.

7.

7 Ὅκου μὲν οὖν κατοξὺ τὸ νόσημα, αὐτίκα καὶ τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχει, καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι. ὅκου δὲ μὴ, ἀλλ᾽

ſanis etiam, valde tenuis, ſtatus, exquiſitúſque victus ideò eſt periculoſus, quòd errores difficiliùs ferant: ſi qui deinde vel ſponte, vel ex neceſſitate committantur. Hinc ergo ſatis conſtat, exquiſitam victus tenuitatem ad periculum vbique propenſiorem eſſe, quàm liberalem, ac paulò pleniorem viuendi rationem.

6.

Ad extremos tamen morbos, exquiſitè extrema opponenda remedia.

7.

Quamobrem ſi peracutus ſit morbus, vt ſtatim labores habet extremos, ſic ipſo ineunte, extremè tenuiſſimo vtendum victu: ſin minùs, & contrà ſe res habeat,

liberaliùs alere prorſus neceſſe eſt, à tenuitate tantùm recedendo, quantò ab extremis morbus longiùs receſſerit, remiſſiórque fuerit.

8.

Vnde in vigore morborum vel omninò abſtinere conuenit, vel tenuiſſimam viuendi rationem obſeruare.

9.

Animo tamen in id ſemper intento, quid valeant Aegrotantis vires, & an ſubſiſtant eo victu integræ, vſque ad vigorem morbi, vel an ille deficiat priùs, remittátque de ſua vehementia.

10.

Appetente igitur vigore cibos parciore manu miniſtrabis: ſin minùs tantùm de illis ſubtrahes, quantò propiùs aderit vigor, lon-

ἐνδέχεται ἀδροτέρως διαιτᾷν· το-
σοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὁκόσον ἂν ἡ
νοῦσος μαλθακωτέρη τῶν ἐσχάτων ᾖ.

8.

Ὁκόταν δὲ ἀκμάζῃ τὸ νόσημα, 8
τότε καὶ τῇ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγ-
καῖον χρέεσθαι.

9.

Συντεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ τὸν νο- 9
σέοντα, εἰ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ πρὸς
τὴν ἀκμὴν τῆς νούσου· καὶ πότερον ἐκεῖ-
νος ἀπαυδήσει πρότερον, καὶ οὐκ
ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ· ἢ ἡ νοῦσος πρό-
τερον ἀπαυδήσει, καὶ ἀμβλυνεῖται.

10.

Ὁκόσοισι μὲν οὖν αὐτίκα ἡ ἀκ- 10
μὴ, αὐτίκα λεπτῶς διαιτᾷν. ὁ-
κόσοισι δὲ ἐς ὕστερον ἡ ἀκμὴ, ἐς ἐ-
κεῖνο καὶ πρὸ ἐκείνου μικρὸν ἀ-

φαιρετέον. ἔμπροσθεν δὲ, ποτέρως διαγνώσῃ, ὡς ἂν ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων.

11. 19.

11 Ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρὴ, τὸ προστιθέναι γὰρ βλάβη. καὶ ὁκόσα κατὰ περιόδους παροξύνεται, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρή. οἷσιν ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυνομένοισι μηδὲν διδόναι, μηδ᾽ ἀναγκάζειν, ἀλλ᾽ ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων πρὸ τῶν κρισίων.

12.

12 Τοὺς δὲ παροξυσμοὺς, καὶ τὰς καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτεος, καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἐπιδόσιες, ἤν τε καθ᾽ ἡμέρην, ἤν τε παρ᾽ ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίνων-

giúſve receſſerit: ita vt conſtantes durare queant ægrotantis vires.

II. 19.

Eadémque ipſa de cauſa in acceſſionibus, & per circuitus recurrentibus paroxyſmis, & in criſibus morborum alimenta quia nocent, minimè offeres ſollicitatis coactíſue laborantibus, ſed ea pro ratione vel ſubduces, vel etiam in totum aliquando auferes. Quippe in illis abſtinere bonum, nutrire autem iniuria eſt.

12.

Paroxyſmos verò, vigoréſque ſuos ipſi morbi, pro ſe quiſque facilè, & ſucceſſiuæ circuituum inter ſe reciprocationes indicabunt: ſiue illæ ſingulis diebus, vel alternis, maioréve interuallo fiant. Item & anni tempora, & morborum

Επιφαινόμενα, ipſorum conſtitutiones moréſque indicare poſſunt: vt in pleuriticis ſputa ſtatim initiò apparere, breuitatem morbi, tardiùs autem eius longitudinem ſignificant. Quin & vrinæ, deiectiones, ſudores, vt apparuerint, morbos tum faciles tum difficiles iudicatu, & breues longóſque denunciant.

Victus circa ætates & anni tempeſtates.

13.

Deinceps de victu obſeruando circa ætates, & anni tempora. Senes ferunt inediam faciliùs, quàm qui ætate ſunt conſtanti, hi quàm Adoleſcentes, pueri autem difficillimè omnium: Atque inter eos quidem grauiùs etiam ferunt ieiuniũ, quicunq. ſunt viuidiores, prõptioríſq. animi. Hac ſcilicet ratione:

14.

Quæ enim creſcunt plurimùm habent innati caloris, vnde & plu-

ται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν, οἷον ἐν πλευριτικοῖς πτύελον αὐτίκα ἢν ἐπιφαίνηται, ἀρχομένου βραχύνει· ἢν δ' ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύνει. καὶ οὖρα, καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἱδρῶτες, καὶ εὔκριτα, καὶ δύσκριτα, καὶ βραχέα καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμενα δηλοῖ.

13.

Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην 13
φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες, ἥκιστα τὰ μειράκια, πάντων δὲ μάλιστα παιδία. τουτέων δὲ αὐτέων ἃ ἂν τύχῃ αὐτὰ ἑωυτῶν προθυμότερα ἐόντα.

14.

Τὰ αὐξανόμενα τὸ θερμὸν ἔχει 14
πλεῖστον τὸ ἔμφυτον, πλείστης οὖν

δεῖται τροφῆς· εἰ δὲ μή, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται. γέρουσι δὲ ὀλίγον τὸ θερμόν. διὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκκαυμάτων δέονται· ὑπὸ πολλῶν γὰρ ἀποσβέννυται. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πυρετοὶ τοῖσι γέρουσι οὐχ ὁμοίως ὀξέες· ψυχρὸν γὰρ τὸ σῶμα.

15. 18.

15 Αἱ κοιλίαι χειμῶνος, καὶ ἦρος θερμόταται φύσει, καὶ ὕπνοι μακρότατοι. ἐν ταύτῃσιν οὖν τῇσιν ὥρῃσι, καὶ τὰ προσάρματα πλείω δοτέον· καὶ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν πολύ· τροφῆς οὖν πλείονος δέονται. σημεῖον αἱ ἡλικίαι, καὶ οἱ ἀθληταί. θέρεος δὲ καὶ φθινοπώρου σιτία δυσφορώτατα φέ-

rimo alimento indigent: ne calor deficiēte alimēto, in ipſum corpus ſuas intentet vires, ídque abſumat. Senibus autē minimùm eſt caloris, quibus propterea paucis fomitibus opus eſt, ne à plurib. exiguus calor extinguatur. Quæ cauſa eſt, cur acutis febribus minùs infeſtētur ſenes, quòd frigidius habeāt corpus.

15. 18.

Hyeme cibis indulgere liberaliùs, quòd ſint ventres eo tempore calidiſſimi, ſomníq. longiſſimi: calor verò natiuus multus admodū. poſteà etiā vere ob eandē cauſam victum concedere plenior ē, quàm Aeſtate vel Autumno, quibus temporib. conſtat alimēta ferri difficiliùs, calore ſcilicet iam debilitato ac veluti lāgueſcente. Hîc igitur vt in Aetatib. & in Athletis, par omnino ratio eſt, plus ciborū ſemper adhibendū, vbicunq. magis vigeāt ca-

loris vires: vigent autem illæ Hyeme primùm, deinde Vere.

17.

Item diligenter attendere, quibus ſemel aut bis, plus aut minùs alimẽti offerri oporteat: quibus etiam multa ſimul aut paulatim certis horis diſtribui: qua in re & regioni & ætati & conſuetudini, eſt aliquid concedendum.

16.

Quibus hoc etiam addere conſentaneũ videtur, humidum victũ tum febricitantibus aptiſſimũ eſſe, tum pueris maximè, & aliis eo victus genere vti ſolitis.

De purgatione.

20.

Cæterùm in medicationibus hæc obſeruare: vt nihil moueas aut noues purgantibus medicamentis, aliiſve quibuſcunque irritamentis, ſiue iudicentur adhuc morbi, ſeu

ρέουσι. χειμῶνος ῥήϊστα, ἦρος δεύτερον.

17.

Καὶ οἷσιν ἅπαξ ἢ δὶς, ἢ πλείω 16
ἢ ἐλάσσω, ἢ κατὰ μέρος. δοτέον δὲ
τι, καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ χώρῃ, καὶ
τῇ ἡλικίῃ, καὶ τῷ ἔθει.

16.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι τοῖσι 17
πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι, μάλιστα δὲ παιδίοισι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσιν οὕτως εἰθισμένοισι διαιτᾶσθαι.

20.

Τὰ κρινόμενα, καὶ τὰ κε- 18
κριμένα ἀρτίως μὴ κινέειν μηδὲ νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμα-

κίνησι, μήτε ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾶν.

21.

18 Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ ἡ φύσις διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν.

22.

19 Πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὠμά, μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν, ἢν μὴ ὀργᾷ· τὰ δὲ πλεῖστα οὐκ ὀργᾷ.

24.

20 Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν ὀλιγάκις, καὶ ἐν ἀρχῇσι τῇσι φαρμακίῃσι χρέεσθαι, καὶ τοῦτο προεξευκρινήσαντας ποιέειν.

23. 25.

21 Τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἂν χωρέῃ οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως. καὶ ὅκου δεῖ

iam ſint perfectè iudicati, ſed manum prorſus abſtineas.

21.

Et ſi quando purgare opus fuerit, quò maximè Natura vergit, per loca nimirum conferentia, eò ducere.

22.

Cõcocta autem medicari & mouere, non cruda: nec in principiis vnquam, niſi turgeant humores, quos rarò turgere accidit.

24.

Similiter in Acutis morbis rarò admodum purgare, niſi purges in principiis, quod quidem nec fieri debet, niſi adhibita ſingulari prudentia & iudicio.

23.25.

Purgationes autem vt vires ferent, & res poſtulare videbitur, vel vſque ad animi defectionem

perducere. Vacuationes æſtimando non copiâ, ſed ſolùm ſi talia purgentur, qualia conuenit,& eas facilè ferant Aegri.

SECVNDA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Hîc primùm traditis quibuſdam præceptis de vacuatione, mox varij Aphoriſmi ſubiunguntur de ratione victus, de labore, de ſomno & vigilia: poſtremò de ſignis morborum promiſcuè tum demonſtratiuis, tum prognoſticis

De purgatione, Aphor. VII.

51.

MVltùm ac repentè vacuare vel replere, vel calefacere vel refrigerare, vel quouis alio modo corpus mouere periculoſum: tum

ἄχρι τῆς λειποθυμίης ἄγειν, καὶ τοῦτο ποιέειν, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων. ἢν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε, καὶ εὐφόρως φέρουσι. τὰ δὲ ἐναντία δυσχερῶς.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Ἐνταῦθα μὲν πρῶτον περὶ τῶν προσταγμάτων παραδοθεῖσι περὶ κενώσεως, αὐτίκα ποικίλοι ὑποτάσσονται Ἀφορισμοὶ περὶ διαίτης, πόνου, ὕπνου, καὶ ἀγρυπνίας· τὰ ὕστατα περὶ σημείων τῶν νοσημάτων συγκεχυμένως διαγνωστικῶν τε καὶ προγνωστικῶν.

51.

ΤΟ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης 1
κενοῦν, ἢ πληροῦν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁκωσοῦν τὸ σῶμα κινεῖν, σφαλερόν. καὶ γὰρ

πᾶν γὰρ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον· τὸ δὲ καὶ ὀλίγον, ἀσφαλὲς, καὶ ἄλλως, ἤν τις ἐξ ἑτέρου ἐφ' ἕτερον μεταβαίνῃ.

9.

2 Τὰ σώματα χρὴ, ὅκου ἄν τις βούληται καθαίρειν, εὔροα ποιέειν.

37. 36.

3 Οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακεύεσθαι ἐργώδεες. οἱ ὑγιεινῶς ἔχοντες τὰ σώματα, ἐν τῇσι φαρμακίῃσι καθαιρόμενοι, ἐκλύονται ταχέως, καὶ τῇ πονηρῇ τροφῇ χρεόμενοι.

22.

4 Ἀπὸ πλησμονῆς ὁκόσα ἂν νοσήματα γένηται, κένωσις ἰῆται· καὶ ὁκόσα ἀπὸ κενώσιος, πλησμονή· καὶ τῶν ἄλλων ἡ ὑπεναντίωσις.

aliàs, tum ſi tranſeas ad contrarium. Naturæ ſiquidem omne nimium hoſtiliter aduerſatur. At ſenſim ac per vices agere aliquid liberum à periculo, tutúmque eſt.

9.

Purgationem inſtituenti, fluida eſſe corpora conſentaneum eſt, atque humores ita comparatos vt faciliùs trahentibus medicamentis obſequantur.

37. 36.

Valde ſani non ferunt purgationes ſine labore: & purgando exolui ſolent. Quod idem accidit iis qui vitioſis alimentis veſcuntur.

22.

Sed vacuatione curantur, quicumq. morbi ex repletione fiunt: quemadmodum à nimia vacuatione ortos, curat repletio. Quæ contrarietas etiam in cæteris ſeruari debet.

29. 30.

Vigentibus tamen morbis & in ſtatum progreſſis, quo tempore ſunt omnia vehementiſſima, quieſcere ſatius eſt: in principiis autẽ mouere, ſi quid videatur mouendum, vel in fine cùm remiſſiora fuerint omnia.

Non temerè mutanda remedia.

52.

Comparatis ex arte remediis atque pro ratione adhibitis, ſi minimè reſpondeat ſucceſſus, ſtétque nihilominùs res in eodem quò initiò fuerat loco, nihil temerè mutandum.

De victus ratione, Aphor. XIV.

4. 17.

Non ſatietas, non fames, neque aliud quidquam bonum eſt, quod Naturę modũ excedat. Et ex nimia ſatietate morbos generari, indubitato argumento eſt ipſa ſanatio.

29. 30.

Ἀρχομένων τῶν νούσων, ἤν τι 5
δοκέῃ κινέειν, κίνει· ἀκμαζουσῶν
δὲ, ἡσυχίην ἔχειν βέλτιόν ἐστιν.
περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη,
πάντα ἀσθενέστερα· περὶ δὲ τὰς
ἀκμὰς, ἰσχυρότερα.

52.

Πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι, 6
μὴ γινομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ
μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον, μένοντος
τοῦ δόξαντος ἐξ ἀρχῆς.

4. 17.

Οὐ πλησμονὴ, οὐ λιμὸς, οὐδ' 7
ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν, ὅτι ἂν μᾶλ-
λον τῆς φύσιος ᾖ· ὅκου ἂν τρο-
φὴ παρὰ φύσιν πλείων εἰσέλθῃ,
τοῦτο νοῦσον ποιέει· δηλοῖ δὲ καὶ
ἡ ἴησις.

7.

8 Τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπτυνόμενα σώματα, νωθρῶς ἐπανατρέφειν δεῖ· τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ, ὀλίγως.

8.

9 Ἢν ἐκ νόσου τροφὴν λαμβάνων τις μὴ ἰσχύῃ, σημαίνει ὅτι τὸ σῶμα πλείονι τροφῇ χρέεται· ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντος, τοῦτο γίγνηται, χρὴ εἰδέναι ὅτι κενώσιος δέεται.

10.

10 Τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων, ὁκόσον ἂν θρέψῃς, μᾶλλον βλάψεις.

11. 18.

11 Ῥᾷον πληροῦσθαι ποτοῦ ἢ σιτίου. τῶν τρεφόντων ἀθρόως τὸ

7.

Longo tempore contractam extenuationẽ corporum ſenſim, auctíſque paulatim alimentis reficere oportet: quæ autem citò irrepſit citata nutritione ſic reſtituẽda eſt, vt quodammodo paria ſint, extenuandi reficiendíque temporum momenta.

8.

Quòd ſi quis poſt morbum acceſſione alimenti minimè recreatur, veriſimile eſt copiam obeſſe, quâ ſubducta & ad modum reuocata idem ſi accidat, ſcias purgatione opus eſſe.

10.

Sin minùs, quò magis impura corpora nutrieris, eò magis læſeris.

11. 18.

Potulẽtis facilius eſt, quàm Eſculentis refici. Et potulentorum tam

celeres ſunt excretiones quàm citę diſtributiones.

21.

Meri potione fames coërcetur.

16.

Si quibus de cauſis vel præſens vel futura inedia eſt, omnem laborem vitare oportet.

38.

Paulò peiorem & potum & cibum, qui tamen Aegro magis placeat, optimis quidem, minùs autem gratis præferre aliquando licet.

33.

In omni morbo mente conſtare, & ad alimenta, cùm offeruntur, bene ſe habere, ſunt optima ſperatæ ſalutis indicia: Contrà autem ſe habere,

31.

Et à morbo bene cibatum corpus nihil proficere in malis cenſemus.

ταχέως, ταχεῖαι καὶ αἱ διαχωρήσιες γίγνονται.

21.

Λιμὸν θώρηξις λύει. 12

16.

Ὅκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν. 13

38.

Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ 14
σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν,
ἀηδεστέρων δὲ, μᾶλλον αἱρετέον.

33.

Ἐν πάσῃ νούσῳ τὸ ἐῤῥῶσθαι 15
τὴν διάνοιαν, καὶ εὖ ἔχειν πρὸς
τὰς προσφορὰς, ἀγαθόν· τὸ δὲ
ἐναντίον, κακόν.

31.

Τῷ εὐσιτέοντι ἐξ ἀῤῥωστίης, 16
μηδὲν ἐπιδιδόναι τὸ σῶμα, μοχθηρόν.

34.

17 Ὡς τὰ πολλὰ πάντες οἱ φαύλως ἔχοντες, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐσιτέοντες, καὶ μηδὲν ἐπιδιδόντες, πρὸς τῷ τέλει πάλιν ἀσιτέουσιν· οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀσιτέοντες ἰσχυρῶς, ὕστερον δὲ εὐσιτέοντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσιν.

15.

18 Ὅκου φάρυγξ νοσέει, ἢ φύματα ἐν τῷ σώματι ἐκφύεται, σκέπτεσθαι χρὴ τὰς ἐκκρίσιας· ἢν γὰρ χολώδεες ἔωσι, τὸ σῶμα ξυννοσέει· ἢν δὲ ὅμοιαι τοῖσιν ὑγιαίνουσι γίγνωνται, ἀσφαλὲς τὸ σῶμα τρέφειν.

48.

19 Ἐν πάσῃ κινήσει τοῦ σώματος ὁκόταν ἄρχηται πονέειν, τὸ δι-

32.

Qui cibos initiò morborum facilè appetunt, præter quàm quod nihil proficiunt, circa finem vicissim, cùm maximè alere opus esset, eorum fastidio teneri solent. Contrà autem qui cibos auersantur initio, eos posteà faciliùs admittunt, ac feliciùs restituuntur.

15.

Si quando malè habeant fauces, aut corpore tubercula erumpant, cõsiderandæ sunt excretiones: quę si humore bilioso perfusæ videantur, vnà malè affectum est corpus: si verò similia sanis appareant, corpus sine metu, ac tutò nutriri potest.

De exercitatione & labore:
Aphor. IV.

48.

In omni motu corporis, cùm ipsum incipit laborare, si fiat statim

laboris intermiſſio, cito etiam laſſitudinem tollit.

49.

Labores aſſuetos imbecilli aut ſenes faciliùs ferunt, quàm robuſti iuuenes quibus inſueti ſint.

50.

Et quæcunq. tibi ex longo tempore per conſuetudinem familiaria feceris, licet peiora ſint, minùs tamen quàm inſolita, turbare conſueuerunt: vnde vtile eſt aliquando ad inſueta tranſire.

5.

Quæ laſſitudines cum grauitate totius corporis non à labore, ſed ſponte fiunt, morbos futuros prænunciant.

De ſomno & vigil. Aphor. III.

3.

Somnus & vigilia ſine damno excedi non poſſunt.

ἀναπαύειν εὐθὺς ἄκοπον.

49.

Οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας 20
πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες
ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων, ἰσχυ-
ρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι.

50.

Τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνή- 21
θεα, κἂν ᾖ χείρω, τῶν ἀσυνή-
θων ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. δεῖ οὖν
καὶ ἐς τὰ ἀσυνήθεα μεταβάλλειν.

5.

Κόποι αὐτόματοι φράζουσι 22
νούσους.

3.

Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότε- 23
ρα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα,
κακόν.

2.

24 Ὅκου παραφροσύνην ὕπνος παύῃ, ἀγαθόν.

1.

25 Ἐν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιέει, θανάσιμον· ἢν δὲ ὕπνος ὠφελέῃ, οὐ θανάσιμον.

34.

26 Ἐν τῇσι νούσοισιν ἧσσον κινδυνεύουσιν οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσιος, καὶ τῆς ἡλικίης, καὶ τῆς ἕξιος, καὶ τῆς ὥρης ἡ νοῦσος ᾖ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατά τι τουτέων.

27.

27 Τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν οὐ δεῖ πιστεύειν, οὐδὲ φοβέεσθαι λίην τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν τοιουτέων ἐστὶν ἀβέβαια, καὶ οὐ

2.

Vbi delirium ſedauerit ſomnus, ſperatæ ſalutis indicium eſt:

I.

Et idem ſi laborem fecerit, lethalis credi poteſt; ſin autem contrà iuuerit, mortis metum omnem adimit.

De prognoſi generali: Aphor. III.

34.

Minùs periculi afferunt morbi, qui vel Naturæ, vel Aetati, vel habitui, vel tempori conueniãt: contrà autem periculoſi exiſtunt, qui ab illis plurimùm diſſideant.

27.

Quandoque accidit, vt ſubitò ſine vlla ratione morbus remittatur, cui rei non eſt magnopere fidendum: neque metuendum mala quæ citra rationem euenerint,

vt quæ parum ſibi conſtent, & minimè ſubſiſtant.

35.

In omnibus morbis partes circa vmbilicum, imúmque ventrem ſi bona ſint craſſitudine, meliùs ſperare iubent: ſin autem extenuatæ veluti tabeſcant malum: & in vẽtris purgationibus, etiam periculoſum eſt.

De prognoſi acutorum, Aphor. VI.

19.

In acutis morbis prorſus non ſunt certæ prædictiones neq. mortis, neque ſalutis.

23.

Diebus verò quatuordecim, vt plurimùm iudicantur.

24.

Et ſeptimi quidem diei quartus eſt index: octauus eſt ſecundæ ſe-

πλέον τι διαμηλύειν, οὐδὲ χρονίζειν εἴωθε.

15.

Ἐν πάσῃσι τῇσι νούσοισι, τὰ περὶ τὸν ὄμφαλον καὶ τὸ ἦτρον πάχος ἔχειν, βέλτιόν ἐστι· τὸ δὲ σφόδρα λεπτὸν καὶ ἐκτετηκὸς, μοχθηρόν. ἐπισφαλὲς δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ πρὸς τὰς κάτω καθάρσιας. 28

19.

Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες, οὔτε τοῦ θανάτου, οὔτε τῆς ὑγιείης. 29

23.

Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων κρίνεται ἐν ταῖς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι. 30

24.

Τῶν ἑπτὰ ἡ τετάρτη ἐπίδηλος. ἑτέρης ἑβδομάδος ἡ ὀγδόη. 31

ἀρχή. θεωρητὴ δὲ ἡ ἑνδεκάτη· αὕτη
γάρ ἐστι τετάρτη τῆς ἑτέρης ἑβδο-
μάδος. θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ἑπτα-
καιδεκάτη· αὕτη γάρ ἐστι τετάρ-
τη μὲν ἀπὸ τῆς τεσσαρεσκαιδεκά-
της, ἑβδόμη δὲ ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης.

13.

32 Ὁκόσοισιν ἡ κρίσις γίνεται, τού-
τέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος ἡ πρὸ τοῦ
παροξυσμοῦ· ἡ δὲ ἐπιοῦσα εὐ-
φορωτέρη ὡς ἐπιτοπολύ.

12.

33 Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐν
τῇσι νούσοισι μετὰ κρίσιν, ὑπο-
στροφὰς ποιέειν εἴωθε.

14.

34 Ἐν τῇσι τῆς κοιλίης ῥύσεσιν αἱ με-
ταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων ὠφελέου-
σιν, ἢν μὴ ἐς τὰ πονηρὰ μεταβάλλῃ.

ptimanæ initium : & vndecimus qui ab octauo quartus numeratur, index decimiquarti censeri debet: decimus autem septimus, tertiæ septimanæ quartus, vigesimi rationem indicat.

13.

Vbi crisis instat, nox eam proximè antecedens grauis & plena laboris esse solet : quæ verò sequitur quietior multò, leuiórque est.

12.

Quæ post crisin supersunt in morbis reliquiæ, recidiuas facere consueuerunt.

14.

In alui profluuiis cõmodæ sunt excrementorum mutationes, nisi fiant in peius.

De prognosi febrium, Aphor. III.

28.

Valde febricitantium corpus nihil imminutum eodem habitu persistere, aut magis quàm pro ratione colliquescere, illud morbi longioris, hoc imbecillitatis indicium est.

26.

Febrem conuulsioni superuenire melius est, quàm conuulsionem febri.

25.

Quartanæ æstiuæ sunt ferè breuiores, autumnales verò, & quæ maximè hyemem attingunt, maiore contumaciâ corporibus inhærescunt.

De affectibus senum propriis, Aphor. III.

39.

Senes minùs quidem infestantur morbis quàm iuuenes: sed qui

28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντά- 35
πασιν ἐπιπολαίως, τὸ διαμένειν,
καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα, ἢ καὶ
συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λό-
γον, μοχθηρόν· τὸ μὲν γὰρ μῆκος
νούσου σημαίνει, τὸ δὲ ἀσθένειαν.

26.

Πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλ- 36
τιον γίνεσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ
πυρετῷ.

25.

Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι τὰ πολ- 37
λὰ γίνονται βραχέες· οἱ δὲ φθι-
νοπωρινοί, μακροί, καὶ μάλιστα οἱ
πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες.

39.

Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων τὰ μὲν 38
πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον· ὁκόσα δ' ἂν

αὐτέοισι χρόνια νουσήματα γίνηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

40.

39 Βράγχοι καὶ κόρυζαι τοῖσι σφόδρα πρεσβύτῃσιν οὐ πεπαίνονται.

54.

40 Μεγέθη δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀηδές· ἐγγηρᾶσαι δὲ, δύσχρηστον, καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

44.

41 Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν, ταχυθάνατοι γίγνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

41.

42 Οἱ ἐκλυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς ἄνευ φανερῆς προφάσιος, ἐξαπίνης τελευτῶσι.

illis accidunt, longi exiſtunt, & ferè vſque ad mortem comitantur.

40.

In illis raucedines & grauedines cùm iam ſunt ætate admodum prouecti, nullam coctionem admittunt.

54.

Corporis magnitudo, vt res eſt in iuuenta liberalis, & non indecẽs, ſic in ſenectute eſt onerosa, inutilis, & paruitate deterior.

De Vitæ breuitate, II.

44.

Qui craſſiore ſunt corporis habitudine, & naturâ valde obeſi, citiùs moriuntur, nec ſunt ita viuaces, vt qui graciles.

41.

Qui frequenter ac vehementer exolui ſolent ſine cauſa manifeſta, ferè accidit vt ſubita morte intereant.

De vicißitud. alui per ætates, II.

20.

Hæc viciſſitudo in alui diſpoſitione obſeruari ſolet, vt quibus iuuenibus Aluus humida fluxáque fuerit, iis ſeneſcentibus illa ſicceſcens contrahatur; & quibus iuuenibus ſicca aſtrictáque, ipſis deinde grandioribus factis liqueſcens laxetur.

53.

Sed multò meliùs habent iuuenes, degúntque ſalubriùs, ſi humida ſint, ac fluente aluo, quàm ſi adſtricta: ſenes autem ſicciore aluo gaudent.

Diagnoſt. II.

6.

Quicunque parte aliqua corporis laborantes dolores minimè ſentiunt, mentem ipſam ægrotare ſignum eſt.

Ὁκό-

20.

Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοι- 43
λίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογη-
ράσκουσι ξηραίνονται· ὁκόσοισι δὲ
νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι,
τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομέ-
νοισιν ὑγραίνονται.

53.

Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔ- 44
χουσι, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀ-
παλλάσσουσι τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόν-
των· ἐς δὲ τὸ γῆρας χεῖρον ἀπαλ-
λάσσουσι· ξηραίνονται γὰρ ὡς ἐπι-
τοπολὺ τοῖσιν ἀπογηράσκουσι.

6.

Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώ- 45
ματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων μὴ
αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη
νοσέει.

46.

46 Δύο πόνων ἅμα γινομένων μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ὁ σφοδρότερος ἀμαυροῖ τὸν ἕτερον.

47.

47 Περὶ τὰς γενέσιας τοῦ πύου οἱ πόνοι καὶ οἱ πυρετοὶ συμβαίνουσι μᾶλλον, ἢ γενομένου.

42.

48 Λύειν ἀποπληξίην, ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον, ἀσθενέα δὲ οὐ ῥηΐδιον.

43.

49 Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν, οἷσιν ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

De affectibus doloris.

46.

E duobus doloribus ſimul exortis, qui diuerſis locis inſideant, vehementior ſenſum alterius veluti retundit.

47.

Dolores abſceſſuum exacerbantur maximè, febréſque accenduntur conficiendo pure, eo autẽ confecto miteſcunt.

De Apoplexia: II.

42.

Fortem Apoplexiam ſoluere eſt impoſſibile, debilem autem curare planè difficile.

43.

Suſpendio ſtrangulati, ſi priùs quàm interierint laqueo liberentur, non ſe recipiũt poſt quàm ſpuma circa os inſederit.

De Epilepſia.

45.

Epileptici qui ætate proceſſerint, vix vnquam ſaneſcunt: Iuniores autem ætatis, locorũ, temporum, victúſque mutationibus ferè liberantur.

TERTIA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Tertius liber agit de anni tempeſtatibus, & de ætatibus: earúmque proprios ac peculiares morbos recenſet.

De tempeſtat. inæqualit. Aphor. 5.

1.

SI aër è valde frigido, mox ad vehementem calorem conuertatur, ſiue alio quouis modo mutetur: vt maximè variant, ſic morbos ferè pariunt, temporum mutationes.

45.

Τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισιν 50 ἀπαλλαγὴν αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς ἡλικίης, καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν τόπων, καὶ τῶν βίων ποιέουσι.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Τμῆμα τρίτον καταπραγματεύει περὶ ὡρῶν τοῦ ἔτους, καὶ τῶν ἡλικιῶν, καὶ καταλέγει αὐτῶν οἰκεῖα νοσήματα.

1.

Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων 1 μάλιστα τίκτουσι τὰ νουσήματα· καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταβολαὶ ἢ ψύξιος, ἢ θάλψιος, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον οὕτως.

4.

2 Ἐν τῇσιν ὥρῃσιν ὅταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὁτὲ μὲν θάλπος, ὁτὲ δὲ ψῦχος γίγνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νουσήματα προσδέχεσθαι χρή.

9. 10.

3 Ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται αἱ νοῦσοι καὶ θανατωδέσταται ὡς ἐπίπαν. ἦρ δὲ ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες. τὸ φθινόπωρον τοῖσι φθίνουσι κακόν.

8.

4 Ἐν τοῖσι καθεστεῶσι καιροῖσιν, ἢν ὡραίως τὰ ὡραῖα ἀποδιδῶσιν, εὐσταθέες καὶ εὐκρινέες αἱ νοῦσοι γίνονται· ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν ἀκατάστατοι καὶ δύσκριτοι.

4.

Et ſi eodẽ die calor & frigus more Autumni ſibi inuicẽ ſubita mutatione ſuccedant, morbos autumnales expectabis.

9. 10.

Autumnus enim propter cœli varietatem non ſolùm fertilis morborũ eſſe ſolet, ſed eos acutiſſimos & maximè lethales facit: Tabidis præcipuè malus. Ille verò quã exitioſus ſua inconſtantia eſt, tam ſalubris, innoxia, immuníſque ab exitio verni cœli conſtans clementia exiſtit.

8.

Sic inæquales atque inconſtantes tempeſtates morbos inconſtantes difficiléſq. ferunt: conſtantes autem boníque habitus (omnibus videlicet tempeſtiuè procedentibus) dant morbos conſtantes, faciléſq. & boni iudicij.

Circa ætates & anni temp. peculiaris affectio, Aphor. IV.

2.

Naturæ aliis temporibus meliùs peiúſve ſe habent: huic hyeme, illi æſtate ſalubriùs eſt, magíſque valetudo firmatur.

3.

Eadem in morbis & in ætatibus ratio eſt, bene vel malè ſe habere, pro temporum & locorum conditione, & victus genere.

15.

Salubriores tamen ſunt in vniuerſum ſiccitates, multóque minùs ad perniciem propenſæ quàm pluuiæ, vel humidæ anni conſtitutiones.

18.

Vere atque Aeſtate prima Pueri, quíque prope illam ætatem ſunt optimè degunt, & ſani maximè

2.

Τῶν φυσίων αἱ μὲν πρὸς θέ- 5
ρος, αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα εὖ ἢ
κακῶς πεφύκασι.

3.

Τῶν νούσων ἄλλαι πρὸς ἄλ- 6
λας εὖ ἢ κακῶς πεφύκασι· καὶ
ἡλικίαι τινὲς πρὸς ὥρας, καὶ χώ-
ρας, καὶ διαίτας.

15.

Τῶν δὲ καταστασίων τοῦ ἐνιαυ- 7
τοῦ, τὸ μὲν ὅλον οἱ αὐχμοὶ, τῶν
ἐπομβρειῶν εἰσιν ὑγιεινότεροι καὶ
ἧσσον θανατώδεες.

18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας, τοῦ μὲν ἦρος καὶ 8
ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες, καὶ οἱ του-
τέων ἐχόμενοι τῇσιν ἡλικίῃσιν, ἄρι-
στά τε διάγουσι, καὶ ὑγιαίνουσι μά-

λιστα· τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι.

16. 5. 17.

Νοσήματα ἐν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροί, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι, καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες καρηβαρικοί, νωθροί, διαλυτικοί· ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσι πάσχουσι. αἱ νότιοι καταστάσιες διαλύουσι τὰ σώματα, καὶ ὑγραίνουσι, καὶ καρηβαρίας, καὶ βαρυηκοΐας, καὶ ἰλίγγους ἐμποιέουσιν, ἔν τε τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι, καὶ ἐν τοῖσι σώμασι δυσκινησίην, καὶ τὰς κοιλίας ὑγραίνουσι.

fiunt: Aeſtate verò, primiſq. Autumni temporibus ſenes: reliquo Autumno & hyeme qui media ætate ſunt.

Auſtrinæ & Aquiloniæ tempeſt. morbi: Aphor. x.

16. 5. 17.

Pluuiis tempeſtatibus ſequentes morbos regnare plurimùm videas, febres longas, alui profluuia, putredines, Epilepſias, Apoplexias, Anginas. Et Auſter nimiùm humectando corpora diſſoluit, languidáque facit: capitis grauitates, vertiginéſque parit: ſenſus omnes hebetat: auditum atque oculorum aciem retundit: Aluos fluxas ducit: quibus incommodis totius etiam corporis oneroſam quandam grauitatē adiungit. In morbis talia ſub auſtrina tempeſtate expectabis.

5. 16. 17. 7.

At Aquilo naturâ diſſimiſi, contrarios effectus edit : corporibus enim firmitatem ac robur confert, agilitatem, coloríſque bonitatem conciliat, auditum acuit. Et nihilominùs morbis quibuſdam, quos peculiares habet, valetudinem malè exercet: cuiuſmodi ſunt, Tuſſis, raucitas, Alui adſtrictio, Dyſuria, horrores, laterum pectoríſque dolores. Item febres acutæ, ophthalmia, Tabes, Arthritis, ſtranguria, Dyſenteria; Aluorum ſiccitates, Oculorum morſus, & dolorum thoracis exacerbationes. Sub Aquilone & ſicciore cœlo tales morbos expectabis. Et annus, ſi magna ex parte talis eſſe pergat, qualemcunque habuerit ſuorum temporum conſtitutionem, morbos ſibi

§. 16. 17.

Ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, 10
κοιλίαι σκληραὶ, δυσουρίαι, φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων. ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀρρωστίῃσι προσδέχεσθαι χρή. ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσι φθινώδεες, ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι, καὶ δυσεντερίαι. αἱ καθ' ἡμέρην καταστάσιες αἱ μὲν βόρειοι τά τε σώματα ξυνιστᾶσι, καὶ εὔτονα, καὶ εὐκίνητα, καὶ εὔχροα, καὶ εὐηκοώτερα ποιέουσι, καὶ τὰς κοιλίας ξηραίνουσι, καὶ τὰ ὄμματα δάκνουσι, καὶ περὶ τὸν θώρηκα, ἄλγημα ἤν τι προϋπάρχῃ μᾶλλον πονέουσι. ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσι πυρετοὶ ὀξέες γίγνονται; καὶ ἢν μὲν ἐπιπλέον ᾖ τὸ ἔτος τοιοῦτον ἐὸν, ὁκοίην τὴν κατάστασιν ἐποίησεν,

ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· καὶ τὰ νοσήματα τοιαῦτα δεῖ προσδέχεσθαι.

11.

11 Περὶ δὲ τῶν ὀρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίγνεσθαι, μάλιστα δὲ τῇσι γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσι τοῖσιν ὑγρὰς ἔχουσι τὰς φύσιας.

12.

12 . Ην δὲ νότιος ὁ χειμὼν, καὶ ἔπομβρος, καὶ εὔδιος γένηται· τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι πρὸς τὸ ἔαρ, ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν. αἳ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν,

congeneres consimilésque proferre solet.

11.

Quòd si tempora in sequentẽ modum se habeant, vt hyemẽ sicci Aquilones gubernarint, cui deinde succedat ver humidum, pluuiosum, fœtúmquè madentibus Austris, nasci æstate necessariò videas, febres acutas, ophthalmias & Dysenterias maximè in iis qui sint naturâ humidiores, præcipuè verò in mulieribus.

12.

Si verò hyeme Austri pluuiis comitati regnauerint, & ver deinde assiduitate Aquilonum siccescat, grauidæ fœminæ quibus pariendi tempus in vere futurum est, quacunq. de causa fœtum abortu præcipitãt: sin minùs & ad iustã partus maturitatem peruenerint, quos pariunt infantes sic imbecillos edunt,

vt vel citò moriantur, vel tenues, ac morboſi viuant. Cæteros mortales, tum dyſenteriæ, tum ſiccæ Ophthalmiæ malè exercent. Et ſeniores quidem obortis catarrhis oppreſſi citò intereunt.

13.

At ſi Aquilones ſiccam æſtatem dederint, deindéque Autumnus pluuioſus ab Auſtris regatur, prodibunt hyeme ſequenti, capitis dolores, tuſſes, raucedines, grauedines, & in quibuſdam etiam Tabes.

14.

Sin autem ſiccitatem æſtatis Autumnus imitetur, iiſdémque perfletur Aquilonibus, qui Naturâ ſunt humidiores, & mulieres, inde quidem iuuantur, ſuam valetudinẽ veluti nouo robore confirmantes: Reliquis verò ſiccæ Ophthalmiæ, acutæ febres, lon-

ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι,
ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα.
τοῖσι δὲ ἄλλοισι βροτοῖσι δυσεν-
τερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γί-
νονται· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι κα-
τάῤῥοι συντόμως ἀπολλύοντες.

13.

Ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν καὶ 13
βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον
ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι
εἰς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες,
καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ
καὶ φθίσιες.

14.

Ἢν δὲ βόρειον ᾖ καὶ ἄνυδρον, 14
τοῖσι μὲν ὑγροῖσιν ἐοῦσι τὰς φύ-
σιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ ξύμφορον·
τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔ-
σονται ξηραὶ, καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ

κόρυζαι χρόνιαι, ἐνίοισι δὲ μελαγ-
χολίαι.

6.

15 Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅ-
μοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι
πολλοὺς προσδέχεσθαι.

19.

16 Νουσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν
πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλ-
λον δὲ ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων,
καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

20.

17 Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ, καὶ
τὰ μελαγχολικὰ, καὶ τὰ ἐπιληπτι-
κὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγ-
χαι, καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι, καὶ βῆ-
χες, καὶ λέπραι, καὶ λειχῆνες, καὶ
ἀλφοὶ, καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες
πλεῖσται καὶ φύματα, καὶ ἀρθριτικά.

gæ grauedines, atque item non-
nullis melancholiæ parantur.

6.

Si Aeſtas quâdam caloris medio-
critate, verni tẽporis qualitates re-
tineat, febres multo ſudore dif-
fluere neceſſe eſt.

19.

Per omnia tempora, morborum
omnia genera vagari ſatis conſtat:
ſed tamen quidam in quibuſdam,
& adſunt frequentiùs, & vrgent a-
cerbiùs.

Veris morbi.

20.

Sic verna tempeſtate acriùs in-
ſtant, magíſque fiunt maniæ, me-
lancholiæ, Epilepſiæ, ſanguinis pro-
fuſiones, Anginæ, grauedines, rau-
cedines, Tuſſes, lepræ, impetigi-
nes, vitiligines, puſtulæ vlcero-
ſæ plurimæ, tubercula & arthriti-
des.

Aestatis morbi.

21.

Aestati quidã ex prædictis communes sunt, sed peculiares magis febres continuæ, ardentes, tertianæ multæ, quartanæ, vomitus, diarrhœæ, ophthalmiæ, aurium dolores, oris vlcera, putredines in obscœnis partibus, & sudamina.

Autumni morbi.

22.

Autumno æstiuorum plurimi conueniunt, ferociùs tamen insultant quartanæ febres, atque erraticæ, lienis labores, hydropes, Tabes, stranguriæ, lienteriæ, dysenteriæ, coxæ dolores, anginæ, asthmata, voluuli, Epilepsiæ, Maniæ, Melancholiæ.

Hyemis morbi.

23.

Hyeme autẽ potissimùm excitã-

21.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τουτέων, 18
καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι,
καὶ τριταῖοι πλεῖστοι, καὶ τεταρταῖοι,
καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροιαι, καὶ ὀφ-
θαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στο-
μάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες
αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

22.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου, καὶ τῶν θερι- 19
νῶν τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ τεταρ-
ταῖοι, καὶ πλάνητες, καὶ σπλῆνες, καὶ
ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγου-
ρίαι, καὶ λειεντερίαι, καὶ δυσεντερίαι,
καὶ ἰσχιάδες, καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθ-
ματα, καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι, καὶ
τὰ μανικὰ, καὶ τὰ μελαγχολικά.

23.

Τοῦ δὲ χειμῶνος πλευρῖτι- 20

δες, περιπνευμονίαι, λήθαργοι, κό-
ρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στη-
θέων, καὶ πλευρέων, καὶ ὀσφύος, κε-
φαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

24.

21 Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιαῦτα
συμβαίνει, τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ
νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμε-
τοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμ-
φαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες.

25.

22 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγου-
σιν οὔλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπα-
σμοὶ, διάῤῥοιαι, καὶ μάλιστα ὅταν
ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας, καὶ τοῖσι
παχυτάτοισι τῶν παιδίων, καὶ τοῖσι
τὰς κοιλίας σκληρὰς ἔχουσι.

26.

23 Πρεσβυτέροισι δὲ γινομένοισι

tur pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, grauedines, raucedines, Tuſſes, dolores pectoris, laterum, & lumborum, cephalalgiæ, vertigines, Apoplexiæ.

De morbis ſingularum ætatum, Aphor. VIII.

24.

De Aetatibus: Recèns natos infantulos vexare ſolent oris vlcera, vomitus, Tuſſes, vigiliæ, pauores, vmbilici inflammationes, & aurium humiditates.

25.

Deinde circa dentitionem prodeunt gingiuarum prurigines, febres, conuulſiones, diarrhœæ, maximè caninis orientibus, magis verò illis affligantur, qui naturâ craſſi ſunt, & aluos adſtrictas habent.

26.

Cùm autem ætate paulùm pro-

cesserint, impetum in eos faciunt Tonsillæ, vertebræ occipitalis introrsum luxationes, Asthmata, calculi, lumbrici rotundi, ascarides, verrucæ pensiles, satyriasmi, strumæ & alia tubercula, præcipuè verò commemorata.

27.

Progressis demum ad pubertatem plurimi ex prædictis instant, quibus item accedunt diuturnæ febres, & sanguinis è naribus profusiones.

29.

In iuuenes insurgunt & alij morbi, sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ, Epilepsiæ, & alij, sed maximè prædicti.

30.

Et post aliquem temporis progressum, ad mediam scilicet ætatẽ, Asthmata, pleuritides, peripneumoniæ,

παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, χοιράδες, καὶ τἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα.

27.

Τοῖσι δ' ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς 24
τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ αἵματος ῥύσιες ἐκ ῥινῶν.

29.

Τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν αἵματος 25
πτύσιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ τἄλλα νουσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα.

30.

Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην 26
ἄσθματα, πλευρίτιδες, περιπνευ-

μονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διαῤῥοιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λειεντερίαι, αἱμοῤῥοΐδες.

31.

27 Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι δύσπνοιαι, κατάῤῥοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

28.

28 Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ ἔτεσι, τὰ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσ-

moniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, diarrhœæ diuturnæ, choleræ, dysenteriæ, lienteriæ, hæmorrhoïdes.

31.

Senectutem denique sequentes affectus exercent, dyspnœæ, catarrhi tussiculosi, stranguriæ, dysuriæ, articulorum dolores, nephritides, vertigines, Apoplexiæ, cachexiæ, pruritus totius corporis, vigiliæ, alui & oculorũ & narium humiditates, auditus ac visus hebetudines, & glaucedines.

28.

Morborum puerilium qui iam inde ab ineunte ætate oriuntur, alij citiùs, alij tardiùs desinunt, alij vel ad tumulnm vsque comitantur. Illorum ergo crises, vel ad quadragesimum diem, vel ad septimum mensem, vel ad septimũ annum, vel ad pubertatem expe-

ctabis. Qui enim circa pubertatem, vel circa primas mēstruorum eruptiones non fuerint iudicati, vix vnquam terminantur.

QVARTA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Hîc agitur primùm de purgatione, copiosiùs quàm superioribus libris, déque excrementorum iudiciis: tum de vrinis: tertiò de sudoribus: postremò de signis febrium diagnosticis & prognosticis.

De purgatione, Aphor. XIX.

10.

IN valde acutis, vbi turgent humores, purgatio eodem die adhibenda sine vlla cunctatione. In talibus enim cunctatio damno est.

ἀγροῖσιν· ὅσα δ' ἂν διαφυγόη τοῖσι παιδίοισι πάθεα, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τοῖσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθε.

ΤΜΗΜΑ ΤΕ-
ταρτον.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Ἐνθάδε πραγματεύεται πρῶτον περὶ καθάρσεως πλεῖον ἢ καθ' ὑπέρτερα τὰ τμήματα, καὶ περὶ τῶν διαχωρημάτων· ἔπειτα περὶ τῶν οὔρων· τὸ τρίτον περὶ τῶν ἱδρώτων· τὸ ὕστατον περὶ σημείων τῶν πυρετῶν διαγνωστικῶν τε καὶ προγνωστικῶν.

10.

Φαρμακεύειν ἐν τοῖσιν λίην ὀξέσιν, ἢν ὀργᾷ, αὐθημερόν· χρονίζειν γὰρ ἐν τοῖσι τοιουτέοισι κακόν. 1

3.

2 Ἢν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι, καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι· τὰ δ' ἐναντία, δυσχερῶς.

2.

3 Ἐν τῇσι φαρμακίῃσι τοιαῦτα ἄγειν ἐκ τοῦ σώματος, ὁκοῖα καὶ αὐτόματα ἰόντα, χρήσιμα· τὰ δ' ἐναντίως ἐόντα, παύειν.

20.

4 Ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν ἢν γίνηται στρόφος, καὶ γονάτων βάρος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, κάτω φαρμακίης δεῖσθαι σημαίνει.

17.

5 Ἀπυρέτῳ ἐόντι ἀποσιτίη, καὶ καρδιωγμὸς, καὶ σκοτόδινος, καὶ στόμα ἐκπικρούμενον, ἄνω φαρ-

3.

Purgando autem, ſi talia purgentur qualia purgari conſentaneum eſt, vtiliter cedit purgatio, faciléque fertur: ſin minùs contrarium accidit.

2.

Purgationum vſu, illa ducere oportet, quæ ſua ſponte manantia, vtilia forent: contrà autem ea ſiſtere quæ prodeuntia valetudinem offenderent.

20.

Quibuſcunque ſine febre tormina ſimul cum genuum grauitate & lumborum dolore acciderint, infernam purgationem deſiderari ſignificatur.

17.

Quomodo & ſupernæ purgationi locum eſſe indicant, cibi faſtidium & oris amarulentia, vnà cum roſione ſtomachi, & vertigine te-

nebricoſa quæ citra febrẽ exiſtant.

19.

Qui purgantur aſſumptis pharmacis, nec tamen ſitiunt, ab opere non deſiſtit purgatio, quin ſitim accerſat.

4.

Aeſtate per ſuperiora, hyeme per inferiora purgare conſentaneum eſt.

5.

Sub cane, & ante canẽ, nimiùm ſcilicet æſtuante cœlo, quæcunque purgationes plenæ laboris & graues eſſe ſolent.

18.

Dolores qui hæreant ſupra diaphragma, ſi purgatione opus habent, ſupernã: qui autem infra diaphragma, infernam magis deſiderant.

6.

Graciles & facilè vomentes, quo-

μακείης δεῖσθαι σημαίνει.

19.

Ὁκόσοι ἐν τῇσι φαρμακοπο- 6
σίῃσι μὴ διψῶσι καθαιρόμενοι, οὐ
παύονται πρὶν ἢ διψήσωσιν.

4

Φαρμακεύειν θέρεος μὲν μᾶλ- 7
λον τὰς ἄνω, χειμῶνος δὲ τὰς
κάτω.

5.

Ὑπὸ κύνα καὶ πρὸ κυνὸς, 8
ἐργώδεες αἱ φαρμακεῖαι.

18.

Τὰ ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδυνή- 9
ματα ὁκόσα καθάρσιος δέονται,
ἄνω φαρμακείης δεῖσθαι σημαί-
νει· ὁκόσα δὲ κάτω, κάτω.

6.

Τοὺς ἰσχνοὺς καὶ εὐημέας ἄνω 10

φαρμακεύειν, ὑποστελλομένους χειμῶνα.

7.

11 Τοὺς δὲ δυσημέας καὶ μέσως εὐσάρκους κάτω, ὑποστελλομένους θέρος.

8.

12 Τοὺς δὲ φθινώδεας, ὑποστελλομένους τὰς ἄνω φαρμακείας.

9.

13 Τοὺς δὲ μελαγχολικοὺς ἁδροτέρως τὰς κάτω, τῷ αὐτῷ λογισμῷ τὰ ἐναντία προστιθέντας.

12.

14 Ὁκόσοισι κοιλίαι λειεντεριώδεες, χειμῶνος ἄνω φαρμακεύειν, κακόν.

1.

15 Τὰς κυούσας φαρμακεύειν ἢν ὀργᾷ, τετράμηνα καὶ ἄχρις ἑπτὰ μηνῶν· ἧσσον δὲ ταύτας· τὰ δὲ νή-

tis tempore præterquàm hyeme, feliciùs purgantur per superiora.

7.

At ægrè vomentes & mediocriter carnosi, quouis tempore præterquàm æstate, commodiùs inferna vtuntur purgatione.

8.

Semper autē noxia Tabidis prouocata vomitio.

9.

Melancholicos verò copiosæ deiectiones iuuant, eo modo semper contraria sic opponendo.

12.

Lientericos hyeme per superiora purgare, malè succedit.

1.

Vterum gerentibus si materia turgeat, commodæ sunt purgationes à quarto mense ad septimum: minùs autem iis quæ septimum mensem iam attigerint: à iunio-

ribus enim grandioribúſque fœtibus cautè abſtinendum.

De Vſu Ellebori.

13.

Propinando Elleborum, copioſo cibo & quiete corpora præhumectare oportet, in iis qui minùs facilè purgantur per ſuperiora.

14.

Eo aſſumpto, ſi multùm purgare conſilium eſt, ſomno indulgere aut quieſcere minimè conuenit. motu enim corporis potentiùs agit: Et corpora motu turbari ipſa nauigatio indicat.

15.

Ergo ſi voles purgationis ex Elleboro impetũ ſiſtere, quieti ſomnóque indulgebis: ſin minùs motu corporis incitabis.

πια καὶ πρεσβύτερα εὐλαβέεσθαι χρή.

13.

Πρὸς τοὺς ἐλλεβόρους τοῖσι μὴ 16
ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοισι,
πρὸ τῆς πόσιος προϋγραίνειν τὰ
σώματα πλείονι τροφῇ καὶ ἀνα-
παύσει.

14.

Ἐπὴν πίῃ τις ἐλλέβορον, πρὸς 17
μὲν τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων
μᾶλλον ἄγειν, πρὸς δὲ τοὺς ὕπνους
καὶ μὴ κινήσιας, ἧσσον. δηλοῖ δὲ
ἡ ναυτιλίη, ὅτι κίνησις τὰ σώμα-
τα ταράττει.

15.

Ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν τὸν ἐλ- 18
λέβορον, κίνει τὸ σῶμα· ἐπὴν δὲ
παῦσαι, ὕπνον ποίει, καὶ μὴ κίνει.

16.

19 Ἐλλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖσι τὰς σάρκας ὑγιέας ἔχουσι· σπασμὸν γὰρ ἐμποιέει.

11.

20 Ὁκόσοισι στρόφοι, καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν πόνοι, καὶ ὀσφύος ἄλγημα μὴ λυόμενον μήτε ὑπὸ φαρμακίης, μήτ' ἄλλως, εἰς ὕδρωπα ξηρὸν ἱδρύεται.

21.

21 Ὑποχωρήματα μέλανα, ὁκοῖον αἷμα μέλαν, ἀπὸ ταὐτομάτου ἰόντα, καὶ ξὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα· καὶ ὁκόσα ἂν χρώματα πλείω ᾖ, κάκιον· ξὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον, καὶ ὅσῳ ἂν πλείω χρώματα, οὐ πονηρά.

16.

Elleborus eſt iis periculoſus qui ſunt integra valetudine, & ſanis carnibus: vt qui pariat in ipſis conuulſiones.

Prognoſticon.

11.

Quibus tormina, & circa vmbilicũ labores, vnà cum dolore lũborum ita firmiter inhæreſcẽt, vt neq. medicamentis, neq. aliter ſoluantur, in ſiccum hydropem deſinunt.

De excretionibus, Aphor. IX.

21.

Spontaneis deiectionibus quò plures inſederint colorum ſpecies, eò peius eſt: Et nigras quidem veluti atrum ſanguinem referentes vltrò prodire, ſiue adſit ſiue abſit febris, valde pernicioſum. A medicamẽto autem varios apparere excretionum colores, niſi omnino alieni ſint, meliùs eſt.

22.

Atra bilis morbis incipientibus quacumque ſponte proruperit, ſiue per ſuperiora, ſiue per inferiora, lethale.

23.

Et in acutis diuturníſque morbis, vbi ex vulneribus aut quouis alio modo extenuata fuerint corpora, ſi atra bilis, vel aliquid atro ſanguini ſimile per aluum prodeat, poſtridie moriuntur.

24, 26.

Ab atra bile, ſi dyſenteria incipiat: & ſi veluti carunculæ dyſentericis exierint, mortiferum.

25.

Sanguinem qualiſcunque fuerit, ſupernis partibus excerni malum, infernis ſi niger effluat, non malum.

22.

Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων, ἢν χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω, ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον. 22

23.

Ὁκόσοισιν ἐκ νοσημάτων ὀξέων, ἢ πολυχρονίων, ἢ ἐκ τρωμάτων, ἢ ἄλλως λελεπτυσμένοισι χολὴ μέλαινα, ἢ ὁκοῖον αἷμα μέλαν ὑπέλθῃ, τῇ ὑστεραίῃ ἀποθνήσκουσι. 23

24. 26.

Δυσεντερίη, ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον. ἢν ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένῳ ὁκοῖαι ἂν σάρκες ὑποχωρήσωσι, θανάσιμον. 24

25.

Αἷμα ἄνω μὲν ὁκοῖον ἂν εἴη, κακόν· κάτω δὲ, ἀγαθὸν μέλαν ὑποχωρέον. 25

27.

26 Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν αἱμοῤῥαγίη πλῆθος ὁκοθενοῦν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι, τουτέοισιν αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται.

28.

27 Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος ἐπιγινομένης παύεται· καὶ ὁκόσοισι κώφωσις, χολωδέων ἐπιγινομένων παύεται.

60.

28 Ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα.

71.

29 Ὁκόσοισιν ἑβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπινέφελον ἴσχει τὸ οὖρον τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν,

27.

Quibus per febres magna copia ſanguinis vndecumque proruperit, ipſis reficiendis alui humectari ſolent.

28.

Bilioſæ deiectiones vt ſuperueniente ſurditate deſinunt, ſic ſurditas bilioſis prodeuntibus deſinit.

60.

Si aures in febribus obſurduerint, ſanguine per nares profuſo, vel aluo perturbata, ſoluitur ille affectus.

De Vrinis, Aphor. XV.

71.

Quibus die ſeptimo criſis futura eſt, iis ad quartũ diem in vrina rubram nubeculam apparere videas,

atque alia pro ratione.

69.

Quibus autem ex febre laborantibus crassæ, grumosæ, & paucæ sunt vrinæ, si deinde copiosæ, tenuésq. profluant commodo sunt, tum aliâs, tum verò maximè, si ab initio, vel citò appareat hypostasis.

70.

Quibus etiam febricitantibus turbidæ, & iumentorum similes vrinæ excernuntur, iis capitis dolores vel præsentes, vel futuri significantur.

72.

Pellucidæ atque albæ sunt malæ, quales in phreniticis apparere solent.

73.

Suspensis ac murmurantibus hy-

καὶ τἄλλα κατὰ λόγον.

69.

Ὁκόσοισιν οὖρα παχέα, θρομ- 30
βώδεα, ὀλίγα, οὐκ ἀπυρέτοισι,
πλῆθος ἐπελθὸν ἐκ τουτέων λε-
πτὸν, ὠφελέει. μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα
ἔρχεται, οἷσιν ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ τα-
χέων ὑπόστασιν ἴσχει.

70.

Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ οὖ- 31
ρα ἀνατεταραγμένα, οἷον ὑπο-
ζυγίων, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ
πάρεισιν, ἢ παρέσονται.

72.

Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευ- 32
κὰ, πονηρά· μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι
φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

73.

Ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέω- 33

ἐς διαβορβορύζοντα, ὀσφύος ἀλγήματος ἐπιγινομένου, αἱ κοιλίαι τουτέοισι καθυγραίνονται, ἢν μὴ φῦσαι καταῤῥαγέωσιν, ἢ οὔρου πλῆθος ἐπέλθῃ. ἐν πυρετοῖσι δὲ ταῦτα.

74.

34 Ὁκόσοισιν ἐλπὶς ἐς τὰ ἄρθρα ἀφίστασθαι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος, οὖρον πολὺ, καὶ παχὺ, καὶ λευκὸν γινόμενον, οἷον ἐν τοῖσι κοπώδεσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἄρχεται ἐνίοισι γίνεσθαι. ἢν δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἱμοῤῥαγήσῃ, καὶ πάνυ ταχὺ λύεται.

75.

35 Ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν, ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

76.

36 Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ, ἢ ὥσπερ τρί-

pochondriis, ſi deinde lumborum dolor ſuperùenerit, humectantur alui, niſi flatus deorſum erumpant, vel vrinæ magnâ copiâ effundantur, quod ferè per febres accidit.

74.

Vbi expectandus ad articulos abſceſſus videretur, ab eo liberatio eſt, ſi vrina multa, craſſa, & alba profluxerit: qualis quarto die per laborioſas febres fluere in quibuſdam incipit. E naribus autem prorumpente ſanguine citiùs etiam liberantur.

75.

Pus vel ſanguinem prodire cum vrinis, veſicæ aut renum exulcerationem indicat.

76.

Si vrinâ craſſa exiſtente paruæ carunculæ, aut veluti pili ſi-

mul exeant, è renibus excretio est.

78.

Sanguinem ſua ſponte manare cum vrinis, venulæ in renibus ruptionem teſtatur.

80.

Stranguriâ laboranti ſanguinem grumóſque cum vrinis erumpere, ſi dolor hypogaſtrium, perinæúmque obſideat, circumiectas veſicæ partes dólere ſignum eſt.

81.

In vrinis ſanguis, pus, ſquamulæ, & grauis odor, veſicæ exulceratæ ſunt indicia.

77. 79.

Cum vrinis craſſis furfuraceæ

χες ξυνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ
τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

78.

Οκόσοι ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου αἷ- 37
μα οὐρέουσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νε-
φρῶν φλεβίου ῥῆξιν σημαίνει.

80.

Ην αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους, καὶ 38
στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ
ἐς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἐς τὸν περί-
ναιον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονέει.

81.

Ην αἷμα καὶ πύον οὐρέῃ, καὶ 39
λεπίδας, καὶ ὀσμὴ βαρέη ᾖ, τῆς
κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

77. 79.

Οκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ 40
ἐόντι πιτυρώδεα συνεξουρέεται,
τουτέοισιν ἡ κύστις ψωριᾷ. ὁκόσοισιν

ἐν τῷ οὔρῳ ψαμμώδεα ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ.

82.

41 Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φύματα φύεται, τουτέοισι, διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύσις.

83.

42 Οὔρησις νύκτωρ πολλὴ γινομένη, σμικρὴν τὴν ὑποχώρησιν σημαίνει.

36.

43 Ἱδρῶτες πυρεταίνουσιν ἢν ἄρξωνται, ἀγαθοὶ τριταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, καὶ ἐναταῖοι, καὶ ἑνδεκαταῖοι, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, καὶ ἑπτακαιδεκαταῖοι, καὶ μιῇ καὶ εἰκοστῇ, καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, καὶ τριακοστῇ πρώτῃ, καὶ τριακοστῇ τετάρτῃ· οὗτοι γὰρ οἱ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι πό-

ſcabiem, arenoſa calculum indicant.

82.

Quibus in vrethra tuberculũ exiſtit, eo ſuppurato & erumpente, ſolutio eſt.

83.

Vrinæ per noctem larga profuſio paruam deiectionem ſignificat.

De ſudoribus, Aphor. VIII.

36.

Sudores laborantibus ex febre boni ſunt, & morbos ferè iudicant, qui diebus tertio, quinto, ſeptimo, vndecimo, decimoquarto, decimoſeptimo, vigeſimoprimo, vigeſimo ſeptimo, trigeſimoprimo & trigeſimoquarto manare cœperint. Qui ſecus fiunt, labo-

rem, morbi longitudinem, recidiuásque significant.

37.

In acuta quidem febre sudores frigidi mortem : in mitiore verò, & minimè acuta, morbi longitudinem indicant.

38. 39.

Quacumque corporis parte, aut sudor est, aut calor, aut frigus, ibi morbum insidere significatur.

40.

Item si vniuerso corpore mutationes fiant, & corpus cùm refrixerit, mox vicissim incalescat, aut color alius ex alio subitò mutetur, longi morbi signum est.

42.

Copiosus sudor, tum frigidus

νον σημαίνουσι, καὶ μῆκος νούσου,
καὶ ὑποσπασμούς.

37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ 44
πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν
πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νούσου σημαί-
νουσι.

38. 39.

Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος ἱδρὼς, 45
ἐνταῦθα φράζει τὴν νοῦσον. καὶ
ὅκου ἔνι τοῦ σώματος θερμὸν ἢ ψυ-
χρὸν, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος.

40.

Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι 46
μεταβολαὶ, καὶ ἢν τὸ σῶμα κατα-
ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ
χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίνηται,
μῆκος νούσου σημαίνει.

42.

Ἱδρὼς πολὺς ψυχρὸς ἢ θερμὸς 47

αἰεὶ ῥέων ὁ ψυχρὸς μεῖζω, ὁ δὲ θερμὸς ἐλάσσω νοῦσον σημαίνει.

56.

48 Πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγινόμενος, μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος, καὶ ὑγρασίην πλείω σημαίνει.

41.

49 Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ τινὸς φανερῆς αἰτίης γινόμενος, τὸ σῶμα σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ χρέεται. ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίγνηται, σημαίνει ὅτι κενώσιος δέεται.

47.

50 Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσι μὴ διαλείπουσι πελιδναί, καὶ αἱματώδεες, καὶ δυσώδεες, καὶ χολώδεες, πᾶσαι κακαί· ἀποχω-

tum calidus, qui nullum fluendi finem faciat, ille quidem maioris, hic minoris morbi indicium eſt.

56.

Febricitanti ſi erumpat ſudor, atque inde nihil minuatur febris, malum eſt: arguit enim humorum copiam, & morbi longitudinem.

41.

Sudor autem à ſomno, ſine manifeſta cauſa profluens, corpus nimio vti alimento ſignificat: vel ipſum purgatione indigere, vbi detracto cibo perſiſteret ſudor.

De ſputis.

47.

Sputa in febribus quæ nullam habeant intermiſſionem, liuida, cruenta, fœtida, & bilioſa, ſunt mala omnia, niſi facilè decentérque prodeant. Quæ ratio circa

excrementa & vrinas ſimiliter ſeruari poteſt: ſi quid enim per hæc loca excernatur, quod minùs conueniat, etiam malum eſt.

Febrium ἐπιγινόμενα, *Aphor.* XXX.

29. 46.

Rigores in febribus ſexto die concitati, morbum difficilem indicant. Et quocumque die, iam debiles ægros inuaſerint, ſi febris non intermittat, lethale eſt.

58.

Critico autem die ſuperuenientes, in ardenti febre, ſolutionem afferunt.

63.

Et in intermittentibus, ſingulas earum acceſſiones, ſinguli ſoluunt rigores.

30.

Paroxyſmis febrium eadem ho-

ῥοῦσαι δὲ κοιλίας ἀγαθαί· καὶ κατὰ τὰς διαχωρήσιας, καὶ κατὰ τὰ οὖρα. ἢν δὲ μή τι τῶν συμφερόντων ἐκκρίνηται διὰ τῶν τόπων τούτων, κακόν.

29. 46.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐκταίοισιν ἐοῦσι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτα. ἢν δὲ ῥῖγος ἐμπίπτῃ πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἤδη ἀσθενεῖ ἐόντι, θανάσιμον. 51

58.

Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγινομένου ῥίγεος, λύσις γίνεται. 52

63.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι καθ' ἡμέρην ῥίγεα γίνεται, καθ' ἡμέρην οἱ πυρετοὶ λύονται. 53

30.

Ὁκόσοισι παροξυσμοὶ γίνονται, 54

ἢν δὲ ὥρην ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ἐς τὴν αὔριον τὴν αὐτὴν ὥρην ἢν λάβῃ, δύσκριτα. 43.

55 Οἱ πυρετοὶ ὁκόσοι μὴ διαλείποντες διὰ τρίτης ἰσχυρότεροι γίνονται, μᾶλλον ἐπικίνδυνοι· ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ διαλείπωσι, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι.

59.

56 Τεταρταῖος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισι τὸ μακρότατον.

61.

57 Πυρέσσουσιν ἢν μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρῃσιν ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ὑποστρέφειν εἴωθεν.

62. 64.

58 Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἴκτεροι ἐπιγίνονται πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, κακόν. ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ, ἢ τῇ

râ poſtridie redeuntibus, quâ pridie deſierint, difficilis iudicatio eſt.

43.

Febres quæ non intermittant, tertio quoque die inualeſcere, periculum maius eſt: quoquo autem modo intermiſerint, ſine periculo ſunt.

59.

Tertiana exquiſita ſeptem ſummùm periodis iudicari ſolet.

61.

Febris niſi diebus imparibus deſierit, redire ſolet.

62. 64.

Icterus ante ſeptimum diem ſuperueniens in febribus, malum: ſi autem ſeptimo, nono, vndeci-

mo, decimoquarto ſuperuenerit, bonum eſt : niſi dextrum hypochondrium indureſcat, quod planè in malis cenſemus.

55.

Febres omnes quæcumque à bubonibus oriuntur, malæ ſunt, præter Diarias.

57.

Spaſmo, vel Tetano correpti, ſuperueniente febre liberantur.

66. 67.

Contrà autem per febres acutas, ſpaſmum, & vehementes circa viſcera dolores, & à ſomno pauores ſuperuenire, pernicioſum eſt.

68.

Reciprocata reſpiratio, nuncia conuulſionis in febribus, malum portendit.

ἐνδεκάτῃ, ἢ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἴκτεροι ἐπιγίνονται, ἀγαθόν, ἢν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν ᾖ· ἢν δὲ μὴ, οὐκ ἀγαθόν.

55.

Οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ πάν- 59
τες κακοὶ, πλὴν τῶν ἐφημέρων.

57.

Ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐνο- 60
χλουμένῳ πυρετὸς ἐπιγενόμενος
λύει τὸ νόσημα.

66. 67.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσιν ὀξέσιν οἱ 61
σπασμοὶ καὶ οἱ περὶ τὰ σπλάγχνα
πόνοι ἰσχυροὶ, κακόν. ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν οἱ ἐκ τῶν ὕπνων φόβοι ἢ σπασμοὶ, κακόν.

68.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα 62
προσκόπτον, κακόν· σπασμὸν γὰρ
σημαίνει.

48. 65.

63 Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περὶ τὴν κοιλίην καῦμα ἰσχυρὸν καὶ καρδιωγμὸς, κακόν.

31.

64 Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐς ἄρθρα, καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα, αἱ ἀποστάσιες γίνονται.

32.

65 Ὁκόσοισι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων τι πονέει, ἐνταῦθα αἱ ἀποστάσιες γίνονται.

33.

66 Ἀτὰρ ἢν καὶ προπεπονηκός τι ᾖ πρὸ τοῦ νοσέειν, ἐνταῦθα στηρίζει ἡ νοῦσος.

48.65.

Externa frigere per continuas febres, interna autem vri cum ſitis vehementia: Item magnus æſtus circa ventriculum, & cordis, hoc eſt, ſtomachi eroſio, ſeu mordicatio, mortem vel graue periculum denunciant.

31.

Senſu laſſitudinis per febres affecti, abſceſſus ad articulos, & potiſſimum ad maxillas debent expectare.

32.

Quibus ex morbo conualeſcentibus, infirmior pars aliqua effecta eſt, ibi abſceſſus expectare cõuenit.

33.

Quin & ſi pars aliqua ante morbum malè habita fuerit, ille in eam præcipuè facit impetum.

34. 35. 50.

In febribus repentina ſuffocatio, aut colli ſubita inuerſio, ſic premens fauces vt vix deglutire liceat, ſine vllo tumore conſpicuo: Item ingens reſpirationis difficultas, & delirium, periculi ſigna ſunt.

44. 45.

Qui longis febribus conflictantur, iis abſceſſus doloréſque in articulis fieri ſolent: Atque id maximè à nimia ciborum copia.

51.

Qui abſceſſus primis criſibus,

34. 35. 50.

Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, οἰδήμα- 68
τος μὴ ἐόντος, ἐν τῇ φάρυγγι πνὶξ
ἐξαίφνης ἐπιγένηται, θανάσιμον. ἢν
ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος
ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόγις κα-
ταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ
ἐόντος, θανάσιμον. ὅκου δ' ἂν ἐν τῷ
πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια
γένηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

44. 45.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέ- 69
οισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ
πόνοι ἐγγίνονται. ὁκόσοισι φύματα
ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐκ πυρετῶν
μακρῶν γίνονται, οὗτοι σιτίοισι
πλείοσι χρέονται.

51.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἀποστήματα 70

μὴ λυόμενα πρὸς τὰς περιττὰς κρίσιας, μῆκος νούσου σημαίνει.

49.

70 Ἐν μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσι, ἢν χεῖλος ἢ ὀφρὺς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ῥὶς διαστραφῇ, ἢν μὴ βλέπῃ, ἢν μὴ ἀκούῃ, ἤδη ἀσθενέος ἐόντος τοῦ σώματος, ὅ τι ἂν τουτέων γένηται, ἐγγὺς ὁ θάνατος.

52.

71 Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἀρρωστίῃσι κατὰ προαίρεσιν ὀφθαλμοὶ δακρύουσιν, οὐδὲν ἄτοπον· ὁκόσοισι δὲ μὴ κατὰ προαίρεσιν, ἀτοπώτερον.

53.

72 Ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περὶ γλίσχρα γίνεται, ἰσχυρότεροι γίνονται οἱ πυρετοί.

febres minimè ſolunnt, morbi lõgitudinem indicant.

49.

In febre quæ intermiſſione careat, labri, oculi, ſupercilij, aut naſi diſtorſio, ſi viſus auditúſve inde perierint, fractis iam viribus, quicquid horum acciderit, mors eſt in propinquo.

52.

Si ex voluntate lacryment oculi per febres & quoſcumque morbos, res eſt non abſurda: ſin autem præter voluntatem, mali morbi eſt.

53.

Vbi lentores, ſeu glutinoſi humores circa dentes, febricitantibus adhæreſcunt, tum febres exacerbantur.

54.

Quibus ſiccæ tuſſes leuiter irritantes,per febres ardentes obortæ fuerint , ij non valde ſitibundi fiunt.

QVINTA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Primùm affectiones mulierum exponuntur triginta quinque Aphoriſmis : inde aliis nouemdecim ſymptomata quædam vacuationũ , repletionúmque ἐπιγινόμενα, ſimul cum affectibus thoracis ac pulmonis : poſtremò ſequuntur duodecim aphoriſmi de vi calidi & frigidi.

29.

GRauidas mulieres à quarto mẽſe ad ſeptimum, ſi materia turgeat , purgare licet , minùs tamen cùm ad ſeptimum menſem peruenerint.Iunioribus verò & grandioribus fœtibus , cautè abſtinendum.

54.

Ὁκόσοισιν ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ, 73
βραχέα ἐρεθίζουσαι, ἐν πυρετοῖσι
καυσώδεσιν, οὐ πάνυ τοι διψώδεές
εἰσιν.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜπτον.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Πρῶτον μὲν ἐκτίθεται τὰ γυναικεῖα παθήματα τριάκοντα πέντε τοῖς ἀφορισμοῖς· ἔπειτα συμπτώματά τινα τῶν κενώσεων, καὶ τῶν πλησμονῶν ἐπιγινόμενα· ἅμα τοῖς πάθεσι τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος, ἄλλοις δεκαεννέα ἀφορισμοῖς· τὸ ὕστατον ἕπονται αὐτῶν δώδεκα περὶ δυνάμεως τοῦ θερμοῦ, καὶ τοῦ ψυχροῦ.

29.

ΤΑς κυούσας φαρμακεύειν, 1
ἢν ὀργᾷ, τετράμηνα, καὶ ἄ-
χρι ἑπτὰ μηνῶν· ἧσσον δὲ ταύτας·
τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα εὐλα-
βέεσθαι.

34.

2 Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἡ κοιλίη πολλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

31.

3 Γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φλεβοτομηθεῖσα ἐκτιτρώσκει, καὶ μᾶλλον εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἔμβρυον.

60.

4 Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ αἱ καθάρσιες πορεύωνται, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν.

52.

5 Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

53.

6 Ὁκόσαι διαφθείρειν μέλλουσι τὰ ἔμβρυα, ταύτῃσιν οἱ τιτθοὶ ἰσχνοὶ

34.

Nam & grauidis, ſi aluus ſua ſponte profluat, periculum eſt ne abortiant.

31.

Et ſecando venas ſimiliter abortire ſolent, maximè vbi iam grandior fœtus eſt.

60.

Quinetiam erumpentibus menſtruis, fœtus bene habere non poteſt.

52.

Vt & profluente lacte, illius imbecillitas indicatur: contrà verò ex mammarum ſoliditate integra ſanitas.

53.

Abortũ enim facturis extenuãtur

mæ: quæ tamen ſi rurſus indureſcant, vel in ipſis cietur dolor, vel in iſchiis, vel in genibus, vel in oculis, & ſic non abortiunt.

37.

Mammæ (inquam) repente graciléſcentes, periculum abortionis indicant.

38.

Atque ita quidem vt è gemellis, alter excludatur, vbi altera eiuſdã lateris mamma tantùm gracileſcat. Mas autem dextræ mammæ, fœmina ſiniſtræ extenuatione, abortu excidat.

48.

Dextra enim parte mares, ſiniſtra fœminæ magis continentur.

Oxé-

γίνονται· ἢν δὲ πάλιν σκληροὶ γένωνται, ὀδύνη ἔσται ἢ ἐν τοῖσι στήθοισιν, ἢ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἢ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι, ἢ ἐν τοῖσι γούνασι, καὶ οὐ διαφθείρουσιν.

37.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν οἱ μαστοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γίνωνται, ἐκτιτρώσκει. 7

38.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ὁ ἕτερος μαστὸς ἰσχνὸς γένηται δίδυμα ἐχούσῃ, θάτερον ἐκτιτρώσκει· καὶ ἢν μὲν ὁ δεξιὸς ἰσχνὸς γένηται, τὸ ἄρσεν· ἢν δὲ ὁ ἀριστερὸς, τὸ θῆλυ. 8

48.

Ἔμβρυα, τὰ μὲν ἄρσενα ἐν τοῖσι δεξιοῖσι, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον. 9

44.

10 Ὁκόσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ ἐοῦσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσιν, ἐκτιτρώσκουσι πρὶν ἢ παχυνθῆναι.

45.

11 Ὁκόσαι δὲ μετρίως τὸ σῶμα ἔχουσαι ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα καὶ τρίμηνα ἄτερ προφάσιος φανερῆς, ταύτῃσιν αἱ κοτυληδόνες μύξης μεσταί εἰσι. καὶ οὐ δύνανται κρατέειν ὑπὸ τοῦ βάρεος τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἀπορρήγνυνται.

55.

12 Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσαι ὑπὸ πυρετῶν λαμβάνονται, καὶ ἰσχυρῶς ἰσχναίνονται, ἄνευ προφάσιος φανερῆς, τίκτουσι χαλεπῶς καὶ ἐπικινδύνως, ἢ ἐκτιτρώσκουσαι κινδυνεύουσιν.

30. 43.

13 Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων λη-

44.

Quæ vterum gerentes, præter naturam tenues exiſtunt, abortiendi periculo non priùs liberantur, quàm craſſiores, habitioréſve fiant.

45.

Quæ autem mediocri ſunt corporis habitu, & ſine manifeſta cauſa, ſecundo vel tertio menſe abortire ſolent, iis vteri Acetabula mucoſi humoris infarctu ferè diſſoluta, fœtũ præ pondere continere non poſſunt.

55.

Ex febribus ſupra modum extenuatæ, nec ſatis manifeſta de cauſa, vel periclitantes abortiunt, vel difficilem ac periculoſum habent partum.

30. 43.

Quocumq. acuto morbo grauida

corripiatur: vel ſi Eryſipelas in vtero fiat, lethale eſt.

35.

Laboranti ex vteri ſuffocatione vel partus difficultate, ſternutamẽtum ſuperuenire bonum eſt.

49.

Qua ratione ad excluſionem ſecundarum, ſternutatorium, ſedulò compreſſis ore ac naribus admoueri poteſt.

51.

Grauidis os vteri valde conniuere, arctéque contrahi neceſſe eſt.

42.

Illis ex mare bonus viuidúſque color, ex fœmina malus comparatur.

61.

Suppreſſi menſes, atque vnà ci-

φθίσαι, θανάσιμον. ἢν γυναικὶ
κυούσῃ ἐρυσίπελας ἐν τῇ ὑστέρῃ
γένηται, θανατῶδες.

35.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλου- 14
μένῃ ἢ δυστοκούσῃ πταρμὸς ἐπι-
γενόμενος, ἀγαθόν.

49.

Ες ὑστερῶν ἐκπτώσιας πταρ- 15
μικὸν ἐπιτιθεὶς, ἐπιλαμβάνειν
τοὺς μυκτῆρας, καὶ τὸ στόμα.

51.

Οκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι, τουτέων 16
τὸ στόμα τῶν ὑστερέων συμμέμυκεν.

42.

Γυνὴ ἔγκυος, εἰ μὲν ἄρρεν κύει, εὔ- 17
χροος ἐστίν· ἢν δὲ θῆλυ, δύσχροος.

61.

Ην γυναικὶ καθάρσιες μὴ πο- 18

ῥοίωνται, μήτε φρίκης, μήτε πυρετοῦ ἐπιγινομένου ἆσαι δὲ αὐτῇ προσπίπτωσι, λογίζου ταύτην ἐν γαστρὶ ἔχειν.

41.

19 Γυναῖκα ἢν θέλῃς εἰδέναι εἰ κύει, ἐπὴν καθεύδειν μέλλῃ, μελίκρητον διδόναι πιεῖν, κἢν μὲν στρόφον ἔχῃ περὶ τὴν γαστέρα, κύει· ἢν δὲ μὴ, οὐ κύει.

59.

20 Γυνὴ ἢν μὴ λαμβάνῃ ἐν γαστρὶ, βούλῃ δὲ εἰδέναι εἰ λήψεται, περικαλύψας ἱματίοισι θυμία κάτω· κἢν μὲν πορεύεσθαί σοι δοκέῃ ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ σώματος ἐς τὰς ῥῖνας καὶ ἐς τὸ στόμα, γίνωσκε ὅτι αὐτὴ οὐ δι' ἑωυτὴν ἄγονός ἐστιν.

62.

21 Ὁκόσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς

bi faſtidium vbi neque rigor, neque febris vlla anteceſſerint, mulierem in vtero habere, certò indicant.

41.

Si vis ſcire an mulier conceperit, aqua mulſa illi dormituræ propinanda eſt: quæ ſi tormina inde patiatur, ipſam concepiſſe credibile eſt.

De affectibus mulierum,
Aphor. XVI.

59.

Quòd ſi non concipiat, & ſcire velis an ſit conceptura, ſedulò veſtibus obuolutam ſuffire conuenit: ſi autem odoris ſenſus, tum naribus, tum ore percipiatur, ipſam ſuo vitio infœcundam non eſſe, inde agnoſces.

62.

Quæ frigido, denſo, & valde

humido ſunt vtero, concipere nequeunt, quod in eis genitale ſemen extinguatur. Item quæ habent vterum ſicciorem & ardentem ægrè concipiunt, quòd alimẽti defectu corrumpatur ſemen: Quæ autem inter illas mediá moderatámq. temperiem ſortitæ fuerint, fœcundæ vt plurimùm eſſe ſolent.

46.

Supra modum craſſæ & minimè concipientes, ſi deinde graciliores effectæ concipiant, vteri os ipſis comprimebatur ab Omento.

54.

Quibus induruit os vteri, idem conniuere & contrahi neceſſe eſt, perinde atque in grauidis.

μήτρας ἔχουσι, οὐ κυΐσκουσι· καὶ ὁκόσαι καθύγρους ἔχουσι τὰς μήτρας, οὐ κυΐσκουσιν· ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνος. καὶ ὁκόσαι ξηρὰς μᾶλλον καὶ περικαέας· ἐνδείῃ γὰρ τῆς τροφῆς φθείρεται τὸ σπέρμα· ὁκόσαι δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν κρᾶσιν ἔχουσι σύμμετρον, αἱ τοιαῦται ἐπίτεκνοι γίνονται.

46.

Ὁκόσαι παρὰ φύσιν παχεῖαι 22
ἐοῦσαι μὴ ξυλλαμβάνουσιν ἐν τῇ γαστρὶ, ταύτῃσι τὸ ἐπίπλοον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἀποπιέζει, καὶ πρὶν ἢ λεπτυνθῆναι, οὐ κύουσιν.

54.

Ὁκόσῃσι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων 23
σκληρόν ἐστι, ταύτῃσιν ἀνάγκη τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ξυμμεμυκέναι.

63.

24 Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀῤῥένων· ἢ γὰρ δι' ἀραιότητα τοῦ σώματος τὸ πνεῦμα ἔξω φέρεται, πρὸς τὸ μὴ παραπέμπειν τὸ σπέρμα· ἢ διὰ τὴν πυκνότητα τὸ ὑγρὸν οὐ διαχωρέει ἔξω· ἢ διὰ τὴν ψυχρότητα οὐκ ἐκπυριῆται, ὥστε ἀθροίζεσθαι πρὸς τὸν τόπον τοῦτον· ἢ διὰ τὴν θερμασίην τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνεται.

36.

25 Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἄχροα, καὶ μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ αἰεὶ γινόμενα, καθάρσιος δεῖσθαι σημαίνει.

32.

26 Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις γίνεται.

33.

27 Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλεί-

63.

Similis eſt in viris generandi ratio, atque in fœminis: aut enim ob corporis raritatem, foras diſſipato ſpiritu, ſemen tranſmitti non poteſt: neque excerni ob denſitatem, neque ſatis incaleſcere, vt commodè concreſcat, ob nimiam frigiditatem. Aliàs item accidit, vt nimio calore corrumpatur ſemen.

36.

Menſes decolores, ſi non eodem ſemper modo ac tempore prodeant, purgatione opus eſſe indicant.

32.

Sanguinis vomitu laborans, menſtruorum eruptione liberatur.

33.

Deficientib. menſtruis ſanguinẽ

effundi naribus, ſalubre eſt.

39.

Lac habere mulierem, quæ neque grauida ſit, neque pepererit, menſtuorum ſuppreſſionem teſtatur.

40.

Sanguinis ad mammas conuerſio, minitatur furorem.

57.

Seu copiosè ſeu parcè fluant menſes, ſiue quocumque modo intercepti ſubſiſtant, multiplices ab vtero morbos fieri neceſſe eſt.

56. 50.

Muliebri fluori, animi defectionem aut conuulſionem ſuperuenire, ducendum in malis. Ad quem fluorem coërcendum, conueniet vſus magnæ cucurbitulæ, quæ mammis admoueatur.

πάντων αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

39.

Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε. 28

40.

Γυναιξὶν ὁκόσῃσιν ἐς τοὺς τιτθοὺς αἷμα συστρέφεται, μανίην σημαίνει. 29

57.

Καταμηνίων γινομένων πλειόνων, νοῦσοι ξυμβαίνουσι· καὶ μὴ γινομένων, ἀπὸ τῆς ὑστέρης ξυμβαίνουσι νοῦσοι. 30

56. 50.

Ἐπὶ ῥόῳ γυναικείῳ σπασμὸς καὶ λειποθυμίη ἢν ἐπιγένηται, κακόν. 31 Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἢν βούλῃ ἐπισχεῖν, σικύην ὡς μεγίστην πρὸς τοὺς τιτθοὺς πρόσβαλλε.

28.

32 Γυναικείων ἀγαθὸν ἡ ἐν ἀρώμασι πυρίη· πολλαχοῦ δὲ καὶ εἰς ἄλλο χρησίμη ἂν εἴη, εἰ μὴ καρηβαρίας ἐνεποίει.

69.

33 Ῥίγεα ἄρχεται, γυναιξὶ μὲν ἐξ ὀσφύος μᾶλλον, καὶ διὰ νώτου ἐς κεφαλήν· ἀνδράσι δὲ μᾶλλον ὄπισθεν ἢ ἔμπροσθεν τοῦ σώματος, οἷον ἀπό τε πηχέων καὶ μηρῶν· ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιόν· δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ θρίξ.

47.

34 Ην ὑστέρη ἐν τῷ ἰσχίῳ ἐγκειμένη διαπυήσῃ, ἀνάγκη ἔμμοτον γίνεσθαι.

68.

35 Τὰ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ὀδυνω-

28.

Muliebria ſuffitu aromatum prouocari poſſunt: quo & ad alios vteri affectus vti licet, niſi cùm inde metuitur à grauitate capitis.

69.

Rigores tum in mulieribus, tum in viris, ferè à lumbis incipiunt, atque inde per dorſum feruntur ad caput: à poſterioribus videlicet partibus exorti, vt quæ magis frigidæ magíſque neruoſæ ſint, quàm anteriores partes: Quibus quidem plus caloris ineſſe, & ipſa cutis raritas, & pilorum prouentus indicant.

47.

Si qua parte coxæ incumbit, ſuppurauerit vterus, ibi ſinuoſum, profundúmque vlcus fieri neceſſe eſt.

68.

Ei qui doleat poſteriore parte

capitis, rectam in fronte venam secare, commodum eſt.

De conuulſionibus, *Aphor.* XI.

4. 1. 3. 2.

Ab immodica purgatione, vt ex Elleboro: à nimio ſanguinis fluxu, à vulnere, conuulſionem aut ſingultum ſuperuenire, lethale eſt.

6.

Tetano correpti intra quatuor dies ferè intereunt: quos tamen ſi effugerint, ſoluto morbo euadunt incolumes & ſaneſcunt.

70.

Quartanâ laborantes non ſunt admodum conuulſionibus obnoxij: Quin & ipſa ſuperueniēs conuulſionibus, eas tollit.

μένῳ, ἢ ἐν μετώπῳ ὀρθὴ φλὲψ τμηθεῖσα ὠφελέει.

4. 1. 3. 2.

Ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ 36
λυγμὸς ἐπιγινόμενος, κακόν. σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον. αἵματος πολλοῦ ῥυέντος, σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγινόμενος, κακόν. ἐπὶ τραύματι σπασμὸς ἐπιγινόμενος, θανάσιμον.

6.

Ὁκόσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν 37
τέσσαρσιν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται· ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται.

70.

Οἱ ὑπὸ τεταρταίων ἁλισκόμενοι, 38
ὑπὸ σπασμοῦ οὐ πάνυ τι ἁλίσκονται· ἢν δὲ ἁλίσκωνται πρότερον, εἶτα ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται.

65.

39 Ὁκόσοισιν οἰδήματα ἐφ᾽ ἕλκεσι φαίνεται, οὐ μάλα σπῶνται, οὐδὲ μαίνονται. τουτέων δὲ ἀφανισθέντων ἐξαίφνης, τοῖσι μὲν ὄπισθεν σπασμοὶ ἢ τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι ἢ ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις, ἢ δυσεντερίη, ἢν ἐρυθρὰ ᾖ τὰ οἰδήματα.

66.

40 Ἢν τραυμάτων ἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν ἐόντων, οἰδήματα μὴ φαίνηται, μέγα κακόν.

67.

41 Τὰ χαῦνα χρηστά, τὰ ἔνωμα κακά.

7.

42 Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει· ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν

65.

Quibus vulnera vel vlcera intumeſcunt, non multum conuelluntur, neque inſaniunt. At ſi repente tumores euaneſcant, è partibus poſterioribus, conuulſiones ac Tetani fiunt: Ex anterioribus maniæ, lateris dolores, Empyema, & Dyſenteria, vbi præſertim ſanguinei ac rubri tumores extiterint.

66.

In magnis aut malis vulneribus, nullos tumores apparere, valde malum.

67.

Molles tumores boni ſunt: crudi autem prorſus mali.

7.

Epilepſiæ quæ ante pubertatem natæ ſint, temporis lapſu ſolui poſſunt: poſt quintum autem & vice-

ſimum annum, ad mortem vſque perſiſtunt.

5.

Ebrius qui repente mutus fiat, niſi vocẽ recuperet qua horâ crapulæ ſolui ſolent, vel eum prehẽdat febris, vix effugiet quin moriatur conuulſus.

De affectibus Thoracis: & de vſu lactis, Aphor. IX.

10.

Quibus ab Angina liberatis malũ ad pulmonẽ tranſit, ij intra ſeptem dies moriuntur, vel hos prætergreſſi ſuppurati fiunt.

8.

Qui pleuritici non purgantur per ſuperiora intra quatuordecim dies, iis malum degenerat in Empyema.

15.

Suppurati ex pleuritide, diebus quadraginta ex quo ruptio facta

ἐτέων γίνεται, τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

5.

Ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις 43
γένηται, σπασθεὶς ἀποθνήσκει, ἢν
μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥ-
ρην ἐλθὼν, καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι
λύονται, φθέγξηται.

10.

Ὁκόσοισι κυνάγχην διαφεύγουσιν 44
ἐς τὸν πνεύμονα τρέπεται, ἐν ἑπτὰ ἡ-
μέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν· ἢν δὲ ταύ-
τας διαφύγωσιν, ἔμπυοι γίνονται.

8.

Ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι, οὐκ 45
ἀνακαθαίρονται, ἐν τεσσαρεσκαίδε-
κα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς ἐμπύημα
μεθίσταται.

15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι 46

γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται· ἢν δὲ μὴ, εἰς φθίσιν μεθίστανται.

9.

47 Φθίσις γίνεται μάλιστα ἡλικίῃσι τῇσιν ἀπὸ ὀκτωκαίδεκα ἐτέων μέχρι πέντε καὶ τριήκοντα.

11.

48 Τοῖσιν ὑπὸ τῆς φθισίων ἐνοχλουμένοισιν, ἢν τὸ πτύσμα ὅ περ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζῃ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον, καὶ αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσι, θανάσιμον.

14. 12.

49 Ὑπὸ φθίσιος ἐχομένῳ διάρροια ἐπιγινομένη, θανατῶδες. ὁκόσοισιν ἂν φθισιῶσιν αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσιν, οὗτοι διαρροίης ἐπιγινομένης ἀποθνήσκουσιν.

est, sursum purgando liberari possunt, sin minus in phthisin mutatio est.

9.

Phthisis fit maximè illa ætate, quæ est à decimo octauo anno vsque ad quintum & tricesimum.

11.

Tabidorum sputa per tussim exclusa pulmonibus, si graueoleant, carbonibus iniecta, & simul capilli defluant, lethale.

14. 12.

Tabe affectis solum alui profluuium superuenire, mortem denunciat: si autem simul capilli defluant, periculum maius est.

13.

Vbi per Tuſſim ſpumoſus manat ſanguis, talis eductio eſt à pulmone.

64.

Capite dolentibus, febricitantibus, ſiticuloſis, vſus lactis malus eſt. Item iis nocet quibus ſuſpenſa hypochondria murmurāt: quibus etiam biliosæ deiectiones, febréſque acutæ, & quibus copia ſanguinis profuſa eſt. Tabidis autem non valde febricitantibus & præter rationem extenuatis, licet ipſum adminiſtrare: quomodo & in longis lentíſque febribus.

De facultatibus cal. & frig.
Aphor. XII.

16.

Calidum ſi quis eò ſæpiùs vta-

Oxó-

13.

Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀνα- 50
πτύουσι, τουτέοισι ἐκ τοῦ πνεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

64.

Γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι, κα- 51
κόν· κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσι, καὶ οἷσιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορίζοντα, καὶ τοῖσι διψώδεσι· κακὸν δὲ καὶ οἷσι χολώδεες αἱ ὑποχωρήσιες, καὶ ἐν τοῖσιν ὀξέσι πυρετοῖσιν ἐοῦσι, καὶ οἷσιν αἵματος πολλοῦ διαχώρησις γέγονεν· ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίην πολλῷ πυρέσσουσι διδόναι γάλα, καὶ ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι καὶ βληχροῖσι, μηδενὸς τῶν προειρημένων σημείων παρεόντος, παρὰ λόγον δὲ ἐκτετηκόσι.

16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα τοῖσι 52

πλεονάκις χρεομένοισι. σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας, ταῦτα οἷσι θάνατος.

17.

53 Τὸ δὲ ψυχρὸν σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

21.

54 Ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνου ἄνευ ἕλκεος νέῳ εὐσάρκῳ, θέρεος μέσου, ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεται. θέρμη δὲ ταῦτα ῥύεται.

20. 18.

55 Ἕλκεσι δὲ τὸ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες, δέρμα περισκληροῖ, ὀδύνην ἀνεκπύητον ποιέει, μελασμοὺς, ῥίγεα πυρετώδεα, σπασμοὺς

tur, hæc affert mala: carnium effœminationem, neruorum debilitatem, mentis torporẽ, sanguinis profluuia, & animi defectiones, quibus & mors interdum succedit.

17.

Frigidum autem Conuulsiones ac Tetanos, febriles rigores liuorésque suscitat.

21.

Quòd enim conuulsiones distensionésque, aliquando frigidæ perfusione curantur, id fit per accidens, reuocando, vel potiùs cohibendo calorẽ internum, qui exhalabat. Et hoc remedij adhiberi non debet, nisi in Tetano vnde absit vlcus, in iuuene carnoso, benéque habito corpore, & per mediã æstatem.

20. 18.

Item frigidum vlceribus mordax cutim duriorem facit, & sup-

purationi resistit : inimicum ossibus , dentibus , neruis , cerebro , spinali medullæ : quibus è contrariò amicum est calidum.

22.

Calidum, in quo vlcere pus mouet , maximum præstat securitatis indicium : cutim emollit , extenuat , dolorem lenit : Rigores , conuulsiones , Tetanósque mitigat. Capitis grauitatem soluit : ossium fracturis , & maximè nudis valde vtile : præcipuè verò fracturis capitis. Item iis , quæ sunt veluti emortua vi frigoris,aut vlcerata , commodissimum : præterea herpetibus exedentibus, & sedi, & pudendis , & vtero, & vesicæ. Illis (inquam) omnibus , calidum est amicum & iudicans , vt contrà , frigidum est inimicum & interimens.

καὶ τετάνους. τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ· τὸ δὲ θερμὸν ὠφέλιμον.

22.

Τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν, οὐκ ἐπὶ 22
παντὶ ἕλκει, μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφαλείην· δέρμα μαλάσσει, ἰσχναίνει, ἀνώδυνον, ῥιγέων, σπασμῶν, τετάνων παρηγορικόν· τὸ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ καρηβαρείην λύει. πλεῖστον δὲ διαφέρει ὀστέων κατήγμασι, μάλιστα δὲ τοῖσιν ἐψιλωμένοισι· τουτέων δὲ μάλιστα τοῖσιν ἐν κεφαλῇ ἕλκεα ἔχουσι· καὶ ὁκόσα ὑπὸ ψύξιος θνήσκει ἢ ἑλκοῦται. καὶ ἕρπησιν ἐσθιομένοισιν, ἕδρῃ, αἰδοίῳ, ὑστέρῃ, κύστει· τουτέοισι τὸ μὲν θερμὸν φίλιον καὶ κρῖνον· τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον.

23. 19.

57 Ἐν τουτέοισι δὲ δεῖ τῷ ψυχρῷ χρέεσθαι, ὁκόθεν αἱμοῤῥαγέει ἢ μέλλει, μὴ ἐπ' αὐτὰ, ἀλλὰ περὶ αὐτὰ ὁκόθεν ἐπιῤῥέει. καὶ ὁκόσαι φλεγμοναὶ ἢ ἐπιφλογίσματα ἐς τὸ ἐρυθρὸν καὶ ὕφαιμον ῥέποντα νεαρῷ αἵματι, ἐπὶ ταῦτα· ἐπεὶ τάγε παλαιὰ μελαίνει. καὶ ἐρυσίπελας τὸ μὴ ἑλκούμενον ὠφελέει· ἐπεὶ τόγε ἑλκούμενον βλάπτει. ὁκόσα κατέψυκται, ἐκθερμαίνειν δεῖ, πλὴν ὁκόσα αἱμοῤῥαγέει, ἢ μέλλει. 25.

58 Τὰ δὲ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα καὶ ἀλγήματα ἄτερ ἕλκεος, καὶ ποδαγρικὰ, καὶ σπάσματα, τουτέων τὰ πλεῖστα τὸ ψυχρὸν πολλὸν καταχεόμενον ῥηΐζει τε καὶ ἰσχναίνει, καὶ ὀδύνην λύει. νάρκη γὰρ μετρίη ὀδύνης λυτική.

23. 19.

Frigidum autem eſt vtile aduerſus omnes inflammationes, ſeu efferueſcentias recenti ſanguine perfuſas, atque rubentes: ipſum admouendo circa partes vnde fluit, vel fluxurus eſt ſanguis, minimè verò ſupra ipſas. Recentibus quidem inflammationibus commodum, inueteratis autem liuorem inducens. Item contra Eryſipelas vlceris expers: & contra omnem calidiorem intemperiem gratiſſimum remedium.

25.

Larga frigidæ affuſio podagricos, alióſque articulorum tumores atque dolores, conuulſiones, & alia id genus plurima coërcet, leuat, mitigat: ſtupore videlicet inducto ad ſolutionem doloris.

24.

Frigida, qualia ſunt nix & glacies, pectori hoſtiliter aduerſantur, mouendis catarrhis ac tuſſibus, vnde & ſanguinis fluxiones ferè concitantur.

26.

Aquam citò calefieri, atque inde citò refrigerari, ſunt certa leuitatis indicia.

27.

Bibendi appetentes per noctem, ſuæ ſiti ſuperdormire melius eſt.

Aphor. prognoſtici III.

58.

Inteſtino recto vel vtero inflammatis, renibúſq. purulentis, ſtranguria ſuccedere: Iecori autem inflammatione laborãti, ſingultus ſuperuenire ſolet.

72.

Icterici minimè flatulenti fiunt.

24.

Τὰ ψυχρὰ, οἷον χιὼν, κρύσταλλος, 59
τῷ στήθει πολέμια, βηχέων κινητι-
κὰ, αἱμοῤῥοϊκὰ, καταῤῥοϊκά.

26.

Ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον 60
καὶ ταχέως ψυχόμενον, κουφότατον.

27.

Ὁκόσοισι δὲ πιεῖν ὀρέξιες νύκτωρ, 61
τοῖσι πάνυ διψῶσιν, ἢν ἐπικοιμη-
θῶσιν, ἀγαθόν.

58.

Ἐπὶ ἀρχῷ φλεγμαίνοντι, καὶ ἐπὶ 62
ὑστέρῃ φλεγμαινούσῃ, καὶ ἐπὶ νεφροῖ-
σιν ἐμπύοισι στραγγουρίη ἐπιγίνεται·
ἐπὶ δὲ ἥπατι φλεγμαίνοντι λύγξ
ἐπιγίνεται.

72.

Οἱ ἰκτερώδεες οὐ πάνυ τι πνευ- 63
ματώδεές εἰσι.

71.

64 Οκόσοισι δέρματα περιτείνεται καρφαλέα καὶ σκληρὰ, ἄνευ ἱδρῶτος τελευτῶσιν· ὁκόσοισι δὲ χαλαρὰ καὶ ἀραιὰ, σὺν ἱδρῶτι τελευτῶσιν.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Ἐκτῷ βιβλίῳ τὰ τῶν νοσημάτων σημεῖα, ἀγαθά τε καὶ πονηρὰ, τὰ μὲν πρὸς τὴν πρόγνωσιν, τὰ δὲ πρὸς τὴν θεραπείαν.

47.

B ΟΚόσοισι φλεβοτομίη ἢ φαρμακείη ξυμφέρει, τουτέους προσήκει τοῦ ἦρος φλεβοτομεῖν ἢ φαρμακεύειν.

31.

2 Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρητοποσίη,

71.

Qui ſicca ſunt & aſpera, duráque cute eos omnino ſine ſudore: qui verò laxâ & rarâ eos cum ſudore mori ſolitum eſt.

SEXTA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Sexto libro morborũ ſigna bona & mala inquiruntur, quæ tum ad prognoſin, tum ad curationem pertineant.

De phlebotomia, Aphor. III.

47.

QVibus aut ſecari venam, aut propinari medicamentum cõfert, id verno tempore fieri ſatius eſt.

31.

Doloribus oculorum, tum venæ ſectio, tum purgatio, remedio ſunt:

quibus & balneum, & fomentum, & meri potio conferunt.

22.

Ruptiones ad cubitos ex dorſo deſcendentes, phlebotomiâ curantur.

Diagnoſtici II.

2.

Qui nares habent humidiores naturâ, & ſemen humidius, infirma ſunt morboſaque valetudine: contrà autem affecti ſalubriùs degunt.

5.

Dolorum ſpecies tum cæterarũ partium, tum lateris & pectoris, diligenter obſeruandæ ſunt, quantũ inter ſe differant.

De profluuiis alui, Aphor. VIII.

1.

In longis lienteriis, acidum ructum qui priùs non extiterit superuenire, bene eſt.

ἢ λουτρὸν, ἢ πυρίη, ἢ φλεβοτομίη, ἢ φαρμακοποσίη, λύει.

22.

Ὁκόσα ῥήγματα ἐκ τοῦ νώτου ἐς 3
πρὸς ἀγκῶνας καταβαίνει, φλεβοτομίη λύει.

2.

Οἷσι ῥῖνες ὑγρότεραι φύσει, καὶ ἡ 4
γονὴ ὑγροτέρη, ὑγιαίνουσι νοσηρότερον· οἷσι δὲ τἀναντία, ὑγιεινότερον.

5.

Τῶν ὀδυνέων καὶ ἐν πλευ- 5
ρῇσι, καὶ ἐν στήθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν, ἢν μέγα διαφέρωσι, καταμαθητέον.

1.

Ἐν τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν 6
ὀξυρεγμίη ἐπιγινομένη, μὴ γινομένη πρότερον, σημεῖον ἀγαθόν.

15.

7 Ὑπὸ διαρροίης ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταυτομάτου ἔμετος ἐπιγενόμενος, λύει τὴν διάρροιαν.

17.

8 Ὀφθαλμιῶντα ὑπὸ διαρροίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

16.

9 Ὑπὸ πλευρίτιδος ἢ ὑπὸ περιπνευμονίης ἐχομένῳ διάρροια ἐπιγενομένη, κακόν.

32.

10 Τραυλοὶ ὑπὸ διαρροίης μάλιστα ἁλίσκονται μακρῆς.

48.43.

11 Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἀγαθόν. ὁκόσοι σπληνώδεες ὑπὸ δυσεντερίης ἁλίσκονται, τουτέοισιν ἐπιγενομένης μακρῆς τῆς δυσεντερίης, ὕδρωψ ἐπιγίνεται, ἢ λειεντερίη, καὶ ἀπόλλυνται.

15.

Sic diuturnæ diarrhœæ vomitus ſuperueniens, eam ſoluit.

17.

Et ophthalmia laborantem, diarrhœa corripi, valde bonum.

16.

Pleuritidi autem vel peripneumoniæ ipſam interuenire, periculoſum.

32.

Longa diarrhœa, Balbi maximè infeſtari ſolent.

48. 43.

Lienoſis dyſenteriam ſuperuenire ſalutare eſt. Niſi quòd illam diutiùs perſeuerantem, hydrops, aut liénteria interdum excipiunt, vnde moriuntur ægri.

3.

In longis dysenteriis cibi fastidium, malum: cum febre verò, etiam peius.

Επιγινόμενα melanchol. affectuum: Aphor. V.

34.

Caluis raró veniunt magni varices: & iis si qui fiant, capilli renascuntur.

II. 21.

Melancholicis, nephriticis, & insanientibus tum varices, tum hæmorrhoïdes bono sunt, morbósque soluunt.

56.

In morbis melancholicis, humorum decubitus ideò periculosi, quòd aut Apoplexiam corporis, aut conuulsionem, aut furorem, aut cæcitatem denuncient.

3.

Ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν 12
αἱ ἀποσιτίαι, κακόν, καὶ σὺν πυρετῷ
κάκιον.

34.

Ὁκόσοι φαλακροὶ, τουτέοισι κιρ- 13
σοὶ μεγάλοι οὐ γίνονται· ὁκόσοισι δ'
ἂν φαλακροῖσιν ἐοῦσι κιρσοὶ ἐπι-
γένωνται, πάλιν οὗτοι γίνονται δασέες.

II. 21.

Τοῖσι μελαγχολικοῖσι καὶ τοῖσι 14
νεφριτικοῖσι αἱμοῤῥοΐδες ἐπιγινό-
μεναι, ἀγαθόν. τοῖσι μαινομένοισι
κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγινομέ-
νων, τῆς μανίης λύσις.

56.

Τοῖσι μελαγχολικοῖσιν νοσήμασιν 15
ἐς τάδε ἐπικίνδυνοι αἱ ἀποσκή-
ψιες, ἢ ἀποπληξίην τοῦ σώματος, ἢ
σπασμὸν, ἢ μανίην, ἢ τύφλωσιν
σημαίνει.

23.

16 Ἢν φόβος καὶ δυσθυμίη πολὺν χρόνον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

12.

17 Αἱμορροΐδας ἰηθέντι χρονίας, ἢν μὴ μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν.

14.

18 Ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ, τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις.

35.

19 Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγινομένη, κακόν.

27.

20 Ὁκόσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπικοὶ καίονται ἢ τέμνονται, ἐκ ῥυέντος τοῦ πύου καὶ τοῦ ὕδατος ἀθρόου, πάντως ἀπόλλυνται.

23.

Metus & mœror diu perseuerantes, melancholiæ signa sunt.

12.

Diuturnas curanti hæmorrhoïdas, nisi vna earum seruetur, imminendet periculum ab hydrope, vel tabe.

De hydrope & affectibus hypochondriacis: Aphor. VII.

14.

Hydrope correptus, aquâ è venis profluente in aluum, liberatur.

35.

Hydropicis Tussim interuenire malum.

27.

Suppuratos aut hydropicos vrendo vel secando, si pus aut aquæ confertim eruperint, certò moriuntur.

8.

Hydropicorum vlcera magnâ difficultate ſaneſcunt.

42.

Regio morbo laborantibus, iecur durum fieri, malum.

40.

Quicumque circa hypochondrium ſine inflammatione dolores fiunt, hi accedente febre ſoluuntur.

7.

Sublimes in ventre dolores, qui videlicet ad cutim accedant, longiùs abſunt à periculo, quàm non ſublimes, nempe ad interiora & in profundum magis demiſſi.

Affectus renum & veſicæ. II.

36.

Sanguinis miſſio de venis interioribus, eſt vtilis contra Dyſuriã, cui veſicæ inflammatio coniuncta ſit.

8.

Τοῖσιν ὑδροπικοῖσι τὰ γινόμε- 21
ἕλκεα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥηϊ-
ως ὑγιάζεται.

42.

Ἐν τοῖσιν ἰκτερικοῖσι τὸ ἧπαρ 22
ληρὸν γίνεσθαι, πονηρόν.

40.

Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον 23
νοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς,
τέοισι πυρετὸς ἐπιγινόμενος
ξ τὸν πόνον.

7.

Τὰ ἀλγήματα τὰ κατὰ τὴν κοιλίην 24
όμενα, τὰ μὲν μετέωρα, κουφότε-
τὰ δὲ μὴ μετέωρα, ἰσχυρότερα.

36.

Δυσουρίην φλεβοτομίη λύει· 25
μνειν δὲ τὰς εἴσω.

6.

26 Τὰ νεφριτικὰ καὶ ὁκόσα κ
τὴν κύστιν ἀλγήματα, ἐργωδῶ
ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβύτῃσι.

26.

27 Ὁκόσοισιν δὲ τοῖσι καύσοι
τρόμοι γίνονται, παρακοπὴ λύε

53.

28 Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γ
λωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· α
δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστερα

44.

29 Ὁκόσοισιν ἐκ στραγγουρίης εἰ
λεὸς ἐπιγίνεται, ἐν ἑπτὰ ἡμέ
ρῃσιν ἀπόλλυνται, ἢν μὴ πυρετ
ἐπιγινομένου ἅλις τὸ οὖρον ῥυῇ.

10.

30 Κεφαλὴν πονέοντι καὶ περι
ωδυνέοντι, πύον, ἢ ὕδωρ, ἢ αἷμ

6.

Renum & veſicæ dolores in ſenibus, magna difficultate curantur.

Prognoſtici III.

26.

Tremores ardentibus febribus interuenientes, delyrio ſoluuntur.

53.

Delyria cum riſu ſecura ſunt, ſeria autem periculoſa.

44.

Quibus à ſtranguria ſuperuenerit Ileus, intra ſeptem dies pereunt, niſi oriatur ſebris, atque inde iuſta copiâ vrinæ profluant.

De dolore capitis, & de acutis morbis: Aphor. IX.

10.

Capite dolenti & valde laboranti, pus, vel aqua, vel ſanguis

è naribus, aut ore, aut auribus effluens, morbum ſoluit.

51.

Quibus integra valetudine, repente capitis dolores oriuntur, protinúſque muti fiunt, ac ſtertunt, niſi febris interuenerit, intra ſeptimum diem intereunt.

37.

Anginâ correpto, tumorem in collo apparere, & morbum foras excludi bonum eſt.

25.

Quomodo & Eryſipelas intus foras verti, ſalutare: at foris intrò, moleſtum.

54.

In acutis morbis cum febre, luctuoſa ſuſpiria, mala.

ῥυὲν

ῥυὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὸ στόμα, ἢ κατὰ τὰ ὦτα, λύει τὸ νούσημα.

51.

Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. 31

37.

Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ, οἴδημα γενέσθαι ἐν τῷ τραχήλῳ, ἀγαθόν· ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα. 32

25.

Ἐρυσίπελας ἔξωθεν μὲν εἴσω τρέπεσθαι, οὐκ ἀγαθόν· ἔσωθεν δὲ ἔξω, ἀγαθόν. 33

54.

Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσι τοῖσι μετὰ πυρετοῦ αἱ κλαυθμώδεες ἀναπνοαὶ, κακαί. 34

33.

35 Οἱ ὀξυρεγμιώδεες οὐ πάνυ τι πλευριτικοὶ γίνονται.

57.

36 Ἀπόπληκτοι δὲ μάλιστα γίνονται ἡλικίῃ τῇ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων ἄχρις ἑξήκοντα.

39.

37 Σπασμὸς γίνεται, ἢ ὑπὸ πληρώσιος, ἢ κενώσιος· οὕτω δὲ καὶ λυγμός.

13.

38 Ὑπὸ λυγμοῦ ἐχομένῳ πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι λύουσι τὸν λυγμόν.

55.

39 Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

29.30.28.

40 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτέῃ ἐκλίπῃ. παῖς οὐ πο-

33.

Acidum ructantes, non fiunt admodum pleuritici.

57.

Apoplexiæ maximè fiunt ea ætate, quæ est ab anno quadragesimo ad sexagesimum.

39.

Conuulsio & singultus, aut à plenitudine, aut ab inanitione fiunt.

13.

Singultu affectos, sternutatio superueniens liberat.

De Arthrit. Aphor. VII.

55.

Podagrici dolores vere maximè, atque Autumno moueri solent.

29. 30. 28.

Mulier, nisi menstrua defecerint: & puer ante vsum Veneris,

non ſunt podagræ obnoxij. Eunuchi etiam neque podagram ſentiunt, neque caluefcunt.

49.

Podagrici morbi ſedata inflámatione, intra dies quadraginta conquieſcunt.

59. 60.

Quibus Iſchidiaco dolore diu vexatis, femoris caput excidit ſuo ſinu, recidítque, iis mucoſæ pituitæ copia ibi collecta eſt: atque inde crus contabeſcit, & claudicāt niſi vrantur.

De externis affectibus, Aphor. XIII.

20.

In quamcumque capacitatem ſanguis præter naturam è venis effundatur, eum ſuppurari neceſſe eſt.

ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.
Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριοῦσιν, οὐδὲ
φαλακροὶ γίνονται.

49.

Ὁκόσα ποδαγρικὰ νοσήματα 41
γίνεται, ταῦτα ἀποφλεγμήναν-
τα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀ-
ποκαθίσταται.

59. 60.

Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλου- 42
μένοισι χρονίης ἐξίσταται, τὸ ἰσχίον,
καὶ πάλιν ἐμπίπτει, τουτέοισι μύξαι
ἐπιγίνονται. ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος
ἐνοχλουμένοισι χρονίης, τὸ ἰσχίον
ἐξίσταται, τουτέοισι τήκεται τὸ σκέ-
λος, καὶ χωλοῦνται, ἢν μὴ καυθῶσι.

20.

Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ πα- 43
ρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

41.

44 Ὁκόσοισι διάπυόν τι ἐὸν ἐν τῷ σώματι μὴ διασημαίνει, τουτέοισι διὰ παχύτητα τοῦ πύου, ἢ τοῦ τόπου, οὐκ ἀποσημαίνει.

18.

45 Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

19. 24.

46 Ἐπὴν διακοπῇ ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὔτε αὔξεται, οὔτε ξυμφύεται. ἐντέρων ἢν διακοπῇ τῶν λεπτῶν τι, οὐ ξυμφύεται.

50.

47 Ὁκόσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος διακοπῇ, τουτέοισιν ἀνάγκη πυρετὸν καὶ χολῆς ἔμετον ἐπιγίνεσθαι.

41.

Quibus in corpore pus delitescit, suíque nullum præbet indicium : id accidit ob crassitudinem tum puris ipsius, tum loci.

18.

Si vesica, aut cerebrum, aut cor, aut diaphragma, aut intestinum tenue, aut ventriculus, aut iecur dissecta fuerint, lethale est.

19. 24.

Os, cartilago, neruus, genæ tenuis particula, præputium, tenue intestinum, hæc si discindantur, neque coalescere, neque augeri possunt.

50.

Dissecto cerebro, febrem & bilis vomitum inde excitari necesse est.

58.

Omentum cùm exciderit iniuriâ vulneris, nisi subitò reponatur, necessariò putrescit.

4.

Vndique glabra vlcera, sunt maligna & contumacia.

45.

Quæ vlcera annua vel etiam diuturniora fuerint, & os in eis abscedere, & cauas cicatrices fieri, omnino necesse est.

9.

Latæ pustulæ non sunt ita pruriginosæ, vt acuminatæ.

38.

Cancros occultos non curare melius est: curati enim citiùs interimunt, non curati longiùs protrahuntur.

58.

Ην ἐπίπλοον ἐκπέσῃ, ἀνάγ- 48
κη ἀποσαπῆναι.

4.

Τὰ περιμάδαρα ἕλκεα, κακοή- 49
θεα.

45.

Ελκεα ὁκόσα ἐνιαύσια γίνε- 50
ται, ἢ μακρότερον χρόνον ἔχου-
σιν, ἀνάγκη ὀστέον ἀφίστασθαι, καὶ
τὰς οὐλὰς κοίλας γίνεσθαι.

Τὰ πλατέα ἐξανθήματα οὐ 51
πάνυ τι κνησμώδεα.

38.

Οκόσοισι κρυπτοὶ καρκίνοι γί- 52
νονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον.
θεραπευόμενοι γὰρ ἀπόλλυνται
ταχέως· μὴ θεραπευόμενοι δὲ
πλείω χρόνον διατελοῦσι.

46.

53 Ὁκόσοι ὑβοὶ ἐξ ἄσθματος ἢ βηχὸς γίνονται πρὸ τῆς ἥβης, ἀπόλλυνται.

52.

54 Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν· ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἐόντι, ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

46.

Qui ante pubertatẽ ex aſthmate, vel ex tuſſi fiunt gibbi, ante pubertatem moriuntur.

52.

Conſiderare oportet, quæ per ſomnum in oculis ſubappareant: ſi quid enim ex eorum albo, commiſſis palpebris conſpiciatur, malum ſignum, & valde lethale eſt: niſi aut alui profluuium, aut purgatio præceſſerint.

SEPTIMA SECTIO.

ARGVMENTVM.

Septima ſectio ſigna præcipuè recenſet ἐπιγινόμενα, vnde ſalutis ac mortis præſagia deſumi queant. Et eam ob cauſam illa quibuſdam iure inſcripta eſt, περὶ τῶν ἐπιγινομένων, De ſuperuenientibus.

De purgat. & mißione ſang. Aphor. v.

70.

SI cui purgare conſilium eſt, corpora meabilia fluidáque facere oportet: Aluum ſiſtendo, facilior erit per ſuperiora vacuatio: eandem humectando, felicior per inferiora ſuccedet.

25.

Ab vſu pharmaci conuulſio pernicioſa.

41.

Singultum ab immodica purgatione ſuperuenire ſenibus, non bonum.

ΤΜΗΜΑ ΕΒ-
δομον.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Ενθάδε ἐπιγινόμενα σημεῖα καταλέγεται μάλιστ', ὅθεν ἔξεστι λαμβάνειν προγνώσεις τῆς σωτηρίας, καὶ τοῦ θανάτου. καὶ διόπερ εἰκότως ἐπεγράφη τοῦτο τὸ τμῆμα περὶ τῶν ἐπιγινομένων.

70.

ΤΑ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι, εὔροα ποιέειν· κἢν μὲν ἄνω βούλῃ εὔροα ποιέειν, στῆσαι τὴν κοιλίην· ἢν δὲ κάτω, ὑγρῆναι. 1

25.

Ἐκ φαρμακοποσίης σπασμὸς, θανατώδες. 2

41.

Ἢν ὑπὸ καθαιρομένων τῶν πρεσβυτέρων λύγξ ἐπιγένηται, οὐκ ἀγαθόν. 3

53.

3 Ὁκόσοισι ξυμφέρει αἷμα ἀφαιρέεσθαι ἀπὸ τῶν φλεβῶν, τουτέοισι χρὴ ἦρος φλεβοτομεῖσθαι.

46.

4 Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἄκρητον ποτίσας, καὶ λούσας πολλῷ θερμῷ, φλεβοτόμει.

59.

5 Τοῖσι σώμασι τοῖσιν ὑγρὰς τὰς σάρκας ἔχουσι δεῖ λιμὸν ἐμποιέειν· λιμὸς γὰρ ξηραίνει τὰ σώματα.

65.

6 Ἤν τις τῷ πυρέσσοντι τροφὴν διδῷ, τῷ μὲν ὑγιαίνοντι ἰσχύς, τῷ δὲ κάμνοντι νοῦσος.

7.

7 Ἐκ πολυποσίης ῥῖγος καὶ παραφροσύνη, κακόν.

53.

Quibus detrahere ſanguinem conuenit, iis verno tempore venam ſecare melius eſt.

46.

Ad oculorum dolores, poſt meri potum, & calentis aquæ Balneũ, venam ſecabis.

De cibo & potu, Aphor. V.

59.

Deſiccandis corporibus humida carne præditis, fames idonea eſt.

65.

Febricitanti, durante adhuc labore paroxyſmi, cibus morbo eſt, extra autem paroxyſmum, robur viréſque conciliat.

7.

A nimia vini potatione, rigor & delyrium malum denunciant.

56.

Vinum par pari ſumptum, hoc eſt, liberaliùs ac meraciùs, anxietudinem, oſcitationẽ, horrorémque ſoluit.

6.

In morbo diuturno cibi faſtidium, & ſynceræ deiectiones, malum.

De ſomno & vigil. II.

71.

Somnus & vigilia ſi modum exceſſerint, morbus eſt.

18. 9.

A vigilia, & à ſanguinis fluxu, deſipientia aut conuulſio, malum.

Vacuationum ἐπιγνώμονα, *Aphor.* XIV.

37.

Sanguinem vomere ſine febre, ſalutare, cum febre autem, pernicioſum. Cæterùm curatio, refrigerantibus & adſtringentibus perficienda.

56.

Ἀλύκη, χάσμη, φρίκη, οἶνος 8
ἴσος ἴσῳ πινόμενος λύει τὴν νοῦσον.

6.

Ἐπὶ νούσῳ πολυχρονίῃ ἀποσιτίη 9
καὶ ἄκρητοι ὑποχωρήσιες, κακόν.

71.

Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα 10
μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα, νοῦσος.

18. 9.

Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ, καὶ ἐπὶ αἵματος 11
ῥύσει παραφροσύνη, ἢ καὶ σπασμός, κακόν.

37.

Ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν 12
ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον· εἰ δὲ ξὺν
πυρετῷ, κακόν· θεραπεύειν δὲ
τοῖσι ψυκτικοῖσι, καὶ τοῖσι στυπτικοῖσι.

78.

13 Ἐπὶ αἵματος ἐμέτῳ φθόη, καὶ τοῦ πύου κάθαρσις ἄνω· ἐπὶ φθόῃ ῥεῦμα ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἐπὶ τῷ ῥεύματι διάῤῥοια, ἐπὶ διαῤῥοίῃ σχέσις τῆς ἄνω καθάρσιος, ἐπὶ τῇ σχέσει θάνατος.

3. 10. 9.

14 Ἐπὶ ἐμέτῳ λύγξ, καὶ ὀφθαλμοὶ ἐρυθροί. καὶ ἐπὶ εἰλεῷ ἔμετος, ἢ λύγξ, ἢ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη, κακόν.

29.

15 Ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διαῤῥοίη ἐπιγένηται ἰσχυρή, λύει τὴν νοῦσον.

30.

16 Ὁκόσοισιν ἀφρώδεα τὰ διαχωρήματα ἐν τῇσι διαῤῥοίῃσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ταῦτα καταῤῥεῖ.

78.

A ſanguinis vomitione, Tabes & purulenta expectoratio: à Tabe, defluxus è capite: ab eo defluxu, Diarrhœa: à Diarrhœa, ſuppreſſio purulentæ expectorationis: à ſuppreſſione illa, mors.

3.10.9.

A vomitu, ſingultus cum rubore Oculorum: Item ab ileo, vomitus vel ſingultus, vel conuulſio vel deſipientia, malum.

De alui fluxu, Aphor. IX.

29.

Leucophlegmatiæ fortis diarrhœa ſuperueniens, eam ſoluit.

30.

In diarrhœis ſpumoſa excrementa, indicant fluxionem eſſe à capite.

75. 76.

Diarrhœæ Dyſenteria: Dyſenteriæ Lienteria ſuperuenire ſolet.

23.

A ſyncera deiectione Dyſenteria, malum.

3.

Maniæ ſuccedens Dyſenteria, aut Hydrops, aut Ecſtaſis, bonum.

27.

Grauidæ ſuperueniens Teneſmus, abortire facit.

68.

Quæ deorſum ſecedunt cruda, ferè ſunt ab atra bile: & ſi plura, maior, ſi pauciora, minor eſt morbus.

79.

Qualia ſint quæ per veſicam, & aluum, & per carnes excernuntur,

75.76.

Ἐπὶ διαῤῥοίῃ δυσεντερίη. ἐπὶ δυ- 17
σεντερίῃ λειεντερίη ἐπιγίνεται.

23.

Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει δυ- 18
σεντερίη, κακόν.

5.

Ἐπὶ μανίῃ δυσεντερίη, ἢ ὕδρωψ, 19
ἢ ἔκστασις, ἀγαθόν.

27.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ τεινε- 20
σμὸς ἐπιγινόμενος, ἐκτρῶσαι
ποιέει.

68.

Ὁκόσα ἂν κάτω ὠμὰ διαχωρέῃ, 21
ὅτι ἐκ χολῆς μελαίνης ἔνεστιν, ἢν
πλείω, πλείων· ἢν ἐλάσσω, ἐλάσ-
σων ἡ νοῦσος.

79.

Ὁκοῖα καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κύστιν, 22
καὶ τοῖσι κατὰ τὴν κοιλίην ὑποχω-
ρήματα, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὰς σάρκας,

καὶ ἢν πῃ ἄλλῃ τῆς φύσιος ἐκβαίνῃ τὸ σῶμα. ἢν ὀλίγον, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται· ἢν δὲ πολὺ πολλή. ἢν πάνυ πολὺ, θανάσιμον τὸ τοιοῦτον.

I. 13. II. 12. 17. 15.

23 Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν. ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. ἐπὶ πλευρίτιδι περιπνευμονίη, κακόν. ἐπὶ περιπνευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. ἐπὶ φλεγμονῇ τοῦ ἥπατος λύγξ, κακόν. ἐπὶ αἵματος πτύσει πύου πτύσις, κακόν.

16.

24 Ἐπὶ πύου πτύσει φθίσις καὶ ῥύσις· ἐπὴν δὲ τὸ πτύελον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν.

38.

25 Καταῤῥοῖες τὴν ἄνω κοιλίην

quantúmque à Natura recedant, attentè considerandum : si enim parum recedant, paruus est morbus : si multum magnus : si plurimùm lethale est.

Acutorum ἐπιγινόμενα, *Aphor.* XXI.

I. 13. II. 12. 17. 15.

Acutis morbis, extremitatum frigus : vehementibus febrium ardoribus, conuulsionem vel Tetanum : pleuritidi, peripneumoniam : peripneumoniæ phrenitidem : Hepatis inflammationi, singultum : sanguinis sputo, puris eruptionẽ superuenire, isthæc omnia mala.

16.

A puris sputo phthisis & fluxio : à puris autẽ retentione mors expectanda.

38.

Catarrhi in ventrem superiorem

illapsi, intra viginti dies suppurari solent.

De suppuratis.

44.

In suppuratis vrendis vel secandis, pus album ac purum, salutem: subcruentum autem, fæculentum, fœtidúmque, mortem indicant.

45.

Item adurendo suppurato iecore, pus album & purum salutis indicium est: quòd inde appareat, abscessum tunica tantùm contineri. sin autem amurcæ simile fluxerit, mortem denunciat.

49.

In Angina tumorem, ruborémque apparere in pectore, & morbum foras excludi, bonum.

62.

Febres non intermittentes, fieri tertio quoque die vehementiores,

ἐκπυοῦνται ἐν ἡμέρῃσιν εἴκοσιν.

44.

Ὁκόσοι ἔμπυοι καίονται ἢ τέμνονται, 26
ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται. ἢν δὲ ὕφαιμον, καὶ βορβορῶδες, καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται.

45.

Ὁκόσοι τὸ ἧπαρ διάπυον καίον- 27
ται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται· ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τουτέοισίν ἐστιν. ἢν δὲ οἷον ἀμόργη ῥυῇ, ἀπόλλυνται.

49.

Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ οἴδημα 28
καὶ ἐρύθημα ἐν τῷ στήθει ἐπιγινόμενον, ἀγαθόν· ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα.

62.

Οἱ πυρετοὶ οἱ μὴ διαλείποντες, 29
ἢν ἰσχυρότεροι διὰ τρίτης γίνωνται,

ἐπικίνδυνοι· ὅταν δ' ἂν ἔξωθεν διαλείπωσι, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι.

72.

30 Εν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔσω καίηται καὶ δίψην ἔχῃ, θανάσιμον.

73.

31 Εν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, ἢν χεῖλος, ἢ ῥὶς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ὀφρὺς διαστραφῇ, ἢν μὴ βλέπῃ, ἢν μὴ ἀκούῃ, ἤδη ἀσθενὴς ἐὼν, ὅ τι ἂν τουτέων γένηται, θανάσιμον.

69.

32 Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσι μὴ διαλείπουσιν, αἱ πελιδναὶ, καὶ αἱματώδεες, καὶ χολώδεες, καὶ δυσώδεες, πᾶσαι κακαί. ἀποχωρέουσαι δὲ καλῶς, ἀγαθαί. καὶ κατὰ κοιλίην, καὶ κύστιν, καὶ ὅκου ἄν τι ἀποχωρέον

periculoſum, quoquo autem modo intermittant, ipſas periculo vacare ſignificatur.

72.

Per febres continuas frigere exteriora, vri autem interiora, vrgente ſiti, lethale.

73.

Per eaſdem febres labrum peruerti, vel oculum, aut ſupercilium, vel naſum: item non audire, & nõ videre, quicquid horum acciderit, æquè pernicioſum eſt.

69.

In febribus etiam quæ non intermittant, excreationes liuidæ, cruentæ, bilioſæ, fœtidæ, omnes malæ: commodè tamen, & cum facilitate prodeũtes, non ſunt malæ. ſic autẽ & in aluo, & in veſica, & quacunq. parte excretionũ aliquid reſtitans

non purgatum, malè cedit.

42.

Febris quæ ex bile non ſit, balneo & calidæ multæ perfuſione, curari poteſt.

60.

Vbi toto corpore mutationes fiunt, ita vt nunc frigeat, & mox viciſſim incaleſcat, & colores aliũ ex alio variè mutet, morbi longitudo ſignificatur.

63. 64.

Per longas febres Tubercula, vel dolores in articulis fieri ſolent: maximè verò à nimia cibi copia.

De ſudore.

61.

Sudor multus, calidus aut frigi-

ἐῇ μὴ κεκαθαρμένον, κακόν.

42.

Ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς ἔχῃ, 33
ὕδατος πολλοῦ καὶ θερμοῦ καταχεομένου κατὰ τῆς κεφαλῆς, λύσις τοῦ πυρετοῦ γίνεται.

60.

Ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβο- 34
λαὶ, καὶ τὸ σῶμα καταψύχηται, καὶ πάλιν θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλλῃ, μῆκος νούσου σημαίνει. 63.64.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέ- 35
οισιν ἢ φύματα, ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται. ὁκόσοισι φύματα μακρὰ, ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐκ πυρετοῦ γίνονται, οὗτοι σιτίοισι πλείοσι χρέονται.

61.

Ἱδρὼς πολὺς, θερμὸς ἢ ψυχρὸς 36

ῥέων αἰεί, σημαίνει ἔχειν πλησμονὴν ὑγροῦ. ἀπάγειν οὖν χρὴ τῷ μὲν ἰσχυρῷ, ἄνωθεν· τῷ δὲ ἀσθενεῖ, κάτωθεν.

4.

37 Ἐπὶ ἱδρῶτι φρίκη, οὐ χρηστόν.

66.

38 Τὰ διὰ τῆς κύστιος διαχωρέοντα ὁρᾷν δεῖ εἰ οἷα τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑποχωρέεται· τὰ ἥκιστα οὖν ὅμοια τουτέοισι, ταῦτα νοσωδέστερα· τὰ δὲ ὅμοια τοῖσιν ὑγιαίνουσιν, ἥκιστα νοσερά.

39.

39 Ην οὐρέῃ αἷμα καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸν περίναιον, καὶ τὸ ὑπογάστριον, καὶ τὸν κτένα, τὰ περὶ τὴν κύστιν νοσέειν σημαίνει.

dus, ſemper fluens, humorum copiam ineſſe teſtatur: quos quidem in robuſto corpore vomitu per ſuperiora, in imbecillo per aluum vacuare oportet.

4.

Sudori horrorem ſuperuenire, non eſt vtile.

De Vrinis.

66.

Quæ per veſicam excernuntur conſiderare oportet, an ſanis ſimilia ſint: talia enim nullam habent morborum ſignificationem: contrà autem quæ minimè ſimilia ſanis fuerint, morborum ſigna ſunt.

39.

Meiere ſanguinem, grumóſque, & ſtranguriâ teneri: item dolorẽ pectini, hypogaſtrio, perinæo inſidere, partes veſicæ circumiectas, malè habere ſignificant.

31. 32. 33.

In vrinis febricitantium, sedimenta crassiorem farinam referentia, longam ægritudinem: Biliosa autem sedimenta, & supra quidem tenuia, acutum morbum indicant. At diuulsæ vrinæ, inconstantes & inæquales, turbationis validæ signa præferunt.

34. 35.

Vrinis innatantes bullæ, nephritidis eiúsque diuturnæ sunt indicia: Adipalis autem & conferta earum superficies nephriticum morbum, eúmque acutum denunciant.

36.

Quibus nephriticis præter signa prædicta, dolores etiam circa spinę

31.32.33.

Ὁκόσοισι πυρέσσουσιν ἐν τοῖσιν οὔροισι κριμνώδεες αἱ ὑποστάσιες γίνονται, μακρὴν τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσιν. ὁκόσοισι δὲ χολώδεες αἱ ὑποστάσιες, ἄνωθεν δὲ λεπταὶ, ὀξεῖην ἀῤῥωστίην σημαίνει. ὁκόσοισι δὲ διεστηκότα τὰ οὖρα γίνεται, τουτέοισι ταραχὴ ἰσχυρὴ ἐν τῷ σώματί ἐστιν. 40

34.35.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι, καὶ μακρὴν τὴν ἀῤῥωστίην ἔσεσθαι. ὁκόσοισι δὲ λιπαρὴ ἡ ἐπίστασις καὶ ἀθρόη, τουτέοισι νεφριτικὰ, καὶ ὀξέα σημαίνει. 41

36.

Ὁκόσοισι δὲ νεφριτικοῖσιν ἐοῦσι τὰ προειρημένα συμβαίνει, 42

σημεῖα, πόνοι τε περὶ τοὺς μύας τοὺς ῥαχιαίους γίνονται, ἢν μὲν περὶ τοὺς ἔξω τόπους γίνωνται, ἀπόστημα προσδέχου ἐσόμενον ἔξω· ἢν δὲ μᾶλλον οἱ πόνοι πρὸς τοὺς εἴσω τόπους γίνωνται, καὶ τὸ ἀπόστημα προσδέχου ἐσόμενον μᾶλλον εἴσω.

48.

43 Στραγγουρίην καὶ δυσουρίην θώρηξις, καὶ φλεβοτομίη λύει. τάμνειν δὲ τὰς εἴσω.

57.

44 Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φῦμα γίνεται, τουτέοισι διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύεται ὁ πόνος.

67.

45 Καὶ οἷσι τὰ ὑποχωρήματα, ἢν ἐάσῃς στῆναι, καὶ μὴ κινήσῃς ὑφίσταται οἱονεὶ ξύσματα (καὶ ἢν ὀλίγα ᾖ,

muſculos fiunt, ſi quidem exterioribus hæreant locis, in eis abſceſſus expectandus: ſi verò magis inclinent ad interiora, interiùs etiam abſceſſum expectabis.

48.

Stranguria & Dyſuria, tum ſectione interiorum venarum, tum vini potione ſolui poſſunt.

57.

Vbi Tuberculũ meatum vrinarium obſederit, illo ſuppurante & erumpente, ſolutio doloris eſt.

67.

In excrementis poſtquàm reſederint paululùm, multa veluti ſtrigmenta ſubſidentia, purga-

tionem postulant: sin minùs quo plures sorbitiones dederis, magis offenderis.

De doloribus, Aphor. III.

22. 26.

A diuturno dolore partiũ quæ sunt circa ventrem, suppuratio: item & earumdem immanis dolor, cum extremorum frigore, valde malum.

52.

Vehemens hepatis dolor, superueniente febre, solui potest.

De affectibus phlegmaticis, Aphor. IV.

54.

Quibus inter Diaphragma & ventriculum, pituita conclusa dolorem faciet: si ei non pateat alius exitus seu ad superiorem, seu infe-

ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται. ἢν δὲ πολλὰ, πολλὴ) τουτέοισι δὲ ξυμφέρει ὑποκαθῆραι τὴν κοιλίην. ἢν δὲ μὴ καθαρὴν ποιήσας διδῷς τὰ ῥοφήματα, ὁκόσῳ ἂν πλείω διδῷς, μᾶλλον βλάψεις.

22. 26.

Ἐπὶ ὀδύνῃ πολυχρονίῃ τῶν περὶ 46
τὴν κοιλίην ἐκπύησις, κακόν. ἐπὶ ὀδύνῃ ἰσχυρῇ τῶν περὶ τὴν κοιλίην, ἀκρωτηρίων ψύξις, κακόν.

52.

Ὁκόσοισιν ἧπαρ περιωδυνᾶται, 47
τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγινόμενος λύει τὴν ὀδύνην.

54.

Ὁκόσοισι μεταξὺ τῶν φρενῶν καὶ 48
τοῦ γαστρὸς φλέγμα ἀποκλείεται, καὶ ὀδύνην παρέχει, οὐκ ἔχον διέξοδον εἰς οὐδετέρην τῶν κοιλιῶν, τουτέοισι

κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν ῥαγέντος τοῦ φλέγματος, λύσις γίνεται τῆς νούσου.

55.

49 Ὁκόσοισιν ἂν τὸ ἧπαρ ὕδατος πλησθὲν εἰς τὸ ἐπίπλοον ῥαγῇ, τουτέοισιν ἡ κοιλίη ὕδατος ἐμπίμπλαται, καὶ ἀποθνήσκουσιν.

74.

50 Ἐπὶ λευκῷ φλέγματι ὕδρωψ ἐπιγίνεται.

47.

51 Ὑδρωπιῶντα τὸν βὴξ ἔχειν, ἀνέλπιστός ἐστι.

58.

52 Ὁκόσοισι δ' ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ ὑπό τινος προφάσιος, ἀνάγκη ἀφώνους γενέσθαι παραχρῆμα.

50.

53 Ὁκόσοισιν ἂν σφακελισθῇ ὁ ἐγκέφαλος ἐν τρισὶν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται·

riorẽm ventrem, tranſmitti poteſt per venas ad veſicam, & ſic morbus percurari.

55.

Quibus iecur aquâ plenum eruperit in omentum, venter copiâ eius diſtentus intumeſcit, atque ita moriuntur.

74.

Leucophlegmatiæ Hydrops ſuperuenire ſolet.

47.

Tuſſis Hydropi ſuccedens, ſpem ſalutis adimit.

De affectibus cerebri.

58.

Quibus cerebrum ab externa cauſa fuerit vehementer concuſſum, eos protinus mutos fieri neceſſe eſt.

50.

Cerebro ſiderato mors intrà diem tertium expectanda: quo

die tamen ſuperato, ſalutem ſperare licet.

14.

A capitis ictu ſtupor aut deſipientia, malum.

40.

Si lingua derepente impotens fiat, aut pars aliqua corporis attonita ſtupeat, eſt ab humore melancholico talis affectus.

51.

Sternutamentum fit ab excalfacto cerebro aut præhumectato, quod in eo eſt, inani ſpatio. Aër autem foras erumpens multùm ſtrepit propter anguſtias exitus.

8.

A tumoris intus ruptione, exolutio, animi defectio, atque vomitio infeſtare ſolent.

ἢν δὲ ταῦτα διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται.

14.

Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν 54
ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν.

40.

Ἢν ἡ γλῶσσα ἐξαίφνης ἀκρατὴς 55
γένηται, ἢ ἀπόπληκτόν τι τοῦ σώματος, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτο γίνεται.

51.

Πταρμὸς γίνεται ἐκ τῆς κε- 56
φαλῆς, διαθερμαινομένου τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ διυγραινομένου τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ κενοῦ. ὑπερχεῖται γὰρ ὁ ἀὴρ ὁ ἐνεὼν ἔξω· ψοφέει δέ, ὅτι διὰ στενοῦ ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἐστιν.

8.

Ἐπὶ φύματος εἴσω ῥήξει, ἔκλυ- 57
σις, ἔμετος καὶ λειποψυχίη γίνεται.

20. 21. 19. 2.

58 Ἐπὶ ἐρυσιπέλατι σηπεδὼν, ἢ ἐκπύησις, κακόν. ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν αἱμοῤῥαγίη, κακόν. ἐπὶ ὀστέου ψιλώσει ἐρυσίπελας, κακόν. ἐπὶ ὀστέῳ νοσέοντι σὰρξ πελιδνὴ, κακόν.

24.

59 Ἐπὶ ὀστέου διακοπῇ παραφροσύνη, ἢν κενεὸν λάβῃ, κακόν.

28.

60 Ὅτι ἂν ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον ἀποκοπῇ ἐν τῷ σώματι, οὔτε αὔξεται, οὔτε συμφύεται.

77.

61 Ἐπὶ σφακελισμῷ ἀπόστασις ὀστέου.

43.

62 Γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται.

De externis affectibus, Aphor. VIII.

20. 21. 19. 2.

Eryſipelati putredinem, aut ſuppurationem ſuperuenire: Forti in vlceribus pulſui hæmorrhagiam: Oſſis denudationi Eryſipelas ſuccedere: ſuper ægrotanti oſſe carnem liueſcere, mala iſthæc omnia.

24.

Item ab oſſis præciſione quæ ad vacuum vſque penetret, deſipientia, perniciosum.

28.

Quodcumque os, ſiue cartilago, ſiue neruus in corpore abſciſſus fuerit, neque coaleſcere, neque augeri poteſt.

77.

A ſideratione ſubiecti oſſis, abſceſſus fieri ſolet.

43.

Mulierem ambidexteram fieri, raro accidit.

ADIECTITII QVIDAM APHORISMI:

seu

OCTAVA SECTIO.

1.

SEniores quadraginta annis, phrenitide correpti, rarò conualescunt: quod phrenitis minimè conueniat illi ætati, & naturæ.

2.

In quibuscumque morbis, lacrymare oculos ex voluntate, bene est: præter voluntatem malè omnino.

3.

In quartanis febribus fluere san-

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ παρεμβεβλημένοι, ἢ ΤΜΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ.

1.

ΟΚόσοι ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτεα, φρενιτικοὶ γίνονται, οὐ πάνυ τι ὑγιάζονται. ὅτι ἡ φρενῖτις οὐ μὴ οἰκείη τῆς ἡλικίης ταύτης, καὶ τῆς φύσιος.

2.

Οκόσοισιν ἐν τῇσι ἀῤῥωστίῃσιν οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ προαίρεσιν δακρύουσιν, ἀγαθόν· ὁκόσοισι δὲ ἄνευ προαιρέσιος, κακόν.

3.

Οκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τε-

ταρτέοισιν ἐοῦσιν αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆ, πονηρόν.

4.

Ἱδρῶτες ἐν τῇσι κρισίμοισιν ἡμέρῃσι γινόμενοι σφοδροὶ καὶ ταχέες ἐπικίνδυνοι· οἱ ὠθούμενοι ἐκ τοῦ μετώπου, ὥσπερ σταλαγμοὶ καὶ κρουνοί· καὶ ψυχροὶ σφόδρα καὶ πολλοί· ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον ἱδρῶτα πορεύεσθαι μετὰ βίης, καὶ πόνου ὑπερβολῆς, καὶ ἐκθλίψιος πολυχρονίου.

5.

Ἐπὶ χρονίῳ νουσήματι, κοιλίης καταφορὴ, κακόν.

6.

Ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται· ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται· ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα.

guinem per nares, malum.

4.

Sudores frigidi & copiosi, cum vehementia velociter erumpentes per dies criticos: & manantes ex fronte guttatim, salientium aquarum instar, periculosi censentur: quòd videlicet violenta expressione & nimio labore prodeant.

5.

Ex morbo diuturno Aluum liquescere, & profluuio ferri, malum est.

6.

Quæ medicamentis curari non possunt, ferro vel igni eorum procuranda sanatio est: ignis autem ea sanat, quæ ferrum non sanat: Et quæ ignis curare non potest, ea insanabilia iudicare oportet.

7.

Lingua cruenta & nigreſcens, vel quæ ex nigro rubeſcat, in acutis febribus, vbi non adſit aliud lethale ſignum, nihil mali portendit: quinetiam minorem morbum ſignificat.

8. 9. 10. 11. 12.

Sequentia autem ſigna pro lethalibus habenda ſunt: Teſtis dextri conuulſio & frigiditas: Vnguium nigror: manuum pedúmque frigiditas, contractio, demiſſio: Labrorum liuor, reſolutio, inuerſio, frigiditas: Aurium frigiditas, pelluciditas, contractio: Narium extenuatio in acutum, temporum collapſio, cutis ariditas & pallor, aut nigredo, aut liuor.

7.

Γλῶσσα μέλαινα ἢ αἱματώδης, εἴ τι τῶν τοιούτων σημείων ἄπεστι, μὴ σφόδρα κακόν· δηλοῖ γὰρ νοῦσον σμικροτέρην.

8. 9. 10. 11. 12.

Ταῦτα δὲ πάντα, θανατώδεα. ὄρχις δεξιὸς ψυχρὸς, ἢ σπασμώδης. ὄνυχες μέλανες. οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν, καὶ ποδῶν ψυχροὶ, συνεσταλμένοι, ἢ καθειμένοι. τὰ χείλη πέλιδνα, ἢ ἢ ἀπολελυμένα, καὶ ἐξεστραμμένα, καὶ ψυχρά. τὰ ὦτα ψυχρὰ, διαφανέα, συνεσταλμένα. ῥὶς ὀξεῖα. κρόταφοι ξυμπεπτωκότες. τὸ δέρμα σκληρόν τε καὶ καρφαλέον. καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου χλωρόν τε, ἢ ἢ μέλαν, καὶ πέλιον, ἢ μολιβδῶδες.

1.3 14.

Καὶ τὸ σκορδινᾶν, καὶ ἀποστρέφεσθαι. καὶ ὕπνῳ, καὶ καύματι πολλῷ κατέχεσθαι. καὶ τὸ ἀγνοέειν, καὶ μὴ ἀκούειν, καὶ μὴ ξυνιέναι. καὶ τὴν κοιλίην ἐπαίρεσθαι, ἢ φυσᾶσθαι, ἀνέλπιστα πάντα.

Τέλος τῶν ἀφορισμῶν.

13. 14.

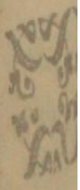
Item tenebricoſa vertigine teneri, lucémque auerſari, & ardore æſtuare cum ſomnolentia: non agnoſcere, non audire, non intelligere: ventrem ſubitò diſtendi flatibus, intumeſcere, attolli, ſalutis deploratæ ſigna ſunt.

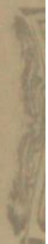
Aphoriſmorum finis.

LEGES MEDICINÆ,

Vice ſupplementi Aphoriſmis adiunctæ.

EODEM AVTHORE.

PRAEFATIO AD IO. HEROARDVM D. DE VAVGRIGNEVSE, *Regis Consiliarium, & Archiatrum.*

EGO memini Ludouicum Duretum, & Ioannem Riolanũ, duo illa scholæ Parisiensis lumina, (MEDICORVM SAPIENTISS.) olim pro suggesto sedentes, assiduis querelis inuehi solitos in eos, qui neglectis Hippocratis auspiciis medicinam facerent. Et Io. Martinus, eximiâ vir doctrinâ & iudicio, apud HENRICVM MAGNVM, familiaribus inter nos colloquiis, sæpe

indignabundus queritabatur, tam ſupinam ſecurámque eſſe in alieno diſcrimine hominum ignorantiã. Quippe illi aduertebant tales medicos, cuncta ſúſque déque agentes, non ſolùm fœda temeritate artis honorem deturpare, ſed etiam ægros homines, indignis modis exceptos in manifeſta pericula coniicere. Cocta, incocta, & matura crudáque ſine diſcrimine habere: ab Aſphodelis maluas: à lupinis æra non internoſcere. Naturæ pepaſmos intempeſtiuis medicationibus interpellare, turbare: & nutantes adhuc ac ſpei dubios laborantes præcipitare. Omnia denique & παρὰ καιρὸν, & παρὰ λόγον: ſummáque in rerum confuſione verſari. At! quoties vidimus, nec ſiccis quidem oculis, per medias ciuitates, & ferè in omnium conſpectu Agyrtas, Circulatores, Nebulones

vano medicorum nomine tumentes, grassari passim in capita miserandorum ciuium. Eos imperitè præter ius fásque, defectis viribus mouere cruda: & ea vacuando nũquam desistere, donec penitus exhausti ægrotantes animas exhalarent. Siccine pro Regis valetudine, & cõmuni totius regni salute constitutus, decorum æquúmve putabis, conniuere in homicidiis? Porrò asserebant illi sapientissimi viri, istas ignorantiæ tenebras, luce solius Hippocratis discuti posse. Quibus ego causis impulsus, iamdudum exoptabam sic præscribi certis legibus medendi rationẽ, ne medicis in posterum locus impunè peccandi superesset, in hominum perniciem. Cùm autem hoc incœptum opus huius præstãdæ rei nos admoneret, iis videlicet supplendis, quæ in Aphorismorũ

doctrina deſiderari videbantur: Medēdi ſumma capita inſcribi placuit LEGVM vocabulo. Niſi quis malit vel Statuta, vel Placita, vel Decreta Hippocratis & Galeni appellari: vnde huc eas pridem contractas tranſtulimus. Hinc certè vel nugæ, & ſcelera Impoſtorum pateſcent clariùs: vel ipſi cautiùs agent in vitiis hominum: Quodquidem huius noſtri laboris operæ-pretium fore ſperamus. Sed tu (quæſo) interim arce à ciuium capitibus iſtos αἰσχροκερδεῖς Nebulones: vel accita etiam regij nominis authoritate, ſordidam eorum auaritiam coërce. Sic viue diu, & vale MEDICINAE DECVS. Anno M. DC. XIII.

R. MAGISTER.

AD CL. V.

D. R. MAGISTRVM,

REGIS CONSILIARIVM & Medicum,

De suis Legibus: Medicinæ Prosopopœia.

QVis nouus hic nostris successit sedibus hospes?
Aut quis Apollineâ tam doctus in arte Magi-
Auaet ceruici Leges imponere nostræ? [ster,
Quis Deus? aut quæ homini tam dia potẽtia nato?
Olim decreram mea verba minacia, nullo
Ære ligarentur: neu Lege reuincerer vlla.
At Dea, nunc cogor mœrens abrumpere fata:
Atque inuita noui præcepta subire Magistri.
Sed quia fas Illi sacrata resoluere Iura:
Et mentis nostræ penetralia ferre sub auras.
Esse ratum iubeo quicquid LEX *præcipit ista:*
Et Medicos omnes tam docta lege teneri.

PAVLVS MAGISTER eiusdem
Regis Consiliar. & Medicus.

Κ. ΡΟΔ. ΜΑΓΙΣΤΡΩι,

ΕΙΣ ΝΟΜΟΥΣ ΑΥΤΟΥ
θεραπευτικούς.

Οὕτω Ῥωμαίοισι νόμους γράψαντο δέκαρχοι·
Οὕτω καὶ Ἱπποκράτης δῶκε διδασκαλίαν.

ΛΟΔ. ΟΚΤΑΒΙΟΣ
Σενονεῖος προστάτης.

AD LECTOREM,

De hisce Therapeuticis Legibus.

EX intemperie confusoque ordine nullis
Legibus adstricto, nascitur omne malum.
Omne malum arcebis (Lector) de corpore: Leges
Has quicumque leges: atque sequêre lubens.

Og. Octauius Senon.

LEGVM MEDICINALIVM SECTIO PRIMA.

De generali medicatione.

CAPVT I.

LEX 1.

Edicinæ ſcopus, ſanitas eſto.

2.

Sanitas autem, miniſterio curationis reſtituitor.

3.

Curatio morbi, contrariis opus ſuum perficito: calida refrigerando, humida ſiccando, dura emolliendo, craſſa extenuando, lenta incidendo, ac detergendo: læuia

exaſperando , anguſta dilatando , denſa rarefaciendo, inanita replendo : Et ſic de reliquis per contrarium.

4.

Morbum ſimplicem, ſimplici : compoſitum , compoſito remedio profligato.

5.

Incertam morbo incognito, medicationem ne decernito.

6.

Cauſas omnes , ſuo quámque ordine, priùs quàm ipſum affectum ſummoueto.

7.

Leuiter affectos Naturæ, viuendíque legibus committito.

8.

Morbis expugnandis , virium ratione ſuſcepta , paria quodammodo remedia opponito.

9.

Extremis morbis, extrema remedia diligentiſſimè adhibeto.

10.

Euacuaturus, humorum naturam accuratè obſeruato.

11.

Materiam turgentem ſtatim initiò, potenti pharmaco exigito: & vehementem affectum, remediorum blandimentis ne exaſperato: mediocrem verò lentè, paulatímque ſummoueto.

12.

Quæ longo tempore contracta ſunt vitia, ſenſim, otióque multo curato.

13.

Pro conditione partis affectæ, remedij quantitatem augeto, vel minuito.

14.

Denſis, compactíſque, ignobilibus, priuatis, & in alto corpore demerſis partibus, validiora remedia: Raris verò, principibus, acutóque ſenſu præditis, & iis quarum publicum eſt officium, mitiora comparato.

15.

Sic renum quàm ventriculi, remedia vehementiora sunto.

16.

Euacuando auarus, reficiendo largus esto.

17.

Si ad Crisim Natura perfectè moueatur, manum abstineto: imperfectè verò agentem, accommodatis auxiliis adiuuato.

18.

Ventriculi, & summorum præcordiorum vitia, vomitione: viscerum atque mezenterij, deiectione: maiores venas, mißione sanguinis: habitum corporis, sudatione halitúue expurgato.

19.

Sanguinem vel quemuis humorē cum eo, præter naturam aliquo profluentem, in contrariam partem, è directo reuellito.

20.

Reuulſionem κατ' ἴξιν, hoc eſt è directo inſtituito.

21.

Sic pleuritidi dextræ, latus dextrum, cruri autem dextro, ſiniſtrum contrarium eſto.

22.

Ad reuellendum è capite, humerariam venam, vel eum qui inter pollicem, indicémque excurrit, ramulum incidito.

23.

Ad morbos earum, quæ clauiculis, renibúſque interiacent partium, Baſilicam aut ſaluatellam reſerato.

24.

Subter renes, inhæreſcentes affectus, poplitis vel malleoli venis ſectis curato.

25.

E capite ſimul, atque ex iis quæ ſupra renes ſitæ ſunt partibus, mediana inciſa reuellito. Dextra autem dextris, ſiniſtra ſiniſtris reſpondento.

26.

Ad eundem modum, vomitionem deiectione, & contrà reuellito.

27.

In plethora venas maiores, priùs quàm ramulos aperito.

28.

Generalia remedia, particularibus præmittito.

29.

Iecoris partem gibbam, Renes, & vesicam, per vrinas: partem cauam iecoris, lienem, mezenterium, pancreas, & intestina, per aluum: pulmones pectúsque, per sputa: summas cerebri partes, per cōmissuras: anteriores, per nares: imas, per palatum, expurgato.

30.

Qualis morborum per sua tempora mutatio, talis & remediorum esto.

31.

In febribus partiúmque morbis, initiò materiæ exuperātis portionem vacuato:

Reliquam naturæ imitatione præparatã, deinde extirpato, & per loca conuenientia expellito.

32.

Fluxionem incipientem, adstringentibus statim repellito: eam consistentem & ad statũ progressam digerito: incrementi tempore, vtrumque agito.

33.

Congestam materiam quæ digeri non poßit, suppurato.

34.

In ipsa morbi acceßione & paroxysmo, ne vires vacuatione conuellito.

35.

In principiis febrium, tenuem victũ: incrementis, tenuiorem: statibus tenuißimum decernito.

36.

In acceßionibus febrium præsentibus, vel mox futuris, cibo abstineto: iis inclinantibus, cibum ministrato.

37.

Qualis est morbi conditio, talis & contrarij remedij esto.

38.

Cui adiutrix Natura succurrit, felicem esse medicationem: Vt quæ contra Naturæ opem instituitur, irritā censeto.

39.

Medicamenta, aut intrò sumenda, aut foris admouenda, quæ vel detergant, extenuent, dissoluant, digerant, emolliant, dilatent, vel relaxent, forma liquidiore ministrato: Quæ autem repellant, attrahant, densent, adstringant, roborent, incrassent, inferciant, solida sunto: & quæ mediis actura sunt viribus, mediam quoque formam sortiuntor.

De missione sanguinis.

CAPVT II.

LEX I.

QVicquid à iusto Naturæ modo manifestè defecit, si aliter emendari non potest, protinus expellito.

2.

Plethoram tum puram, tum impurã missione sanguinis soluito: illam autem largiùs, hanc parciùs vacuato.

3.

Biliosam plenitudinem liberalissimè: melancholicam minùs liberaliter: pituitosam parcissimè, phlebotomiâ vacuato.

4.

Impuræ omnis plenitudinis vacuationem à venæ sectione auspicator: & simplicem quoque cacochymiam, virium ratione suscepta, interdum phlebotomiâ curato.

5.

Sanguinis mißionem decreturus, robur virium, & morbi magnitudinem inprimis considerato.

6.

Valentes vires, integram consummatámque vacuationem: mediocres imperfectam: prostratæ nullam toleranto.

7.

Sic ad magnum vehementémque affectum, copiosam euacuationem: ad mediocrem, moderatam adhibeto.

8.

Cuicumque affectui conuenit phlebotomia, si adsint robustæ vires, atque ipsius morbi magnitudo, eam maturè facito.

9.

In acutis vbi turgent humores, vacuationes ne procrastinato.

10.

In diuturnis autem morbis, vacuationem per ἐπίκρασιν, *tutißimam censeto.*

11.

Qui vacuationis quantitatem non habet satis definitam, infra exquisitam integrámque subsistito.

12.

Intemperantes, phlebotomiâ parcè curato.

13.

Sanguis sponte sua, sed minimè pro ratione fluens, venæ sectionem ne prohibeto.

14.

Vndecumque iustò parciùs effundatur sanguis, inutilem ducito.

15.

Ventriculi, primarúmq. venarum cruditas, vel impura colluuies, alui adstrictio, stomachi sensus acutior, & eiusdē imbecillitas, phlebotomiam retardanto.

16.

Quascumque tum interiorum, tum exteriorum partium inflammationes, sanguinis mißione curato.

17.

Ad morbos à plenitudine, aut alio humorum in vasis vitio, statim initiò, & sine mora venam secato.

18.

Decrepita ætas, à venæ sectione immunis esto.

19.

Ante annum decimumquartum, & post septuagesimũ, raròsanguinem mittito.

20.

Mediæ inter pueritiam senectámque ætates, nulla vacuãdi præsidia metuunto.

21.

Quocumque morbi die, vel 20. plenitudinis cruditatisq. appareant signa, valeántque vires, venæ sectionem audacter imperato.

22.

Mittendo sanguine in febribus, tempora intermißionis remißionisue obseruato.

In acu-

23.

In acutis, tempora principiis proxima, phlebotomiæ destinato.

24.

Coctionis signis apparentibus sanguini parcito.

25.

Ad signa cruditatis redeuntia, venæ sectionem iterato.

26.

Temporis constitutione, vel regione calida & sicca: calidis frigidísque & siccis temperamentis: habitu extenuato, raro, molli, obæso, sanguinis mißio parca esto.

27.

In iecoris, lienísve skirrho, in cachexia in hydrope, à sanguine abstineto.

28.

Peripneumoniam, pleuritidem sinistram, splenitidem, sinistri cubiti venâ reuellito: & sic dextra dextris respondente.

29.

Cruribus inflammatis, in oppositum reuulsiones aguntor.

30.

Ad superiores inflammationes cephalica, ad inferiores basilica, ad interiectas mediana inciduntor.

31.

Biliosa plenitudo dextris venis, melancholica sinistris leuantor.

32.

Lunam crescentem iunioribus: decrescentem senioribus accommodato.

33.

Lunam benefici planetæ aspiciunto, ascendunto, vel cœli angulos occupanto.

34.

Lunâ in signo membri alicuius existente, ipsum ferro ne attingito.

35.

Pituitosis, Lunâ sub Ariete, & Sagittario versante: Melancholicis, sub Libra & Aquario: Biliosis, sub Cancro &

Piscibus venas aperito.

36.

Lunæ cum Ioue & Venere non combusta, omnes aspectus: cum Sole, Mercurio, & Marte, ✶. △. pro cõmodis habeto.

37.

Contra autem Lunæ cum Sole, Saturno, & Marte, o——. □. o——o: Cum Venere & Mercurio infortunatis, cúmq. Capite & Cauda Draconis, o——: Item horas Saturni ac Martis, pro infestis ducito.

38.

Mittendo sanguine, labans fluoris impetus, pallor, oscitationes, pandiculationes, oculorum suffusiones, auriúmque tinnitus ac pulsus, debilitas, defectionum Auguria sunto.

39.

A venæ sectione, ante vnius horæ spatium, neque dormito æger, neque cibum sumito, & omnem tum animi, tum corporis contentionem fugito.

De purgatione.

CAPVT III.

LEX I.

OMnem impuritatem, quæ arte nulla emendari poßit, maturè exigito.

2.

Quæ omnino præter Naturam ſunt, ea emendare ne tentato.

3.

Putridos humores, ſiue morbum præcauere, ſiue profligare conſilium eſt, citiſſimè detrahito.

4.

Quò acutior eſt morbus, hoc magis purgationē turgentis materiæ accelerato.

5.

Corpora ante purgationes fluida facito.

6.

Concocta, non cruda, medicator, vel moueto.

7.

Mediocriter concocta, moderatiùs, perfectam autem concoctionem adepta, validiùs, vique maiore moueto.

8.

In ancipiti affectu, concoctionem quæ nulla fortaſſe futura eſt, ne expectato.

9.

Materiam turgentem ſine mora detrahito.

10.

Purgandi occaſiones, vel ex orgaſmo, vel ex pepaſmo capeſsito.

11.

Pepaſmos ante vigores ne ſperato.

12.

Naturam iudiciale opus aggreſſam, agere ſinito.

13.

Perfecto autem, conſummatóque ad integritatem iudicio, nullis irritamentis eam laceſsito.

14.

Ex imperfecto iudicio relicta, foras maturè amoueto.

15.

Viis publicis subsistẽtem vitiosum humorem, nisi lentor craßitiésque nimia, aut ventriculi cruditas obsistant, primo quoque morbi tempore, expurgato: visceribus autem impactum & venis inhærentem, concoqui ad statum vsque sinito.

16.

Medicamenti genus ex humoris specie, validitatẽ ex eiusdem situ perpendito.

17.

Cathartici vires & quantitatem, pro difficultate purgationis definito.

18.

E ventriculo, facilis: è venis mezenterij difficilior: E iecore, liene, vasis maioribus ac minoribus, & ex ipsa partium substantia, difficillima purgatio censetor.

19.

Corporis firmitatē ac densitatem: viscerum, venarum, atque ipsorum intestinorum angustias, maiori pertinacia suos retinere humores, credito.

20.

Delicatos, cōtrà quàm robustos, curato.

21.

Robustis, laboriosis, & hebetiore sensu præditis, leuia quæ aspernentur cathartica, ne decernito.

22.

Media hyeme, gelida regione, Aquiloniis tempestatibus, densitate corporum, purgationes cohiberi: cōtrario autem cæli statu, eas feliciorem sortiri successum, persuadetor.

23.

Ante Caniculam, sub Canicula, & in æstuosa regione, raræ purgationes offeruntor.

24.

Sobria puráque corpora, ne validis purgationibus sollicitato.

25.

Incognitam laborantis Naturam, blādis pharmacis explorato.

26.

Purgaturus morbi magnitudinem, humoris copiam, & virium robur simul perpendito.

27.

Exigua cacochymiæ copia ritè præparata, valentibus viribus, in totum vnâ purgatione, & semel excluditor.

28.

Multa autem cacochymia, imbecillis viribus, paulatim ac partitè expurgator.

29.

Pueris ac senibus, leuia cathartica: reliquæ ætati, validiora decernito.

30.

Vitij sedes & naturæ motus, purgationis viā, conuenientésq. ductus indicanto.

31.

Segniùs fluentẽ per conuenientes ductus humorem, arte incitato: symptomaticè alieno tramite decurrentem, inhibeto, vel reuocato.

32.

Primæ regionis cacochymia, citra phlebotomiæ opẽ, sola purgatione expugnator.

33.

Noxios humores, in affectas sedes, ne vnquam deriuato.

34.

Vlceratis intestinis, biliosas deiectiones caueto.

35.

Inflammatis renibus, aut vesica, diureticis parcito.

36.

Infirmo ventriculo, vomitu abstineto.

37.

Lunâ in Cancro, Scorpione, ac Piscib. versante, purgare instituito.

38.

Ad bilis purgationem, Venus: Ad pituitæ, Mars, aut Sol: Ad melancholici humoris, Iuppiter, Lunam, ⋆ *vel* △. *aspiciunto.*

39.

Electuaria Cancro: potiones Scorpioni: pilulæ Piscibus accommodantor.

40.

Propinandis pharmacis, secundam, & quartam Lunæ hebdomadas eligito.

41.

Dominus Ascendentis, planetæ sub terra versanti iungitor, vel applicator.

42.

Planetarum imperio subiectas partes, quo tempore dominantur, vacuare ne tentato.

43.

Signa ruminantia, & planetæ retrogradi cum Luna coniunctionem, vel applicationem, vitato.

44.

Deiectiones copiâ ne æstimato.

45.

Ad sistendum purgationis opus, in quiete vel somno, corpus contineto.

LEGUM MEDICINALIUM SECTIO SECUNDA.

De particulari medicatione.

CAPUT I.

De febribus acutis.

LEX I.

Xuperante sanguine, atque vrina rubente, cum plenitudine pulsus, ac firmitate virium, venæ sectionem sine mora instituito.

2.

Eandem initio prætermissam, in progressu morbi, valentib. viribus celebrato.

3.

Poſt phlebotomiam, lentis & craſſis tum incidendis, tum attenuandis humoribus, attendito.

4.

Natam putredinem ſummoueto, eámque renaſcentem inhibeto.

5.

Interiores obſtructiones expedito.

6.

Cutis ſpiracula reſerato.

7.

Deficientes vacuationes, iteratione ſuppleto.

8.

Ante πεπασμὸν, niſi materia turgeat, eradicatiuam medicationem auerſator.

9.

Ad ventriculum vergentes humores, vomitu: ad inteſtina inclinantes, deiectione, per cōmoda videlicet loca educito.

10.

Naturam per criſim perfectè agen-

tem ne lacesſito, imperfectè agentem inuato.

11.

Ad ſigna pepaſmi, & robuſtas vires, frigidam copiosè propinato.

12.

Ventre vacuo, quàm maximè fieri poteſt, paroxyſmus excipitor.

De intermittentibus.

13.

In Tertianis, ante ſigna pepaſmi, niſi admodum vrgeat plethora, ne ſanguinem mittito:

14.

Cõcoquentia catharticis præmittuntor.

15.

Cibatio à labore acceſsionum, longo ſpatio recedito.

16.

Initio acceſsionum, ſomnus potúſque vitantor.

17.

Ineuntibus quotidianæ paroxyſmis,

frequentem vomitum, pituitæ causa prouocato.

18.

Minus obsequentem humorem arte præparato.

19.

In quartanis nisi plethora exuperante, venæ parcito.

20.

Magno velocique pulsu, vrinâ rubra craßáque, & iuuenili ætate, venam secato.

21.

Purum autem rutilúmque sanguinem, parcè: nigrum & crassum, liberaliùs effundito.

22.

Contumacia humoris, longa præparatione conficitor.

23.

Balnea ante declinationem ne instituito.

24.

Sudor ſpontaneo motu erumpens, ne compeſcitor: Ab hecticis autem arcetor.

25.

Papuloſis, ineunte morbo, ſanguis emittitor.

26.

Intumeſcente, aut nigreſcente lingua, modus calefacientibus imponitor.

27.

Oleoſa ne illinuntor.

De peſtiferis.

28.

Corruptum aërem longè fugito.

29.

Superfluos humores blandè purgato.

30.

Violentas corporis, mentíſque agitationes auerſator.

31.

Immoderatam venerem deteſtator.

32.

Animum frequenti gratioris alimen-

ri vsu exhilarato.

33.

Roborando cordi accuratè incumbito.

34.

Putredinem humorum coërcentia medicamenta, quotidiano vsu habeto.

35.

Certa securáque fide, Ἀλεξίκακον inuocato.

CAPVT II.

De inflammatione partium:

& primùm,

De Angina.

LEX I.

S*Anguinem repetitis vicibus, & paulatim, virium causâ educito.*

2.

Turgentem materiam, vt in cæteris acutis, eodem die medicator.

3.

Ad remotißimas partes, modis omnibus reuulsionem accelerato.

4.

Gargarismatis initiò repellendo, fluentes humores compescito.

5.

Repellentia autem ne foris apponito.

6.

Vrgente dolore, anodyna stypticis admisceto.

7.

Circa statum & declinationem, resoluentia, maturantiáque vsurpantor.

8.

Ante phlebotomiam & purgationem resoluentia cauentor.

9.

Victus pro ratione viriũ, prætenuis esto.

De pleuritide.

10.

Antecedentem materiam, venæ sectione, citò reuellito.

11.

Fluente aluo, ſanguini parcito: eâ cohibita, venam audacter ſecato.

12.

Imminuta plethorâ, dolorem calorificis oppugnato.

13.

Catharticis parcito.

14.

Narcotica reſpuito.

15.

Ante ſigna coctionis, vinū auerſator.

16.

Frigidam caueto.

17.

Pro ſputi copia, cibus liberaliore manu exhibetor.

De phlegmone ventriculi.

18.

Ventriculo, vel inteſtinis phlegmone tentatis parcè cathartica vſurpantor.

19.

Vomitus ne prouocator.

20.

Pars affecta, quàm maximè fieri potest, roborator.

De phlegmone iecinoris.

21.

Dextram basilicam incidito.

22.

Fluere consuetas hæmorrhoïdas, festinanter prouocato.

23.

Sanguinem è naribus fluentem ne cohibeto.

24.

Commouentia cathartica detrectato.

25.

Ante secundam concoctionem ne purgato.

26.

Caua hepatis per intestina, Eccoproticis, Gibba autem per Vrinas, diureticis Vacuantor.

27.

Parcè resoluens, multùm roborato.

28.

Tabes ab hepate calidiori, Hydrops à frigidiori expectantor.

CAPVT III.

De imbecillitate partium:

& primùm,

De dolore capitis.

LEX I.

Dolori capitis à sanguine, cum sensu pulsationis, phlebotomiâ succurrito.

2.

Venæ sectio, nullam concoctionem expectato.

3.

Crudus humor ne purgator.

4.

Nudam intemperiem, solis alteranti-bus percurato.

5.

Catarrhum, nisi multa vacuatione

prægreſſa, ne lauato.

6.

Valde reſoluentia ſine ſtypticis, ne capiti admoueto.

7.

Narcoticis parcito.

8.

In calida cauſa, contrà quàm in frigida, ſomno parciùs: cibo autem liberaliùs vtitor.

9.

A cibo ad ſomnum, ſpatium aliquod intercedito.

De imbecillitate ventriculi.

10.

Imbecillum ventriculum facili, modicóque alimento reficito.

11.

Κακοστόμαχος*, parcè bibito.*

12.

Ante concoctionem aſſumpti alimenti, ad menſam ne accedito.

13.

Naturalis appetitus, indicio concoctionis esto.

14.

Ciborum varietatem fugito.

15.

Impura corpora modicè nutrito.

16.

Humidam intemperiem quàm siccã, feliciùs; frigidam quàm calidã tutiùs oppugnari censeto.

De syncope.

17.

Plethoræ coniunctam syncopen, refocillatis spiritibus, sanguine minuito.

18.

Ab humoribus autem ventriculo contentis ortam, vomitu curato.

19.

Longiore paroxysmi processu, vinum calefacito.

20.

Aduersus eam, quam inanitio, indu-

ducta spirituum resolutione fecerit, vino simul & alimentis contendito.

21.

Deficienti ex alui fluxu, faciem ne frigidà perfundito.

22.

Ad vteri suffocationem, fœtores ori admoueto.

De affectibus lienis.

23.

Lienis humores per aluum detrahito.

24.

Lienosi dulcibus & lacteis abstinento.

25.

Valde resoluentia skirrhosi auersantor.

De paralysi.

26.

Contra paralysin & cónuulsionem, alióſque neruorum affectus, posteriorum partium præcipua ratio habetor.

27.

Incunte morbo, ne humores catharticis commouentor: ad septimum autem

vel & decimum quartũ diem ſedulò concoquuntor.

28.

Tenuiſsimus victus inſtituitor.

CAPVT IV.

De humorum fluxu:

& primùm,

De catarrho.

LEX I.

P*Eriodicis Catarrhis cephalicæ purgationis vſu frequenti, ſubuenito.*

2.

Principibus incumbentem partibus humorem, etiam crudum, ſubita vacuatione excludito.

3.

Eundem humorem ſudore, fame, ſiti, vigiliiſque abſumito.

4.

Potum liberaliorem, diurnum ſomnum,

quietis longitudinem inter noxia ducito.

De Dyſenteria.

5.

Fluentem aluum, modò conſtent vires, ante quartum diem ne compeſcito.

6.

Eandem ſuo tempore, tum ſudoribus, frictionibuſque, tum cucurbitulæ vſu reuellito.

7.

Inteſtinorum vlcera, ſuperiorum, aſſumptis: inferiorum autem, iniectis curato.

8.

Cibis adſtringentia præmittito.

9.

Tuſsi ad fluxum dyſentericum accedente, acidis ſtypticiſque parcito.

De vomitu.

10.

Aegrè vomentes, ciborum copiâ, & multa quiete humectato.

11.

Incoctos humores ne commoueto.

12.

Supra modum extenuatos ventres, siue sursum siue deorsum parcè turbato.

13.

Criticos vomitus ne coërceto.

14.

Pectoris angustiæ, & colli cum gracilitate longitudo, cerebri & oculorum imbecillitas, vomitum recusanto.

De Diabete.

15.

Multo aquæ potu, atque inde vomitu reuellito.

16.

Sudores moueto.

17.

Iniectionum frequenti vsu, aluum sollicitato.

18.

Serosi humoris attractione retentricem debilitatam, roborato.

19.

Tenuium partium alimenta, & suæ acrimoniæ stimulis vrinas mouentia respuito.

De mictu sanguinis.

20.

Sanguinis mictionem criticam ne temere sistito.

21.

Periodicam sub accessum periodi, phlebotomiâ reuellito.

22.

Adstringentia, nisi prægreßis idoneis vacuationibus, ne vsurpantor.

De sputo sanguinis.

23.

Exhausta plethorâ inediam, & victum aëremque refrigerantem, atque animi tranquillitatem imperato.

24.

Sectione venæ, ligaturis extremitatum, & frictionibus aßiduis reuellito.

25.

Saniem pectori aut pulmonibus incumbentem festinanter educito.

26.

Diuretica, & sanguinem commouentia, detrectantor.

27.

Tussis cohibetor.

CAPVT V.

De obstructionibus.

& primùm,

De calculis Renum ac vesicæ.

LEX I.

P*Ræcauendo morbo, vomitũ frequenti vsu celebrato.*

2.

Ante idoneam vacuationem, diureticis parcito.

3.

Ad vesicæ quàm Renum calculum potentiora decernito.

De obstructione iecoris.

4.

Attenuantia, incidentia, detergentia, phlebotomiam præcedunto.

5.

Dulcia respuuntor.

6.

Topica, nisi vacuo stomacho, ne adhibentor.

De hydrope.

7.

Omnem hydropem frequenti vomitione, ac deiectione purgato.

8.

Carnosum à suppreßis mensibus vel hæmorrhoïdibus ortum, earumdem prouocatione, aut phlebotomia curato.

9.

Concoctricem facultatem roborato.

10.

Ad sectionem, vel vstionem aquas non solùm paulatim, ac per vices, sed potiùs guttatim subductas detrahito.

11.

Potu vel omnino, vel quammaximè potes, abstineto.

De colico dolore.

12.

Crassam lentámque pituitam, attenuatam incisamque detergito.

13.

Acres humores, idoneis catharticis foras excludito.

14.

Crudo ventriculo nihil moueto.

15.

Discutiendis flatibus attendito.

CAPVT VI.

De morbis externis: *& primùm,* De phlegmone.

LEX I.

M*Ißione sanguinis Plethora: purgatione Cacochymia expugnantor.*

2.

Topicorum vsum, materiæ concoctio, adcunatióque semper antecedunto.

3.

Frigiditas, craßities, congestio, virulentia, crisis, plethora, repellentia ne admittunto.

4.

Pus confectum maturè ducitor.

5.

Fluentes humores compescuntor, impacti autem & quiescentes resoluuntor.

De Erysipelate.

6.

Refrigerantibus, ardoris vehementia superator.

7.

Coloris mutatio, refrigerandi modus esto.

8.

Ne pars immodica liuescat refrigeratione, prudens aduertito.

9.

A partibus infimæ dignitatis vel conditionis, humores ne repelluntor.

De œdemate.

10.

Validiora digerentia ſtatu, quàm prioribus temporibus adhibentor.

11.

Reſolutione tentata, ne in ſkirrhum degeneret, maturè ad ſuppurantia conuertitor.

12.

Intentio doloris, pulſatióque, conficiendi puris indicia ſunto.

De ſkirrho.

13.

Validiora diſcutientia reſpuuntor.

14.

Calidis-humidis emollita durities, paulatim & ſine vi diſcutitor.

15.

Eadem diſcuti contumax, ſedulò ſuppurator.

De cancro.

16.

Crebris, iteratísque catharticis, perque breuia interualla, bilis atra expurgator.

17.

Suppreßi menses, & cessantes hæmorrhoïdes prouocantor.

18.

Cibi eüchymi, refrigerantes, atque humectantes offeruntor.

19.

Calida omnia, sui caloris acrimoniâ sanguinem efferantia, cauentor.

20.

Cancer occultus vlcerari prohibetor.

De vlceribus.

21.

Vlcera omnia, præter contusa, exsiccantor.

22.

Sordida tamen priùs absterguntur.

23.

Oleaginosa, ne admouentor.

24.

Austrinæ tempestatis iniuriæ declinantor.

Finis Legum medicinalium.

ARCANA HIPPOCRATICÆ DOCTRINÆ Iudicia.

EODEM AVTHORE.

Ad Serenissimum Principem

FERDINANDVM

GONZAGAM DVCEM

Mantuæ, &c.

SERENISSSIMO
ac Potentiss. Principi,

FERDINANDO
GONZAGÆ, DVCI MANTVÆ,
Montisferrati, & Casalij:
S. P.

--Hanc etiam MECOENAS
aspice partem:
Admiranda tibi grauium spe-
ctacula rerum.

IHI enim (Serenissi-
me Princeps) hîc lice-
bit apud Excellentiam
tuam iisdem vti ver-
bis, quibus Mecœnatē suum com-
pellabat ille Scriptorum nobilissi-

mus, olim tuus popularis, & ex ditione tuorum Maiorum. Neque tamen, vt splendorem tui generis comparatum velim cum isto Romano Equite: Qui merito suarum virtutum, obstrictum vinculo amicitiæ tenebat Imperatorum omnium potentissimum. Imò vt singularem tuam clementiam, benignitatem, munificentiam, aliásque animi egregias dotes, atque adeò admirabilem rerum scientiam conferam cum tutelari Doctorum sui temporis hominum patrono, ac defensore celeberrimo. Et certè hoc MECOENATIS *nomen mihi videtur opportunè transferri posse, significandis istius humanitatis*

fructibus, quorum equidem ſuaui-
tate tum alij plurimi, tum ego ma-
ximè delectati ſumus: dum tu hîc
ageres inter noſtros Principes, va-
riis virtutum tuarum ornamentis
magnificè ſpectandus. Cæterùm
oranti enixè, vt libelli huius tute-
lam ac patrociniū ſuſcipias, quem
tibi offero, perpetuum ſeruitutis
meæ monumentum. Eo contineri
videas Iudicia, ſucceſſúſque mor-
borum: & abditiſsima Hippocra-
ticæ doctrinæ myſteria, in quorum
cognitione & ſalus hominum, &
vera medendi ratio conſiſtit: Et ſi-
ne qua neque agnoſci quidquam,
neque præuideri aut prædici, ne-
que iniri vlla curatio rectè poteſt.

Sed rei huiusce pretium, Excellentiæ tuæ æstimandum relinquo, (Doctiss. & sapientiss. Princeps) modò tu mihi vicissim permittas libertatem colendi tuos honores, pro animi mei cupiditate. Lutetiæ, XV. Martij, M. DC. XIII.

Seruus Excellentiæ tuæ fideliss.

R. *MAGISTER.*

ARCANA IVDICIA HIPPOCRATICÆ DOCTRINÆ.

CAPVT I.

MVtationes morborum insignes, seu in melius, deteriúsve fiant, Iudicia nominarunt: Quibus videlicet Ius dici solet de controuersiis naturæ aduersus morbos.

Bona iudicia certis coctionis signis prænuntiari debent, atque inde memorabili seu consentanea excretione, abscessúve celebrari. Crudo morbo vel immaturo aliquid excerni, damno est. At memorabilem excretionem dicimus ἀξιόλογον, quam quidem vt ex toto,

vel ſaltem bona parte ſuperetur morbus, & κατ' ἕξιν fieri, & iudiciali die neceſſe eſt. Maiores excretiones naturam diſſoluunt: minores autem, prætérquàm quòd nihil efficiunt, aut imbecillitatem, aut malignam humoris conditionem arguunt: & Recidiuis materiam ſuggerunt. Nos inprimis bonorum Iudiciorũ progreſſus, & eorum tum antecedentia, tum conſequentia ſigna perſecuti, de cæteris deinceps pari facilitate tranſigemus.

Coërcendis morbis, ſic eſt Naturæ vigentis inſtitutum: concoquere, attenuare, incidere, temperare materiam: ac denique ita comparare, vt ſepoſita vtili eius portione in alimentum, reliquum inutile aut redundans, modò excretione abiiciat, conficiátve pepaſmo, modò in abſceſſus transferat. Natura enim ſuo calore, & ſpiritu ſoli-

das partes tuetur, fouétque: & humoribus incumbens, eos virtute mirifica elaboratos conficit, decernit, repurgat, excludítque foras.

Et quidem illa in hunc modum progredi ſolet: niſi cùm turgentis materiæ, id eſt furentis impetu, quem ὀργασμὸν vocitant, cogitur excernendo moras præcipitare, & pepaſmi leges aſpernari. Quo impetu, & acrimoniæ maioris, aut qualitatis malignæ ſtimulis, variè agitatus, impulſúſque humor, horrendas moueret perturbationes. Is enim æſtu Orgaſmi, modò in hanc, modò in illam partem inſiliens, nullo ſubſiſtit loco: donec tandem irruptione facta in aliquam nobiliorum partium, exitialem inferat vitæ calamitatem. Tum igitur, ea de cauſa ſibi metuens Natura, ſuíſq. rebus

cautè proſpiciens, & ſecura cruditatis, turgentẽ humorem quàm citiſſimè poteſt, etiam incoctum amoliri larga excretione contendit. Quo rerum euentu perculſus medicinæ parens Hippocrates, purgando vetat expectari turgentis materiæ concoctionem.

Capvt II.

TRibus ergo modis bona Iudicia exerceri ſolent: vel excernendo humores κατ' ἔκκρισιν, vel eos concoquendo κατὰ πεπασμὸν, vel transferendo κατ' ἀπόστασιν. Hic ἔκκρισιν non omnem intelligimus, ſed eam quæ ad iudicialem diem vehemẽti motu, ac repente fiat: & ea quantitate, vt inde vel morbi remiſſio, vel etiam integra eius ſolutio conſequatur. Excernuntur humores, vel ſudoribus, vel hæmorrhagiis, vel

vrinis, vel deiectionibus, vel vomitibus, vel ſputis: non crudi quidem, nec incocti. ſed priùs iuſta maturatione ritè mitigati. Et ſic per acutas præcipuè febres, diebus imparibus ſubita vacuatione prorumpãt.

Nam iudiciis deſtinati dies conſtant omnes impari numero, nempe ad ſeptenarios critica ratione reuocati. Quia 14.20. 34. & 40. veri iudiciales, viderentur pares ſuo numero ſimpliciter conſiderati, niſi ad lunares ſeptimanas referrentur. Imparibus, inquam, diebus iudiciales excretiones ita moueri ſolent, vt ab earum labore vires excitari potiùs, quàm labefactari videantur. Et ferè ſalutares exiſtunt, ſi fiãt κατὰ λόγον, pro ratione, & κατ' ἶξιν, è directo. Cæteri impares, vſque ad viceſimum, tertius, quintus, nonus, vndecimus, & decimus ſeptimus vim iudicandi quidem etiam reti-

nent, indicandi autem præcipuè quartus primi ſeptenarij, vndecimus ſecundi, decimusſeptimus tertij ſunt indices. A viceſimo ad quadrageſimum perit quaternarij poteſtas: & iam ipſius ſeptenarij langueſcit virtus. A quadrageſimo ad centeſimum viceſimum ſolus regnat vicenarius: atq. inde in morbis longioribus, veluti partubus, ſolius quadragenarij dominio vſque ad ſeptimum, Iudicia reguntur. Alij verò ſic ſtatuunt, quadrageſimum in longis morbis primum eſſe dierum iudicialium: Inde per vicenarios progrediuntur ad centeſimum viceſimum: vbi duobus adiectis menſibus, ſex conficiunt menſes, quo ferè ſpatio verni morbi Autumno, autumnales vere ſoluantur. Sextum menſem ſequuntur bini, octauus, decimus, duodecimus: ab hoc deinde quaterni,

ni, 16. 20. 24. iudiciis planè fami-
liares.

CAPVT III.

PОrrò asserunt, puerorum morbos longis interuallis redire solitos, iudicia subire vel septimo mense, vel septimo anno, vel decimo quarto, qui pubertatis annus dicitur. Atque ita in omnibus septenariam rationem seruari contendunt, vt per dies, sic per menses & annos.

Trium simul septenariorum triplicatus numerus facit 63. annos, tempus illud vitæ climactericum, quo nos veluti per septimanarum gradus, viuendo ascēdimus: & fatale omnibus propemodum seculis obseruatum. Cæsar Augustus gloriabatur illius anni pericula euasisse: Iubens Caio Nepoti, vt læ-

[illegible]s ea de cauſa, Natalem ſuum ce-
le[illegible]aret. Alius autem triplex ſepte-
narius huic accedens, 84. ætatis an-
num conſtituit, metam rerum vl-
timã: & quam hactenus pauciſſimis
mortalium tranſmittere contigit.
Item quadrageſimum nonum ſe-
ptem hebdomadis conſtantẽ, nu-
mero videlicet quadrato, & caſuũ
varietate inſignem, inter Climacte-
ricos numerarunt. Quo exacto Iſ-
raëlitæ exultantes, Iubila ſuis po-
pulis paſſim indicebant. Quatuor-
decim hebdomadæ ſeculum con-
ſtituunt, quo quidem magnas re-
rum mutationes fieri proditũ eſt:
ſeptuaginta verò Danielis hebdo-
madæ, v. ſecula, fatalem periodum
Imperiorum, hoc eſt 490. annos
continent. Quinetiam iidem Iſraë-
litæ, ſumma rerum ſuarum capita
numerabant per ſeptimanas gene-
rationum. Sed extant porrò & alia

vbique in Prophetis infinita earum mysteria: cui rei satisfactum tali ratione putatur, quod nempe, sic visum SVPERIS.

CAPVT IV.

PEptica autem signa antecedunt Iudiciorum motus, Natura insurgente aduersus causas morbificas. Deinde sub ipsum iudicandi tempus, fit variorum symptomatum concursus, febrium exacerbationes, deliria, æstuans per habitum, pérque artus calor, arteriarum vndosa pulsatio: Interdum etiam Rigor, aliáque horrenda, vt ἀφωνία, ἀσφυξία. Vnde illa ταραχὴ turbatio iudicialis, tam expetenda bonis medicis, quàm imperitis metuenda. Illi enim taciti animis exultant, cùm imperiti ve-

ipti deploratis rebus mœrentes, præcipiti curſu confugiunt ad presbyteros. Natura concocto morbo, hoſtilem humorem, mediis venarum atque arteriarum ſpatiis excluſum, tranſmittit in habitum: inde ſubitus Rigor membra concutit. Inito illic certamine, vbi paratas habet veluti præſidiarias copias ſpirituum & caloris inſiti, victrix Natura, aut ſudore per ſpiracula corporis, aut vomitu, aut hæmorrhagia, aut vrinis, aut deiectione infeſtum humorem extrudit. Sin minùs, & parta in habitu corporis victoriâ, inde recurrat potentior hoſtis, etiam collocata interiùs præſidia exiguo labore opprimit, vitámque diſſoluit.

CAPVT V.

De bonis sudoribus.

HAEC de salutiferis sudoribus Hippocrates.

Οἱ ἱδρῶτες ἄριστοι, ὁκόσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἐν ἡμέρῃσι τε κρισίμοισι γινόμενοι· εἰσὶ θερμοὶ, καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάττοντες. Ἄριστοι καὶ οἱ λύοντες τοὺς πυρετοὺς ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ. χρήσιμοι δὲ καὶ οἱ κουφίζοντες.

Sudores optimi, quicunque per vniuersum corpus ac iudicialibus dieb. fiũt calidi, & febrẽ prorsus auferẽtes. Optimi etiam, qui iudiciali die soluunt febres. Vtiles qui eas remittunt.

NOTAE APHORISTICAE ad bonos sudores.

Tales igitur bonorum sudorum conditiones esse oportet, ut calidi, ut toto corpore diffluant: ut concocto morbo, ut die critico, & in declinatione tum particularium accessionum, tum morbi totius. At sudorum materia non solùm in habitu corporis, sed etiam in mediis vasorum spatiis, atque adeò in ipsis visceribus consistit: ubi vera vitiosi humoris scaturigo potissimùm delitescit. Illa autem primò ex habitu, secundò è venis atq. arteriis, postremò ex intima viscerũ regione transmissa, proruit per cutis spiracula. Eò usque dum exhausta penitus turbarum causâ, Natura sibi videatur in integrum restituta, & extra Recidiuæ metum. Ergo à summo capite incipiens sudor, atque ad inferiora sensim dilapsus, extremos etiam artus liberaliter suo ma-

dore perfundit. Et is nimirùm cui maximè spem aliquam salutis tutò liceat committere. Vniuersalis, calidúsque sudor, iustum excretionis modum, definitos iudiciorum dies, ac pepasmos ritè obseruans.

Sudore istiusmodi liberatos accepimus ex acutis periculosisque febribus: Periclem quarto die: Metonem 5. Melidiam 11. Herophontem 17. Nicodemũ 24. Abderitanam virginẽ 27. Anaxionem 34. Quemdam in horto Dealcis decumbentẽ 40. & Cleonactidem 80. ἵδρωσαν θερμῷ πολλῷ δι' ὅλου, καὶ τελείως ἐκρίθησαν ἄπυρεοι, καὶ ἄνευ ὑποστροφῆς. Sudarunt calidum plurimum, toto corpore, perfectum iudicium experti, febris immunes, & sine Recidiua. Porrò inde apparere potest boni sudoris efficacia, quòd scilicet solo perspiratu, hoc est insensibili tenuium vaporum exhalatione, plerique morbi sanescant.

CAPVT VI.

De malis ſudoribus.

FRigidus autem, vel qui vniuerſum peruadat corpus, vel quibuſdam ſolùm partibus inſideat: diuerſo longè ſucceſſu, per acutas febres, funeſtos intentat metus, certámque mortem denunciat. Per alias non acutas, ſed mitiores, ἢ ἀκρισίας, ἢ χρόνους, ἢ πόνους, ἢ ὑποστροφάς: aut iudiciorum defectus, aut longas dierum prorogationes, aut labores, aut Recidiuas portendit. ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θάνατον, ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ μῆκος νόσου. Cum febre acuta exitium, cum remiſſiori longitudinē morbi. Quinimo etiam in moribundis, ſubcalidus quidam, tenuíſque ſudor διαφορητικός, ſimul omnes artus proluens, ac ſenſim refrige-

ſcens, non deſiſtit, quin fatiſcente Natura, prorſúſque exolutis viribus, calorem vitæ penitus extinguat.

NOTAE APHORISTICAE ad malos ſudores. aliáſque excretiones.

De modo excretionum, eas ἀξιολόγους eſſe oportere iam dictum eſt: & ea quidem quantitate, vt ſoluendis morbis pares eſſe queant. Illas enim ſubitò reuocari adhuc imperfectas, inter κρίσιμα μὴ κρίνοντα, *Iudicatoria non iudicantia numerare licet: quæ aut iudicatu difficilïa, aut omnino lethalia eſſe ſolent:* τὰ μὲν θανατώδεα, τὰ δὲ δύσκριτα. *Hippocrati autem appellantur* δύσκριτα, *quæcunque vel tardiùs, víque maiore, vel interceßione grauiorum caſuum, & cum Recidiuæ metu, atque etiam cum periculo diſſoluuntur.*

Ad signa Iudicialia excretionem sequi necesse est: atque inde solutionem, vel saltem remissionem morbi succedere. Illa ergo vel sequitur Naturæ victricis impulsu, vel subsistit eiusdem imbecillitate. Sic subsistens ritè prænuntiata excretio, ipsam Naturam opprimit, reflui, aut intercepti humoris copiâ. Nihil paucum Iudicio decernit: οὐδὲν ὀλίγον κριτικόν. *Et omnis excretio quæ statim desinat, periculum denunciat. Rigor per ardentes febres, excitatus iudiciali die, vnde nihil, vel omnino modicum excernatur,* ἐστὶ κρίσιμον μὴ κρῖνον: *Iudicatorium non iudicans, & irritus Naturæ conatus. Ipsum autem sexto die moueri, Iudicij anticipatio est, quâ morbus Naturam nondum paratam certamini, celeritate præuenit. Et illa quidem Iudicij anticipatio,* δύσκριτος: *& pericula, Recidiuásque minitans.*

Vxorem Dromeadæ Rigor intempestiuus, sexto die inuaserat, quam [illegible] cita mors abripuit. οἷσιν ἑκταίοισιν ῥίγεα γίνεται, δύσκειτον. *Qui Rigores die sexto fiunt, iudicij difficultatem indicant. Qua mente asserit Galenus fieri non posse, vt bilis effundatur iudiciali motu in habitum, citiùs quàm septimo die.* Αδυνατόν ἐστιν (*inquit*) ἀναχυθῆναι τὴν χολὴν κριτικῶς, θᾶττον τῆς ἑβδόμης.

Quod enim Larissæa virgo perfecto iudicio liberata euaserit, cùm die sexto inhorruißet: notandum plethoricum fuisse morbum, expertem κακοηθείας, *& mouentem se paribus diebus: non autem biliosum, neque exurentem feruida inflammatione partes principes. Et hîc exclamat Galenus,* τὸ ξένον, καὶ σπάνιον καὶ παράδοξον: *Rem nouam & rarißimè visam, prætérque vsum, & opinionem: malè fido die extitisse iudicium, nec reuertisse:* κριθῆναι μηδὲ ὑποστρέψαι. *Qui*

dies perfidiæ, ſæuitiæque nomine, Tyrannus eſt appellatus.

Imò verò ſeptimo etiam die, aliiſque imparibus, vbi nulla vel pauca anteceſſerint ſigna ſalutaria, grauem omnino Iudiciorum exitum expectabis: Omnéſque temerarios motus, hoc eſt nulla ſignificatione prænũtiatos, & decretoria, quæ nihil decernant, damnoſis caſibus accenſebis. Nam licet, inde horrenda morborum ſymptomata ſublata videantur, vt febris, deliria, conuulſiones, ἀσφυξίαι, ἀφωνίαι, aliáque id genus: Quia tamen neque iuſta excretione id accidit, neque pepaſmo, neque abſceſſu, neque μεταπτώσει degeneratione in leuiorem morbum: ſed παραλόγως, ἀσήμως, & ἀκρίτως, temerè, & indicta cauſa, vt loquitur Hippocrates, tales motus ſuſpectos habere oportet.

Capvt VII.

De Recidiuis.

EX reliquiis verò imperfectæ iudicationis, nouus excitatur morbus: Et qui fugiſſe videbatur hoſtis, ſæpè ad pugnam redit: factóque impetu, non deſinit vrgere, quin vel ſuperatam Naturam planè proſternat, vel ipſe turpi fugâ decedere cogatur. Morbus naturam ſuperans, aut lethalis eſt, aut certè difficilis: & ἀκρισίας parit, vel Recidiuas. Illas efficiunt partim natiui caloris imbecillitas, partim materiæ morbificæ vitiũ: quod quidem tum in cruditate, tum in malignitate conſiſtit. Veræ Ακρισίαι ſui nominis conditionem ſecutæ, nihil prorſus iudicant: cæteræ cum periculo, vel cum exitio.

Recidiuæ, peculiares sunt morbi, quicunque varia, & multiplici materiâ, eáque frigida, cruda, crassa, lenta, contumaci ac repugnante, aut malignâ constant. Talis enim materia nec omnino concoqui, neque tota simul excerni, neque moueri loco potest. Dicimus omnino concoqui non posse, quia partem necesse est: ne corruptelam grauiorem ipsa contrahat, vnde ferantur Aegri lethali casu præcipites. Cæterùm ex reliquiis talis materiæ, Recidiuas perpetuò insequi videas: & maximè ad illas solutiones, quæ fuerint, vt iam dictum est, παραλόγως, καὶ ἀσήμως, citra rationem, & signa λυτήρια, hoc est, liberationem certò indicantia. Ergo in partem solùm euicta materiâ: seu iudiciali, seu alieno die, siue initiò, aut declinatione desierint morbi, eorum reuersiones necessariò ex-

pectabis: & cum signis quidē me-diocriter prauis seu ambiguis, am-biguas: cum lethalibus pernicio-sas: cum bonis autem ac salutari-bus, salutiferas. Rarissimè visi sunt morbi, sexto, vel octauo die felici-ter iudicari.

Hærent multo tempore cuncta-bundi & contumaces, in crassitie humoris, cùm in calida tenuíque materia, subita excretione resoluti desinant. Nam febris ardens statim primo quaternario, quinto die, vel summū septimò iudicari solet. Est quippe illius humor sequax, agita-bilis, & paratus obsequio: seu iniu-sto morbi dominio, seu legitimo Naturæ imperio, aut medicamētis regatur. Ac proinde per hāc febrē, *Aut cita mors vrgens venit, aut victo-ria læta.* Facta nimirū ἐξαπίνης subita illa excretione, quæ in ratione veri iudicij desideratur. Tale iudicium

in acutis fieri poteſt, vſque ad 20. diem. At in aliis lõgioribus, vt materia paulatim coquitur, ſic eam paulatim pro cõditione virium excerni conuenit. Fractæ vires longitudine morbi, neque ferre poſſunt magnas vacuationes, neque mouere vniuerſas: & diuturnitate laboris profligatæ Naturæ, acceſſu Recidiuarum facilè diſſoluuntur.

CAPVT VIII.

De bonis vrinis.

VRinæ ſalutem indicantes, Hippocrati ſic in modum ſequentem recenſentur.

Τὰ τοῦ σώματος ἐκκρινόμενα, ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ὀλίγον

Corporis excretiones quæ parũ diſſideãt ab iis, quæ na-

turalem habitum retinent, exiguum morbũ significant.

ἀφιστάμενα, ὀλίγην εἶναι τὴν νόσον ἐνδείκνυται.

Quò citiùs vrinæ sedimẽtũ habent, eò citiùs iudicium fore testantur.

Οἷσιν οὖρα ταχέως ὑπόστασιν ἴσχει, ταχέως οὗτοι κρίνονται.

Vrina in febre sedimentũ habẽs album, læue, ac bene cõsistens, citã solutionem denunciat.

Τὸ οὖρον ἐν πυρετῷ λευκὴν ἔχον καὶ λείην ὑπόστασιν, ἱδρυμένην, ταχεῖαν ἄφεσιν σημαίνει.

Subrubra verò ante septimum diem, cũ subrubro ac læui sedimẽto, liberat septimo die: post

Τὸ δὲ ὑπέρυθρον, καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχον ὑπέρυθρόν τε καὶ λείην, πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης γινόμενον, ἑβδομαῖον ἀπολύει· μετὰ δὲ τὴν

ἑβδόμην χρονιότερον, ἢ πάντως χρόνιον.

Τὸ ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων.

Νεφέλαι ἐν οὔροισι λευκαὶ καὶ κάτω, καὶ κάτω, λυσιτελέες.

Ἐν πλευριτικοῖσιν οὖρον ὑπέρυθρον, ἔχον λείην ὑπόστασιν, ἀσφαλέα κρίσιν σημαίνει.

ſeptimum talis exiſtens, tardiùs, vel etiam tardiſſimè liberat.

Quin & nubecula ſubrubra, quarto die apparens, cæteris pro ratione habētibus, incolumitatē ſeptimo die promittit.

Etiã albæ nubeculæ, deorsũ inclinantes, vtilem præſtát ſucceſſum.

Item pleuriticis, vrina rubra, cum læui ſedimēto, iudicij ſecuritatem oſtendit.

NOTAE APHORISTICAE ad bonas vrinas.

IN quibuſcumque excretionibus, vt ſupra dictum eſt, ea moderatio eſſe debet, quæ vel omnino ſoluat morbum, vel eum reddat leuiorem : ſiquidem largiore excretione diſſoluuntur vires : parciore imbecillitas Naturæ, aut morbi malignitas indicatur. πεπασμὸν autem præire oportet, ſignum ſi conſtans perſeueret, ſalutis fideliſsimum. Sæpiſsimè initiò ſedimenta videas, quæ paulò pòſt, diebus inſequentibus euaneſcant. Bona incerta & fugacia, in mala ferè degenerant. Coctum hîc cenſetur, quod neq. tenue, neque craſsũ, at naturali colore eſt. Nos vrinas colorẽ naturæ conſentaneũ, ac mediocrem conſiſtentiam præferentes, coctas dicimus: magis verò quæ habeãt vel nubes laudabiles, vel ſedimẽta alba, læuia, æqualia, & conſtantia. Nam quæ modò albæ & læues,

modò aliæ prodeunt, labores denunciare solent. Biliosorum affectuum ferè sunt pura lotia, & sine contentis, vel certè paucis admodum: Eorum autem morborum qui crudæ materiæ copia constant, illa densiora plurimùm existunt.

Inter coquendum per initia, calore suscitantur flatus, quorum impetu agitatæ vrinæ, variè turbãtur: donec illis paulatim discußis, vi eiusdem caloris, tandem separentur elementa. Tum aqueam portionem enatare videas, terream autem in imo subsidere. Et sic ἄκριτον quod erat indiscretum, confusum atque impurum, facessere decẽti mutatione in εὔκριτον, hoc est, bene discretum purum & inconfusum. Raro prius quarto die fit illa expetenda medicis elementorum secretio, cui tantùm fidei attribui solet: proprium ac peculiare Naturæ victricis opus. Quæ initiò aquea, tenuis erat vrina, paulatim κατὰ προσαγωγὴν maturatione crassescit: ex albo pallescit, citrinum induit colorem:

factóque tandem ſedimento, εὔκριτος, & ſincera euadit. Quæ quidem certiſſima pepaſmi ſigna, & ſecura putantur ſperatæ ſalutis pignora.

CAPVT IX.

De malis vrinis.

SIc autem ſucceſſu infelices vrinæ: quæ quidem vel conſiſtentiâ ſimul & colore peccant: vel cõtentis & ſedimento: vel interceptæ ſubſiſtunt, fluúntque parciùs. hîc verò primùm conſiſtentiâ ſimul coloréque peccantes.

Aquea vrina, tenuis, alba, pellucida, mala, quia cruda eſt, atque incocta.

Τὸ οὖρον ὑδατῶδες καὶ λεπτὸν, λευκὸν καὶ διαφανὲς, μοχθηρὸν, ὅτι ὠμὸν καὶ ἄπεπτον.

Τὸ δὲ ὠμὸν, πλείονα χρόνον γινόμενον, τῶν μὲν ἄλλων σωτηρίων ἐόντων ἀπόστασιν, καὶ πόνον σημαίνει, μᾶλλον δὲ ἐν τοῖσιν ὑπὸ φρένα.

Cruda autem diutiùs perſeuerãs, aliis prę ſentibus ſalutiferis, abſceſsũ laborémq. indicant: & magis ad partes diaphragmati ſubiectas.

Τὰ οὖρα ἐξαίφνης παραλόγως ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ ὅλως δὲ τὸ παραλόγως πέπον, ἐν ὀξεῖ, φλαῦρον.

Quæ vrinæ ſubitò, ex improuiſo, ſine ratione, ac pręcipiti pepaſmo concoctæ ſint: maximè verò in acutis, maturitatem ante tempus, prætérque rationem conſecutæ, vniuerſim omnes, mali aliquid portendunt.

Aliæ ex aliis, hoc eſt, variæ differẽtéſq. mictiones, longiores efficiũt morbos.

Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἀλλοίων οὐρήσιες μηκύνουσι.

Perniciosa, quæ in principio quidẽ cocta eſt, poſt quartum verò diem tenuata incrudeſcit.

Ὀλέθριον δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν πέπον, μετὰ δὲ τὴν τετράδα λεπτυνόμενον.

Inſtar aquæ perpetuò alba, eſt in longis morbis iudicatu difficilis, & minimè ſecura.

Τὸ ὑδατῶδες, καὶ λευκὸν διατελέως ἐν χρονίῃσι δύσκριτον, καὶ ἀσφαλές.

Cruenta in principio emiſſa, longitudinẽ: perturbata non ſubſidens recidiuam:

Τὸ αἱματῶδες ἐν ἀρχῇ οὐρηθὲν χρόνιον· τὸ δὲ ἀνατεταραγμένον ἀνιδρύμενον, ὑποστροπὴν σημαίνει.

τὸ δὲ λευκὸν οἷον ὑποζυγίων, κεφαλαλγικόν· τὸ δὲ ὑμενῶδες σπασμόν.

alba velut iumentorum, capitis dolorem: pelliculosa cõuulsionem denunciat.

Τὸ δὲ ἔκλευκον ἐν καυσώδεσι κάκιστον.

Valde alba per febres ardẽtes pessima.

Τὸ λεπτὸν, καὶ τὸ χολῶδες ἄνευ ὑποστάσιος, χρόνιον, καὶ οὐκ ἀκίνδυνον· χρόνων μὲν περὶ κρίσιν γινομένων.

Tenuis ac biliosa sine sedimento, morbi est diuturni: & siquidẽ segniore progressu feratur ad iudicationẽ, periculum etiam minitantis.

Κινδυνῶδες καὶ τὸ ἐκ μέλανος, μεθιστάμενον ἐς λεπτὸν χολῶδες· καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διεσπασμένον.

Periculosa, & quæ ex nigra, trãsit in tenuẽ biliosam: habétque diuulsum sedimentum.

Πονηρὸν καὶ τὸ μετὰ ποτὸν ταχέως διουρούμενον.

Mala etiam quæ ſtatim à potu, citato curſu erumpit.

Πονηρὰ καὶ τὰ χλοιώδεα, καὶ τὰ κονιώδεα, μετὰ δυσπνοίης.

Item vireſcẽtes: & lixiuio ſimiles vrinæ cum dyſpnœa, malæ.

Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι, λεπτοῖσι, πλανώδεσι, λεπτῶν οὔρων ὑρήσιες σπληνώδεες.

In longis febribus, exiguis, erraticis, tenuium vrinarum eruptiones, lienoſos affectus indicant.

Εἰ δὲ πολὺ πολλὴ τοῦ κατὰ φύσιν ἡ μετάβασις γίνηται, θανάσιμον εἶναι τὸ νόσημα ὑποληπτέον.

Vt maximus à Natura eſt receſſus, ſic morbos lethales eſſe, ſuſpicari licet.

NOTAE APHORISTICAE ad vrinas colore & consistentiâ peccantes.

*Q*Vàm diu perseuerat cruditas, tamdiu in principio esse morbus censetur. Aqueæ tenuésque vrinæ, citra manifestam obstructionem, sunt cruditatis indices.

Consuetis & naturalibus dissimiles, tantò deteriores, quantò dissimiliores.

Obstructione tenuantur nephriticis vrinæ, remanente videlicet crassamento.

Per acutas febres, vrinas perdurare tenues, indicium delirij.

Cruditas quæ appareat vltra primas periodos, diuturnitatem aut periculum denunciat: diuturnitatẽ si reliqua signa salutaria fuerint: periculum, si lethalia.

Cruditas toto morbi decursu perseuerans, denunciat difficile, tardúmque iudicium.

Vt cruditas vrinæ, morbo ineunte, negligi potest, sic infirma censeri debet primis diebus, pepasmi fides.

Sæpe videas incrudescere dilutas, spumantésque vrinas, destillationis accessu.

Præcipites, insciis ægris ac sine sensu effluentes, plurimùm lethales. Iis enim aut mentem laborare, aut vim sentiendi extinctam esse, aut resolutum vesicæ musculum significatur.

Potum in acutis rapi statim ad renes, atque excludi celeriter, perniciosum.

Coqui derepente vrinas, nullóque signo coctionis antegresso, id παραλόγως *fieri putandum est.*

Censetur in crudis vrinis, τὸ ὑδατῶδες, *tenuis aquæ instar:* τὸ διαφανὲς *tenuis, & perspicua:* τὸ γαλακτῶδες, *lactea, hoc est, alba simul & crassa: Item biliosa, subrubra, & rubore saturata, ignei ardoris indices: Item* χλοιῶδες *virescens,* καὶ τὸ κονιῶδες, *lixiuio*

ſimilis, germana ſoboles impurorum, corruptorumque viſcerum.

Craſſæ, humorum copiam: fœtidæ putredinem: nigreſcentes & liuidæ, aut impotentiam natiui caloris, aut eiuſdem labefactationem, vel etiam extinctionē indicant.

Variâ & multiplici materiâ putreſcente in venis, ob inæqualem pugnam naturæ & morbi, aliæ ex aliis, i. variæ excerni ſolent vrinæ: Et illæ quidem modò rubentes, modò bilioſæ, modò laudabiles, modò vitioſæ, adeóque ancipiti euentu, vt in periculum magis nutet Aegrorum ſalus: ſeu materiæ contumaciâ, ſeu Naturæ imbecillitate.

A perturbatione humorum in venis, vrinæ turbidæ & malè puræ fiunt, lethali ſigno: ſcilicet, οἷον τὴν ὑπόστασιν ταράξεως.

Vrinas paulatim rubeſcere, vt appetūt ſuperiora, turbulenti morbi eſt indiciū: ſanguine videlicet ſurſum tendente.

Vrinas coctas apparere, deinde paulò pòst recrudescere, mali morbi est: quòd maturationem constantem esse oporteat.

Caput X.

SEquuntur deinceps, quæ peccant vitio contentorum & sedimenti.

Ἐρυθραὶ νεφέλαι, καὶ μέλαιναι, καὶ πέλιαι δύσκολοι.

Rubræ nubeculæ, & nigræ, & liuidæ difficiles.

Τὰ ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέλαινα νεφέλια, τεταρταίου· τὰ δὲ ἄχροα μελάσμασιν ἐναιωρήματα μετ' ἀγρυπνίης καὶ ταραχῆς

In erraticis febrib. nigræ nubeculæ, quartanam: decolores nigricantibus enæorematis cum vigiliis, ac mētis

turbatione, phrenitidem: Lixiuio autem ſimiles cũ dyſpnœa, hydropem prænunciant.

φρενιτικά· τὰ δὲ κονιώδεα μετὰ δυσπνοίης, ὑδατώδεα.

Vrina in febre, diuulſam habens denſitatem, indicat aut Recidiuã, aut ſudorem.

Οὖρον ἐν πυρετῷ δάσος ἔχον, διεσπασμένον, ὑποστροφικὸν, καὶ ἱδρῶδες.

Mictiones clãculũ, ſine ſenſu, atq. inſciis ægris effluẽtes, pernicioſę. Nũ verò tales effluunt, ac ſi ſedimentũ valde turbaueris?

Τὰ οὐρεόμενα, μὴ ἐπισημηνάντων, ὀλέθρια. ἆρα τούτοισιν οὐρέεται, οἷον εἰ τὴν ὑπόστασιν ταράξειας.

Nigra vrina, nigróq. ſedimento

Τὸ μέλαν καὶ τὸ μέλαιναν ὑπόστασιν

ἔχον· καὶ τὸ χαλαζῶδες, καὶ τὸ γονοειδές, ὀλέθρια, ἐπίπονα.

Τὸ χολῶδες ἐν τοῖσιν ὀξέσι, ποικίλον χροιῇ, καὶ ὑποστάσει· καὶ τὸ κριμνῶδες μετὰ λευκῆς ὑποστάσιος· καὶ τὸ ἐκ ξυφιώδεως ὑπόστασιν ἴσχον ἰλυώδεα, καὶ ὑποπέλιον, κινδυνώδεα.

Πλευριτικοῖσιν οὖρον αἱματῶδες, ζοφώ-

prędita: & grãdinoſa, & genituræ ſimilis, laborem ſignificant.

Bilioſa in acutis, colore, atq. hypoſtaſi varia: & quæ craſſioris farinæ ſpeciem referat, hypoſtaſi albeſcente: & quæ ex cõcretione craſſamentorum ſubliuidum, limoſúmq. deponat ſedimẽtum, periculoſæ.

Pleuriticis cruenta, caliginoſa, cum vario,

confuſóq. ſedimento, ferè lethalis intra dies quatuordecim: Magis autẽ lethalis, & mortem citiùs inferens porrhacea, cũ nigro aut furfuraceo ſedimento.

Vrina bonã habens hypoſtaſin, & mox habere deſinens, laborem oſtẽdit, atque mutationem.

Quæ verò habet hypoſtaſin, ac turbata facilè re-

δεις μετ' ὑποστάσεως ποικίλης, ἀδιακρίτου, θανάσιμον, ἐν τέσσαρσι καὶ δέκα ἡμέρῃσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

Θανάσιμον τε, καὶ συντόμως τὸ πρασοειδὲς μέλαιναν ἔχον ὑπόστασιν, ἢ πιτυρώδεα.

Τὸ οὖρον χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχον, ἐξαπίνης μὴ ἔχον, πόνον, καὶ μεταβολὴν σημαίνει.

Τὸ δὲ ὑπόστασιν ἔχον ἐπιταραχθὲν, καθιστάμενον,

ῥῖγος περὶ κρίσιν· τάχα δὲ καὶ ἐς τριταῖον, ἢ τεταρταῖον μετάστασιν.

Τὸ δὲ ἐρυθρὸν σφόδρα, καὶ εὐανθὲς ὑπόστασιν χλωρὴν ἔχον, λείην, εἰλικρινέα, πολυχρόνιον σφόδρα, ταραχώδεα νοῦσον, μεταβάλλουσαν ἐς ἄλλην, οὐ μὴν ὀλέθριον.

Τὸ δὲ λευκὸν, ὑδατῶδες, κριμνώδεα πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν, πόνον καὶ

ſidet, rigorem circa iudiciũ: fortaſſis etiam tranſitũ in tertianã vel quartanam, indicat.

Rubra autem admodum, & florida cũ viridi ſedimẽto, læui, ac ſincero, longũ turbulentúmque morbum, & in alium tranſeũtem ſignificat: non tamẽ pernicioſum.

Alba aquæ ſimilis, ruffam habens, furfuraceámq. hypoſtaſin, labo-

rem & periculū: viridis autē cū furfuraceo, ruffóque sedimento, longitudinē ostendit simul cum periculo.

At sputo similes habens hypostases, aut limosas, Rigoris: Aranei telas referens, colliquationis indicium est.

κίνδυνον σημαίνει. τὸ δὲ χλωρὸν πυρρὸν ἔχον ὑπόστασιν κριμνώδεα, χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

Τὸ δὲ πτυελώδεας ἔχον ὑποστάσιας, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγεος δηλωτικόν. τὸ δὲ ἀραχνιῶδες συντήξιος.

NOTAE APHORISTICAE ad vrinas contentis, & sedimento peccantes.

VRinæ quæ totæ nigræ sunt, deteriores iis quarum sola contenta nigrescant.

Malè colorata sublimamenta, & ne-

bulæ, malignam materiam sursum appetere significant.

Per febres erraticas torridus vi caloris humor, ac veluti cinerescens nigrescit: Inque vrinas transmissus eas colore suo inficit.

Ab igneo calore colliquatio: Hinc verò & siccitas, & conuulsiones, & pelliculosæ fiunt vrinæ.

Sæpe fit, vt quod priùs collectum fuerat sedimẽtum, posteà flatuum incursione diuellatur: recrudescentis morbi & nouæ perturbationis indicium. Qualis vrina dicitur Hippocrati, τὸ οὖρον διασπώμενον ἐκ τῆς ὑποστάσιος: *sedimento diuulsa vrina.*

Illa autem si craßior inde fiat, magis inualescente flatu per febres erraticas, quartana denunciari potest.

Venarum impuritas & colluuies, vomicosæ Iecinoris aliorúmq. viscerum affectiones & corruptelæ, faciunt excretiones limosas, & fæculentas.

Ob caloris vehementiam exorta pinguedo, interdum summis vrinis enatare conspicitur, liquamenta internarum partium.

CAPVT XI.

POstremò subsistentes vrinæ, fluentésve parciùs.

Vrinæ interceptio in biliosis, breui occidit.

Ἐν χολώδεσιν οὔρου ἀπόληψις κτείνει συντόμως.

Eadem cum sensu ponderis ad imum ventrē, fere denūciat strāguriā: sin minùs aliū morbum, quo laborari solitum sit.

Οὔρου ἀπόληψις μετὰ βάρεος ἐν νεαίρῃ, σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ στραγγουρίην· εἰ δὲ μὴ ἄλλην ἀῤῥωστίην, ἣν εἴωθεν ἀῤῥωστεῖν.

Οὔρου ἐπίσχεσις, καὶ νεφρῶν ἄλγημα ἐξαπιναῖον, λιθιδίων οὔρησιν, ἢ παχέων οὔρων σημαίνει.

Vrinæ ſuppreſſio, repẽtinúſque Renũ dolor, calculorum vel craſſarum vrinarum mictionem ſignificat.

Κύστις ἀπολειφθεῖσα, ἄλλως τε, καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες.

Intercepta veſica, quiddam habet conuulſiuum, cùm aliàs, tum ſi capitis dolor adfuerit.

Τὸ σμικρὰ ἐπιφαίνεσθαι οἷον στάξιας, καὶ οὖρον, καὶ ἔμετον, καὶ διαχωρήματα, κακὸν μὲν πάντως· κάκιστον δὲ, ἑξῆς ἀλλήλων ἰόντα.

Exigua quædam apparere, veluti ſtillas ſanguinis, aut vrinas, vomitiones, deiectiones, penitus quidẽ malum eſt: peſſimum verò, ſi breuibus interuallis ſeſe conſequantur.

NOTAE APHORISTICAE ad quantitatem vrinæ.

FRequenti, ſed parca, & citra modum excretione, inanis oſtenditur Naturæ conatus, labefactantur vires, nihilque inde ad morbi ſolutionem confertur.

CAPVT XII.

De bonis deiectionibus.

Deiectio mollis, cohærens, ſubruffa, & nõ valde fœtida, eſt optima.

Item, quæ excernatur pro ratione inge-

Τὸ διαχώρημα μαλθακόν τε καὶ συνεστηκὸς, καὶ ὑπόπυῤῥον, καὶ μὴ λίην δυσῶδες, ἄριστον. ἔστι δὲ διαχωρέον τὴν εἰ-

θισμένην ὥρην, πρὸς λόγον, τῶν εἰσιόντων· καὶ τὸ παχυνόμενον πρὸς τὴν κρίσιν, χρήσιμον.

Δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ὑποχωρέειν, τῆς δὲ νυκτὸς ἅπαξ. πλείονα δὲ ἐπὶ τὸ πρωῒ, ὥσπερ συνήθές ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ.

Τὸ δὲ καθαρὸν ἐπιγινόμενον, λύει πυρετὸν ὀξὺν μεθ' ἱδρῶτος.

ſtorum, quâ horâ mos eſt ſanis excerni: Et quæ craſſeſcat circa iudicium, commoda eſt.

Bis, térve in die ſubduci aluum, noctu verò ſemel: at manè plura demitti, vt homini ſolitum.

Pura etiam deiectio, quæ videlicet retineat qualitates merè naturalis excremẽti, febrem acutam ſoluit cũ ſudore.

Sin autem ſit liquidius excrementũ, cõfert ipſum ſine ſtridore, ſine impetu, rarioribus interuallis, & paulatim erumpere.

Alui turbatio, ſeu critica ſeu ſponte Naturæ facta, ſi talia purget quæ purgari decet, bene ſuccedit, facileque fertur.

Bilioſæ deiectiões ſurditatẽ ſedãt, vt viciſſim illæ ſurditate ſedãtur.

Εἰ δὲ ὑγρότερον εἴη τὸ διαχώρημα, ξυμφέρει μήτε τρύζειν, μήτε πυκνόν τε εἶναι, καὶ κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν.

Η ταραχὴ τῆς κοιλίης, ἢ κρισιμὴ, ἢ αὐτομάτως γινομένη, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρῃ, ξυμφέρει τε, καὶ εὐφόρως φέρεται.

Χολώδεα διαχωρήματα κώφωσις παύει· κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες διαχώρημα.

NOTAE APHORISTICAE ad bonas deiectiones.

DVM Natura propriæ virtutis robore, molitur vel parotidas, vel sudores, vel hæmorrhagias, aliósue Criticos abscessus: ferè accidit, vt alui aut vesicæ excretiones, felici auspicio suppressæ cohibeantur: Et eas quidem tum lacessere, summum nefas.

Quanquam alui profluuiis plerosque tumores dissolui certum est seu auertendo, seu coërcendo influentes humores: Atque inde, materiæ partibus insidentis reliquias, paruo labore discussas halitu excludi: Aluo tamen cohibita, sese veluti refectis viribus recolligens Natura, spirituum calorísque refocillatione, suos abscessus feliciùs maturat, suppuratque.

At fatali dementiâ, Empirici omnem curationis vsum in vacuando collocantes, non desinunt exhauriendis spiritibus,

Naturæ vires ita conuellere, dum ipſa penitus exoluta, & fatiſcens cogatur morbi exitiale imperium capeſſere.

Capvt XIII.

De malis deiectionibus.

Deiectio liquida & aquoſa, alba, & viridis, mala, quia cruda & incocta.

Τὸ διαχώρημα ὑγρὸν, καὶ ὑδαρὲς, λευκὸν, καὶ χλωρὸν πονηρόν· ὅτι ὠμὸν, καὶ ἄπεπτον.

Deiectiones nigræ, liuidæ, ęruginoſę, pingues, ramentoſæ, fœtidæ, peſſimæ & lethales.

Τὰ διαχωρήματα μέλανα, πέλια, ἰώδεα, λιπαρὰ, ξυσματώδεα, κάκοδμα, κάκιστα καὶ θανατώδεα.

Spumoſa, & valde bilioſa

Τὸ ἀφρῶδες πε-

εἴχολον διαχώρημα, φλαῦρον· ἰκτεριῶνται ἐκ τοιούτων.

Τὸ πυῶδες, καὶ τὸ μέλαν, αἱματῶδες, πονηρὸν, σὺν πυρετῷ, καὶ ἄλλως.

Τὸ μέλαν οἷον αἷμα, καὶ σὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ πονηρόν.

Ἔκλευκον ἐν πυρετῷ, οὐκ εὐκρινές.

Τὸ διαχώρημα ποικίλον, χρόνιον ἔσεσθαι νόσημα, σημαίνει.

deiectio, mala: inde aurigi-nosi fiunt.

Purulenta, & nigra, & cruenta, mala, & cum febre, & aliâs.

Nigra velut ſanguis craſſus & cum febre, & ſine febre, ſimiliter mala.

Valde alba in febre, eſt infauſti iudicij.

Multiplici colore varia deiectio, morbi diuturni ſignũ eſt.

Eſt & valde praua, quæ valde varia eſt: & eò deterior, quò terribilior colore fuerit: præter quã aſsũpto Cathartico. Tũ enim vacat periculo, ſi copiâ non excedat.

Omnes denique in vniuerſũ prorſus variæ deiectiones, ſunt omnino prauæ.

Item liquida deiectio mala, ſeu confertim

Τὸ ποικίλον καταχορὲς, φλαῦρον· καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ὃ ἐν φαρμακείῃσι· ἐν γὰρ ταύτῃσιν ἀκίνδυνον, μὴ πλῆθει ὑπερβάλλον.

Πάντα τὰ ποικίλα, καὶ τὰ καταχορέα, πονηρά.

Ὑγρὸν, καὶ ἄθροον, κατὰ μικρὸν, κακόν. ὃ μὲν γὰρ

prorumpat, ſeu paulatim, & breuibus interuallis. Hæc enim vigi-

ἀγρυπνίῃ, τὸ δὲ ἔκλυσιν τάχ' ἂν ποιήσῃ. | lias, illa virium exolutionem fortè fecerit.

NOTAE APHORISTICAE ad malas deiectiones.

EXcrementa partim liquida vt diffluant, partim crassa vt consistant, multiplicem materiam, & inæqualem concoctionem ostendunt.

In Excrementis inæqualitatem, asperitatémque vocant, vbi dura mollibus, sicca liquidis permiscentur.

Tenuia biliosa cruditatem, spumosa igneam febris Naturam, & ardorem indicant.

Si deiectio priùs biliosa, i. quæ pallidam bilem referat, in spumantem, sincerámque desinat, indicium aucti incendij: quodquidem serosam aqueámque partem, quà bilis diluebatur, absumpsit.

Nam feruente bile, fit ſpumoſa deiectio, ſinceráque, i. bilis puræ, & non perfuſæ aquoſa humiditate, quam Hippocrates vocat ἄκρητον. Illa ſurſum euecta, cum feruore igneóque ardore, parotidas excitare ſolet.

Aluo liquidiore multa confertim reddente, metuendum ab exolutione virium.

Multa eáque liquidiora deiicere, argumentum multi crudioris ſucci.

Morbi initiò aluum turbari ac diffluere, cruditatis manifeſtum indicium.

In acutis aluus liquida, magis damnanda quàm adſtricta: Ab illa enim contingit febrem inualeſcere, & lædi caput non minùs quàm ab adſtricta.

Et profluente aluo ſæpiſsime videas, per febres peſtilentes deliria ſuperuenire, & grauiùs febricitari, indéque vires exolui.

Simul deiicere & exudare, malum,

quòd ſint motus contrarij.

Et ſudor ille imbecillitate Naturæ fieri videtur, non autem criticè.

Deiectiones pingues, nigræ, liuidæ, internæ colliquationis viſcerum, vel vſtæ materiæ indicia.

Nigra prodire per quartanas vi morbi, aut vſta materiâ lethale: at naturæ robore excerni, die critico, & pepaſmi ſignis præcedentibus, vtile.

Valde alba deiectio in febribus, arguit obſtructionem viarum ab hepate ad inteſtina: vnde vel regius morbus, vel grauior aliquis caſus expectari poſſit; aliò videlicet conuerſa bile: Quamobrem dicitur talis deiectio eſſe infauſti iudicij: οὐκ ὀυκρινὲς διαχώρημα.

Ferè fit, vt ſeroſis vacuatis, craßior humorum portio reſtitans, maiore contumacia morbum exaſperet ac producat: Quo modo & externi tumores, tenui parte reſoluta, concoctu pertinaca-

ciores fieri ſolent, magíſque diuturni.

Deiectio ſine ſenſu, aut alienata fit mente, aut particulari reſolutione inteſtini, aut extincta ſentiendi facultate, in communi ſenſus principio.

Atra bilis mordaci acrimoniâ inteſtina exulcerans, lethales facit dyſenterias: Quemquidem humorem videas Dyſentericis humi effuſum, mox veluti æſtu quodam efferueſcere, exſpumare, turgere inſtar fermenti, atque in bullas attolli.

Inde frequens illa, & inanis deſidendi cupiditas, nihil prorſus, vel admodum pauca deiiciens: πυκνὴ κτ' μικρὰ ἀνάστασις*: Irritatis videlicet acerrimo humore inteſtinis.*

Cui morbo eſt lumborum dolor perquam familiaris: hoc eſt, inteſtinorum quæ lumbis aſsident, aut vinculorum, quibus ipſa lumbis renibúſque adhæreſcunt.

Talis humor, impotentiâ egerendi, aut

Naturæ

Naturæ imbecillitate cohibitus vel suppressus, transcursu ad exteriora, in eis maligna serpentiáque vlcera concitare solet.

Cæterorum humorum colluuies, intestino, primísque venis restitans, ibi putrescit morâ: putredine acrimoniã contrahit. At lenta materia tenaciùs adhæ-rescens, nec loco cedens, multùm laboris Naturæ excernendo facessit. Meatuum autem interceptione interim Iecur elanguescens, varia labe corrumpitur.

Vires fractæ longitudine morbi, cum tabe corporis, non sustinent magna profluuia, citra periculum. Nam siquidem in vniuersum plurimùm ac repente vacuare, periculosum: Multò maximè, confectis morbo viribus. Quomodo vitiosa ædificia, leui flatuum impulsu sæpe corruunt.

At seu imbecillitate, seu inferiorum meatuum præclusione, sistatur aluus paulò antè diffluens, metuenda transla-

tio ad ſuperiores principéſque partes, κτ' μετάςασιν.

Multa cruditate diutiùs perſeuerante, nec vllam admittente concoctionem, indicatur abſceſſus ad articulos, magis autem ad inferiores, quò frigidior fuerit materia.

In præſagiis non ſolùm ſpectare oportet quid contra Naturam Aegri, ſed etiam quid contra Naturam morbi: vt per febres ardentes, pérque æſtum ac putredinem toto corpore ſæuientem, non fœtere excrementa: ſordes aurium edulcari: non vrgeri vigiliis, non exagitare corpus: non ſitire, lingua etiam rubente: neque ardere ad manum: quæ omnia ducenda pro lethalibus.

CAPVT XIV.

De salubri vomitu.

Οἱ μέλλοντες ἐμεῖν, πτυαλίζουσιν ἔμπροσθεν.

Ἔμετος ἀλυπότατός ἐστι, φλέγματος, καὶ χολῆς συμμεμιγμένος. μὴ πολὺς δὲ κάρτα ἐμείσθω.

Qui vomituri sunt, crebra sputatione priùs vrgeri solent.

Vomitio minimè molesta, quæ pituita, & bile permixta sit: & quidẽ copiâ mediocri.

NOTAE APHORISTICAE ad salubrem vomitum.

VOmitio, & quæcumque alia perturbatio conferunt, si quidem vi Naturæ fiant.

Inter ſigna excretionis per ſuperiora, ſæpe alui atque Vrinæ ſuppreſsio contingit, ſalutari ſucceſſu.

At Critici vomitus ſigna ſunt, ἄσῃ, Nauſeabundum faſtidium: ἀλυσμὸς, anxietudo: ῥιπτασμὸς, iactatio: καρδιωγμὸς, ſtomachi vellicatio: πτυαλισμὸς, crebra ſputatio: quibus accedunt, tum labri trepidatio, tum pulſus durities, & inæqualitas. Quæ ſymptomata fieri ſolent, æſtuoſa irruptione vitioſi acriſque humoris, ex vniuerſo corpore in ventriculum: vnde lancinatio illa, vexatióque τῆς καρδίας, & quietis impatiens labor, cum Nauſea, & faſtidio.

Craſsior fluctuantis humoris portio, tunicis imbibita & inhæreſcens, ſuos vellicatus in eas exercet: tenuior & aquoſa, membranæ interioris conſortio, in os facili affluxu reſilit, πτυαλισμοῦ perennis materia.

Agitatis humoribus per vomitiones, prima prodit pituita: mox eam ſequitur

bilis: nouissima autem egeritur melancholia.

Vel arte, vel sponte Naturæ expurgata materia quæ Nauseam mouebat, mali solutio est.

Exclusione calidi feruidique humoris qui sitim faciebat, non sitire vltra, bonum: sin autem per vomitum alienatione mentis, aut læsione sensus, non sitiat Aeger, pessimum.

In declinatione morbi, & eo concocto, salutaris nigrorum vomitio: crudo autem morbo, prorsus lethalis.

CAPVT XV.

De vomitu insalubri.

Τὰ ἀκρηθέστερα τῶν ἐμουμένων, κακίω.

Quæ vomitu egerũtur, quò sinceriora, eò peiora.

Porrhaceus vomitus, & niger, & liuidus, item malus eſt.

Πρασοειδὴς δὲ ἔμετος, καὶ μέλας, καὶ πέλιος, πονηρόν.

Et ſi iſtos colores ſimul omnes quis euomat, prorſus exitiale.

Εἰ δὲ καὶ πάντα χρώματα ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον.

Celerrimum autem exitiũ prænunciat, liuida, fœtidáq. vomitio.

Τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει, ὁ πέλιος, καὶ κακώδης.

Eſt etiam pernicioſus ruber vomitus, ſed qui præſertim vehementi conatu, & cum dolore fiat.

Ἐστὶ δὲ θανάσιμος, ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος· καὶ μάλιστα εἰ μετ᾽ ἀνάγκης ἐμέοιτο ἐπωδύνου.

Vomitiones paruæ, bilioſæ

Τὰ μικρὰ ἐμέσματα χολώδεα

κακόν· ἄλλως τε, ἢν ἀγρυπνέωσι.

malũ indicant, tum aliâs, tum ſi vigiliæ ipſis accedant.

Οἱ κατὰ μικρὸν ταχεῖς χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι κακόν, ἐν ὑποφορῇ πλείονι, καὶ ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ.

Pauca breuibus interuallis egerentes, ac ſubitæ vomitiones bilioſæ, ſinceræ, malú cum alui fluxu, & circa lũbos pertinaci dolore.

Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις, καὶ ὁμοίως ἐν τῇσιν ὑποκαθάρσεσι, τῇσιν ἐκ τῶν φαρμακείων, λυγμός, καὶ σπασμός, κακόν.

In ſinceris vomitibus, & in purgationibus immodicis per vſum medicamẽtorum, ſingultus, & conuulſio, ſimiliter malum.

Vomiturientē sitibūdum, liberari siti citra rationē, & sitiferis causis etiamnū remanentib., malū.

Frequentes per eadem vomituū recidiuæ, circa iudicium, nigram egestionē ciēt: atque interdum tremores faciunt.

Ἐν ἐμέτῳ διψώδεα ἐόντα, ἄδιψον γενέσθαι, κακόν.

Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀποστροφαὶ ἐμετώδεες, περὶ κρίσιν, μέλανα ἔμετον ποιέουσι.

NOTAE APHORISTICAE ad insalubrem vomitum.

ΑΚρητον *dicitur Hippocrati* ἄμικτον, *hoc est non mixtum, & sincerum: de bile flaua duntaxat, quæ non sit vllo sero permixta. Neque enim ipse solet vn-*

quam æruginosas, aut porrhaceas, aliásve biliosas excretiones dicere ἀκρήτοις, nisi quæ sint à flaua bile simplici.

Sinceræ bilis vomitu, incendium significatur in partibus circa ventrem, vbi materiæ exuri solent, febrili scilicet foco.

Aeruginosus color, ad bilem atram via est, & vehementem vstionem indicat.

Atram bilem crudo adhuc morbo prodire aut excerni lethale: signis autem pepasmi iam editis, non ita malum.

Seu vitio hepatis, siue culpâ venosi generis, prodeant rubra per acutos morbos, periculum denunciant.

Concitari humores, & nullã inde consentaneam vacuationẽ succedere, signum est Naturæ imbecillioris, aut materiæ malignæ, & contumacius inhærentis.

Quinetiã succedente consentanea vacuatione, nisi molestia Nauseæ, & anxietudo conquiescant, graue discrimen significatur.

CAPVT XVI.

De ſputo laudabili.

Pleuritidibus, ſputum incipiens tertio iam die maturari, & exſpui, citiores facit ſolutiones.

In iis vtile eſt aluum emolliri, ſputa colorari, ſtrepitum pectoris abeſſe: Contraria autem difficilia: Item ſi ſputum dulceſcat.

Ἐν πλευρίτισι πτύαλον μὲν τριταῖον ἀρξάμενον πεπαίνεσθαι, καὶ πτύεσθαι, θάσσους ποιέει τὰς ἀπολύσιας.

Ἐν αὐταῖς χρήσιμον κοιλίην μαλάσσεσθαι, πτύαλα χρωματίζεσθαι, ψόφους ἐν τῷ στήθει μὴ γίνεσθαι· τὰ δὲ τούτων ἐναντία, δυσχερέα, καὶ πτύαλον γλυκαινόμενον.

Πτύαλον δὲ χρὴ εὐπετέως, καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι. μέμιχθαί τε τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ.

Αἵματι μὴ πολλῷ συμμεμιγμένον τὸ ξανθὸν, ἐν ἀρχῇ μὲν σωτήριον.

Sputũ oportet facilè, ac citò exſpui, & flauo colore induci.

Item flauum, iã inde ab initio modico sãguine perfuſum erumpere, ſalutis indicio eſt.

NOTAE APHORISTICAE ad ſputum laudabile.

PEctoralium excretionum ſola via eſt per aſperam Arteriam. Quippe aërea, & halituoſa, feruntur facile ad ſuperiora, naturali motu. nec habet pectus, quâ deorſum excludat ſua excrementa.

Elaxata, rarefactaque membranâ, resudat materia, vnde sputa colorantur. Quibus quidem colorẽ induci melius est, non statim initio morbi, nec in eius cruditate, sed post aliquantulum progressũ, & iam incipientem maturationem.

Facilius autem transfluit bilis tenuior: & sanguis Naturæ familiaris citius euinci potest. Vnde fit, vt pleuritides à calido humore, celerius iudicentur.

Crudo morbo, adstrictiora omnia esse solent: vt autem paulatim concoctio, seu maturatio procedit, sic & paulatim adstrictionem temperari consentaneum est.

Vt cæteri morbi, sic & repurgatio thoracis suos habet destinatos criticos dies.

Quibus diebus exactis, in morbo salutari suppuratio, eruptióque expectari debet.

CAPVT XVII.

De sputo vitioso.

Πονηρὸν πάντως τὸ πτύαλον ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλισχρὸν, καὶ λευκὸν, καὶ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ ἰῶδες.

Prauum penitus sputũ, & flauum sincerum, & glutinosum, & album, & rotundum, & ex pallido virescens valde, & spumosum, & liuidum, & æruginosum.

Πονηρὸν καὶ τὸ μὴ λῦον τὴν ὀδύνην.

Omne porrò sputũ non sedans dolorẽ:

Αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πέλιον εὐθέως ἐν ἀρχῇ,

& valde cruentum, ac liuidũ, statim initiò,

periculoſum.

Siccæ & nihil expuētes pleuritides, difficillimæ.

Pleuriticis ſtatim initiò, purulentæ expectoratiões, tertio vel quinto die, mortē denunciant.

Anginoſis autem ſubarida ſputa: glutinoſa, craſſa, valde alba, & expurgatu cõtumacia mala.

Item anginoſi, qui cocta citò non expuunt, pernicioſo ſunt ſtatu.

κινδυνώδεις.

Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτίδων καὶ ἄπτυστοι, χαλεπώταται.

Πλευριτικοῖσι ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πτύσιες, τριταῖοι θνήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι.

Κυναγχικοὶ μὴ ταχὺ ἀναπτύοντες πέπονα, ὀλέθριον. ἐν τῇ κυνάγχῃ πτύσματα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως ἀναγόμενα, κακόν.

Τὰ ὑπόξηρα πτύσματα ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσι, κακόν.

NOTAE APHORISTICAE ad ſputum vitioſum.

LIuidum ſputum, extinctionem, æruginoſum ac viride vſtionem, pallidum imperfectam maturationē, ſpumoſum exagitationem materiæ ab incendio, indicant.

Naturæ inæquali opere, & materiæ varietate, accidit, varias fieri ſputorum excretiones.

Sputa quædam λιγνυώδεα, ſeu fuliginoſa dicta, non quòd atra ſint, inſtar fuliginis: ſed quòd fuliginem odore ſuo referant. ſic & πυώδεα, non quòd verè purulenta, ſed quòd puri ſimilia.

Ea ex amaris dulcia fieri, citra rationem, languentis caloris indicium.

Feruore & flatu exagitata materia, anguſtis bronchiorum, atque arteriæ meatibus inhæreſcens, reſpirationē intercipit,

facitque ſtrepitum.

Adſtricta membrana nihil effluit: & ſi quæ prodeunt ſputa non colorantur, inde crudus morbus, & ἄπτυστος dici ſolet.

Capvt XVIII.

De pepaſmo.

Non cruda, ſed concocta purgationibus mouenda.

Πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν, μὴ ὠμά.

Pepaſmos eorum quæ excernũtur, præcipuè, & criticas abſceſſiones conſiderare oportet.

Χρὴ πεπασμοὺς τῶν ἀπιόντων μάλιστα, καὶ κρισίμους ἀποστάσιας σκοπέεσθαι.

Pepaſmus eorum cõcoctio

Πεπασμός ἐστι

τέψις τῶν παρὰ φύσιν· τῶν δὲ ἀπιόντων μάλιστα.

est, quæ sunt præter Naturam: & eorum maximè quæ abeunt, aut secedunt.

Η, πεπασμός ἐστι ἀγωγὴ τις ἐς κρᾶσιν σύμμετρον.

Vel pepasm⁹, quędam deductio est ad mediocritatē, seu cōmoderationē temperiei.

Μᾶλλον δὲ ἑωυτὸς πεπασμὸς, καὶ κρίσις ἅμα, καὶ ἀπόστασίς ἐστι.

Imò ipse pepasmus, iudicatio simul & excretio est.

Πεπασμοὶ ταχύτητα τῆς κρίσιος, καὶ τὴν ἀσφάλειαν ὑγιεινὴν σημαίνουσι.

Pepasmi, celeritatem iudicij, & salutiferā securitatē arguunt.

Οἱ πεπασμοὶ ἢ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέπου-

Pepasmi vel tendunt foras, vel repunt per inte-

riora: & progressu temporum fieri solẽt.

Morbi diuturno cõuictu assueti, in senectute desinũt, vel pepasmo, vel solutione, vel rarefactione.

Circa iudicationem, vrinas oportet habere & crassitudinẽ, & pepasmos, & cõmodas excretiões.

In Angina, sputa glutinosa, crassa, valde alba, & quilibet eiusmodi

σι. δὲ ἐκ τῶν χρόνων εἰώθασι γίγνεσθαι.

Νόσοι ξυντροφοι ἐν γήραϊ λείπουσι, διὰ πεπασμὸν, καὶ λύσιν, καὶ ἀραίωσιν.

Περὶ κρίσιν τὰ οὖρα χρὴ ἔχειν καὶ πάχος, καὶ πεπασμοὺς, καὶ καθάρσιας χρηστάς.

Τὰ ἐν κυνάγχῃ πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως ἀναγόμενα· καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος πεπα-

σμὸς, κακόν.

Ἀρχομένων τριταίῳ πεπαίνεσθαι, θάττονες αἱ ἀπαλλάξιες· ἐς ὕστερον δὲ πεπαινομένων, αἱ κρίσιες χρονιώτεραι.

pepaſmus, malum.

Eorum quæ tertio die incipiunt coqui, & exſpui, citæ liberatiões: quæ autẽ ſeciùs coquuntur, tardiores habent iudicationes.

NOTAE APHORISTICAE ad pepaſmum.

VT in morbis nihil optabilius pepaſmo, ſic nihil æquè horrendum, quã ἀπεψία, *ſeu cruditas.*

Iniuriæ cruditatis ſunt ἀκρισίαι, χρόνοι, πόνοι, ὑποστροφαὶ, θάνατοι: *criſeos priuatio, diuturnitas, labor, Recidiuæ, exitia.*

Quippe agit illa, omnia in deterius, & in perniciem.

Eludit contumaci frigiditate & crassitie, Iudicia morborum: Vel ea feritate disturbat.

Malorum recidiuis semina suggerit: vel nouas concitat calamitates.

Diutius autem hærens incoctus humor, situm, putredinem, & corruptelam temporis lapsu contrahit: ac tandem vitæ cursum cruda morte intercipit.

Cruda censentur quæcunque alienas à Natura conditiones assumpserunt: seu colore peccent, seu consistentiâ, seu quantitate, odore, tenuitate, aliísque qualitatibus: & eorum indicia spectantur potissimùm in excretionibus. Sic vrinæ biliosæ, flauo supra modum saturatæ, & rubore immodico perfusæ, vel cruentæ, licet à calore fiant, perinde habentur in crudis, ac tenues, albæ, & aquosæ: quòd videlicet, à natiua temperiei mediocritate, pariter dissideant.

Dißidij causa, insiti caloris ægritudo, imbecillitas, & oppreßio, vel extinctio.

Ille autem nouis reualescens viribus, veluti Sol, regressus in Arietem, cuncta restituit, recreat, viuificat: collectásque fugat nubes, ac temperat æquor.

Excitat suum pepasmum, seu maturandi facultatem: crassos, lentósque humores attenuat, & incidit: tenues incrassat: frigidos concoquit: atque igneo calore exustos reparat, tam potens refrigerandi calor quàm calefaciendi. Quem ideò ab elementari planè diuersum, philosophi cœlestem, diuinúmque asserunt: & verum procreationis Authorem, vitæque conseruatorem iure agnoscunt.

Nam Elementaris Calor est flammeus, vrens, atque incendio absumens: Ille autem origine atque essentiâ æthereus, & luce viuifica suauiter tepescens, sic fouet, continet, conseruátque vitam, vt ipsa Natura credi poßit.

Hæc Natura, quam alij vitale princi-

pium, fontem habet præcipuum in corde: & diffusa per solidas vniuersi corporis partes, singularum saluti prospiciens, sui pepasmi virtute, coërcet morborum iniurias: emendat humorum vitia: eósque seu calidiores aut frigidiores, seu tenues, crassos, vel quocumque modo malè affectos, concoquit, maturat, mitificat, reducítque paulatim ad pristinam temperamenti mediocritatem. Quod verè pepasmum, & maturationem dicimus.

Quinimò ipsis etiam naturalem consistentiam, colorémque restituit.

Nam quæ priùs per initia morborum apparebant crudæ, ac tenues vrinæ: eas procedente tempore crassas, turbidásque per pepasmum fieri videas: fæces inde plurimas deponi: postremò inclarescere, mediocri consistentiâ, & citrino colore, cum sedimento albo, læui & æquali.

In aliis excrementis eundem seruari procedendi modum: Et Naturam dif-

ferre solitam suas euacuationes, dum signis pepasmi, humores concocti appareant: hoc est, ad propriam Naturam, pristinúmque statum reuocati.

Veluti si bilis nimiùm flauescens, vel calidior, vel acrior, vel craßior, exuperātes istas qualitates sensim deponat, vel remittat: fiátque pro Naturæ suæ conditione simpliciter pallida, paulóque tenuior: tum calor & acrimonia quoque mitescant.

Ab Hippocrate autem dici verè concocta, quæ secundum Naturam se habeant: Vt cruda quæcumque præter naturam existant. Eo modo comparatos confectósque humores, Natura vtili vacuatione mouere solet: sin minùs eos transferre κατ᾽ ἀπόστασιν.

CAPVT XIX.

De Apostasi.

Non solùm fit abſceſſus humorũ, per depoſitionẽ, ſeu decubitũ, verùm etiam per defluxum, aut emiſſionem.

Fit humorũ ſeceſſus, aut per effluxũ ad hæmorrhagiã: vel ad diarrhœã: vel dyſenteriam: vel ſtranguriã: vel mutando in quartanas: aut fit ille ſeceſſus per

Ἀπόστασις, οὐ μόνον κατ' ἀπόθεσιν γίνεται, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔκρουν.

Ἀπόστασις γίνεται ἢ κατ' ἔκρουν εἰς αἱμοῤῥαγίαν· ἢ εἰς ῥύσιν τῆς κοιλίας· ἢ δυσεντερίαν· ἢ στραγγουρίην, ἢ εἰς τεταρταίους· ἢ αὐτὴ γί-

νεται κατ' ἀπόθεσιν.

Απόστασις κρίσιν ἐπιφέρει, καὶ ἀπαλλάττει ἁπάντων τῶν ὀχληρῶν.

decubitũ, seu transpositionẽ in alias partes.

Idem humorum secessus, vel abscessus affert iudiciũ, atq. omnibus molestis liberat.

NOTAE APHORISTICAE ad Απόστασιν.

Raro perfectas crises Natura efficit, quas non ante aliquo vacuationis signo præmonstrauerit.

Maturescente humore sudores, deiectiones, vomitus, hæmorrhagiæ, diebus indicibus tentare solent suos motus, quos deinde opportuno iudicio feliciter expleant, pro ratione ac modo exuperãtis materiæ. Vbi autem nec sponte prodeunt illæ

excretiones: nec ſatis libera eſt medicamentorum purgatio, ſeu viarum præclusione, ſeu humoris ipſius contumaciâ, nulla veræ criſis expectatio eſt. Ergo vi caloris, ſubſiſtentes humores, concoquendo paulatim digeruntur: & eo pacto ſeſe remittunt morbi, decedúntque ſenſim, nulla penitus vacuatione.

Sed qui tali ſolutione iudicantur morbi, è priſtino relictæ putredinis fermento recidiuas facilè ſuſcitant, redeúntque minimo errore.

Quas duas iudicationum ſpecies, illam citato curſu ruentem in excernendo, nominant κατ' ἔκκρισιν, per excretionē. Hanc maturandos humores ſuis locis quietos cōtinentem, κατὰ πεπασμὸν, per maturationem ſeu concoctionem appellant.

Tertia ſpecies fit per Ἀπόστασιν, humorum abſceſſum: Et ille abſceſſus, tum κατ' ἔκροιαν, per effluuium, tum κατ' Ἀπόθεσιν per decubitum, ſeu depoſitionem in partes vicinas, vel meatuum ſocietate

inter se coniunctas.

Nam si materia morbifica euicta pepasmo, & venis excussa, medio subsistat cursu, circa viscera partésque alias, non elapsa vlteriùs: atque ibi sensim calore absumpta, sine sensu discutiatur: simpliciter Abscessus, vel secessus, vel depositio seu decubitus materiæ: Ad externos verò meatus, & foras, non quidem critico impetu, sed lento decursu per vices transmissa, dicetur verè abscessus per effluuium.

Tali humorum translatione, quæ fiat vi Naturæ, non morbi: prout illi secedunt longiùs à corde, aut partibus aliis principibus: sæpe videas febres cõtinuas degenerare in tertianas, vel quartanas intermittentes. Quæ morborum in melius commutatio, propriè appellatur μετάπλωσις. *sic è venis translati humores in habitũ critico motu, atque ibi hærentes seu craßitie, seu imbecillitate Naturæ, aut obstructione cutis, faciunt pro so-*

lutione dolores articularios.

Sic & bubones, aliique adenum tumores atque abscessus, interdum erumpunt circa febrium declinationes.

CAPVT XX.

De metastasi.

Metastasis propriè dicta habet accessionum, laborúmque principium.

Μετάστασις κυρίως ὀνομαζομένη, ἴσχει ἀρχὴν ἑτέρων παροξυσμῶν τε, καὶ πόνων.

Metastases morbi sunt, cùm ex vna parte in aliam transeunt.

Μεταστάσιες πάθους εἰσὶν, ὅταν ἐξ ἑτέρου μέρους εἰς ἕτερον μετέρχωνται.

Πολλάκις μετάστασις γίνεται ἐξ ἑτέρου νοσήματος εἰς ἕτερον.

Μετάστασιν ἴσχει καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, περὶ τῆς ἥβης γινόμενα.

Fit etiã ſæpe Metaſtaſis ex vno morbo in alium.

Epilepſię quoque ante pubertatẽ ſuam habẽt metaſtaſin: hoc eſt ſolutionẽ, ex humorum tranſlatione vel abſceſſu.

NOTAE APHORISTICAE ad Metaſtaſin.

Μεθίστασθαι, & μετάστασις æquè patent vulgari amplitudine ſignificationis ſuæ, atque ἀφίστασθαι, & ἀπόστασις.

Et dicuntur ambo tum de humorum tranſmiſsione, ſiue fiat κατ' ἐκροὴν, ſiue κατ' ἀπόθεσιν: tum de ipſorum morborum mutatione in alias ſpecies. Quod quidem

videtur satis cõstare ex Aphorismis hîc proximè traditis.

At frequentissimè contrahitur vocabulum μεταστάσεως *in angustiorē sensum: simpliciter significãdo prauam* μετάπτωσιν, *seu mutationem.* Αἱ γὰρ νοῦσοι μεταβάλλονται ἐς τὰς ἄλλας, *morbi enim transeunt in alios:* ἢ κατὰ μετάπτωσιν, ἢ κατ᾽ ἐπιγένεσιν, *per mutationem, aut propagationem.*

Μετάπτωσις *autē, vel fit in deterius, quæ est vera & propriè dicta* μετάστασις: *vel in melius, quæ* διαδοχὴ *appellatur. Epigenesis verò semper calamitosa, suscitat nouos affectus, primigenio morbo superstite.*

Galenus in Commentario, περὶ διαίτης ὀξέων, *etiam dilucidiùs hoc discriminis exponit.* διαφέρει ἀλλήλων ἡ Ἀπόστασις, καὶ ἡ μετάστασις· τῷ τὴν μὲν Ἀπόστασιν ἐπιφέρουσαν τὴν κρίσιν ἀπαλλάττειν ἁπάντων τῶν ὀχληρῶν· τὴν δὲ μετάστασιν ἑτέρων ἴσχειν ἀρχὴν παροξυσμῶν τε, καὶ πόνων· ὥσπερ δεῖσθαι πάλιν ἄλλου χρόνου πρὸς τὴν πέψιν.

hoc eſt:

Hæc differentia eſt inter Apoſtaſin & Metaſtaſin, quòd Apoſtaſis adhibita iudicatione, liberet moleſtiis omnibus: Metaſtaſis verò habeat initium aliarum acceſsionum, ac dolorum: ita vt ſit opus alio tempore ad nouam concoctionem.

Eſt igitur Metaſtaſis tranſlatio præmaturè facta crudi adhuc, aut incocti humoris: vel eiuſdem tranſmiſsio ad nobiliores partes.

Nequit autem iſtud fieri, ſponte, ac virtute Naturæ, ſed vi morbi ſolùm, ſymptomaticè, & cum acceſsione detrimenti.

Sic abſcedunt humores, cùm redundant copiâ: vel cùm imbecillior effecta Natura, aut euicta morbo, eos elabi ſinit. Vnde fiunt magis ἐπιγενέσεις, *propagationes, quàm veræ* λύσεις, *ſolutiones morborum. Nempe de fermento reliquæ materiæ, quæ non potuit omnino transferri.*

Hippocrates de affectibus pectoris & pulmonum, vel faucium, ait esse vtile, si Erysipelas intus foras conuertatur: Ἐρυσίπελας ἔσωθεν ἔξω τρέπεσθαι, χρήσιμον.

At sæpißime videas inflammationes, ruboréſque pectoribus insidentes, præstare magis rationem τῆς ἐπιῤῥυέσεως, *quàm veræ* λύσεως, *aut bonæ* μεταπτώσεως, *vel* μεταθέσεως. *Cæterùm huiusmodi Erysipelata plus afferre damni, quàm vtilitatis. Vbi præcipuè non desistit feruor interioris inflammationis, nec meliùs inde habet pulmo.*

Finis Iudiciorum.

LIMITES HVMANI PARTVS.

EODEM AVTHORE.

PRAEFATIO.

AD SENATVM PARISIENSEM.

TEmporum in Partubus, & mutationum in morbis, quæ vulgò accidunt, ratio (Ampliſsimi Senatores) obſcuris dubitationum tenebris inuoluta, diu mentibus hominum ſeſe ſubtraxit, ignotáq. delituit. Nam qui nihil ignoraſſe putantur, viri ſummi, & ferè in cenſu Deorum habiti, hiſce de rebus obſcurè adeò ſcripſerunt, vt nihil videantur poſteris reliquiſ-

ſe, quod certò ſequerentur. Huc igitur atque illuc vagati, in diuerſas abierunt opiniones: dum quiſque ſuas ſibi cauſas, ingenióque ſuo aptas cõfingunt. Pythagoræi, Mathematici, Aſtrologi, Phyſici, Medici diuerſa ſentiunt: Et è ſuis diſciplinis non ſolùm hauriendas eſſe harum difficultatum cauſas exiſtimant, ſed etiam pro veris ac certis ſuas affirmant ſententias. Nos autem aduerſi nemini, ſed in omnes æquè propenſi, illas integro animi candore ſic recenſere, támque perſpicuè proponere inſtituimus, vt omnes facilè diiudicent, eligántque in quibus malint conquieſcere. Cæterùm eo pacto adiũgere aliis noſtram ſententiam, vt liber-

tas dicendi quid ſentiat, nulli prærepta videatur. Fines verò pariendi terminóſque præſcribimus, tum longo vſu obſeruatos, tum antiquis legum decretis conſtitutos. Et dies menſéſque numerandi rationem, ac fœtuum in vtero adminiſtrationem veluti digito præmonſtramus. Hoc enim dicendum ſupererat, agenti de Iudiciis Hippocratis, déque ſeptimanarum Myſteriis. Quinetiam Ludouicus Seruinus, & Philippus Canayus è veſtro ordine, ſcientiarum miraculis præſtantes viri, & rara ſeculi huius Ornamenta: Ille quidem ſuperſtes adhuc Regis Aduocatus in veſtro Senatu, hic olim præſes in Occitania: & vterque in Conſi-

ſtorio Regio Conſiliarius, mirari ſolebant incerta naſcendi tempora: & qua ratione recrudeſceret menſe octauo, quæ ſeptimo inerat maturitas. Vel quorſum ſeptimeſtres fœtus vitales eſſent, octimeſtres minimè. Cuius mehercule nodi variè implicitos nexus, hoc libello ſolutos, explicatóſque tradimus. Et quia veſtri eſt muneris (Patres æquiſsimi) de cauſis Poſthumorum cognoſcere, nos eum Libellum audemus emittere in vulgus auſpicio veſtri nominis: quo quidem de noſtro erga vos conſtet humili obſequio, atque obſeruantiâ. Bene valete igitur, & nos veſtri patrocinij præſidio, ab inui-

diæ morsibus tutos, securósque præstate. Lutetiæ XXV. *Martij, M. DC. XIII.*

ROD. MAGISTER.

IANVS IACOBVS Boissardus Vesuntinus

AD ROD. MAGISTRVM Regis Consiliarium, & Regiorum Franciæ liberorum Archiatrum.

In Libellum ipsius De partu & ratione puerperij.

CVm Natura tuos, Rodolphe, libros
Legisset: stupefacta, Cous (inquit)
Cui sinum explicui meum, reuixit:
Celtis floreat Vt celebris, oris.
Lucinam docet: en monet Leuanam,
Quos puerperij dies, & horas,
Quæ momenta Vterus grauis requirat.
Doctore hoc tibi gratulare posthac
Felix Gallia, cui salus paratur.
Et quicquid Medicina opis, dolori
Conferre est potis. Iste, si quis exstet,
Doctrinâ, ingenióque perspicaci,
Natas auxilio tuas iuuabit.
En nouus tibi natus est Apollo,
Et Machaoniæ Magister artis.

LIMITES HVMANI PARTVS.

SECTIO I.

DE humano partu dicere instituim⁹, quo dierum numero, quibúsque finibus contineatur. Quæ res, tum philosophorum, & Medicorum, tum Iurisconsultorum ingenia, multùm hactenus exercuit. Hinc inde varias quæritabant rationes, quî fieret, vt in lucem hic citiùs, ille tardiùs prodiret: vel quâ causa fœtus, qui octauo mense nascerentur, CAP. I.

minimè vitales essent. atque ita illi definiendo Partuum progressu certatim, summáque ope incumbebant. Nos verò quod longo est vsu comprobatum, recensendis eorum sentẽtiis ac rationibus, certáque dierum numeratione, hîc in apertum proferre, & arduæ quæstionis asperitates planè exęquare contendimus.

2. Virile semen statim vt emissum est, delatúmque ad os vteri, ac fundum ceruicis, mox eodem muliebre citato cursu confluit: inde vtrumque pari momento, si futura conceptio est, ad interiorẽ sinum rapitur. Arreptũ vterus auidissimè complectitur, sese ósque suum ita coarctans, & sic firmo ad-

Conceptio.

hæsu cuncta componens, vt nihil prorsus expiret. Eo pacto non solùm fouet semen, sed etiam ingenita facultate sopitam, ac delitescentem in eo potestatē excitat, educítque in actū: quæ verè ac propriè Cōceptio appellatur. Vt enim ventriculus, tractum contentúmq. alimentū concoquit, quæ propria illius actio esse dicitur: sic vterus insito sibi munere & officio, semē attractum contentūq. concipit. Ita vt nihil sit aliud Conceptio, quàm propria & naturalis vteri actio, quâ potestas educitur in actum.

Materia seminis vtero cōcepti, variè à Natura & facultate illa cōformatrice distrahitur. Tenuiores eius calidiorésq. partes intima sede, 3. *Mater. cōcepta dispensatio.*

medióque totius molis coërcentur: crassæ autem ac magis terrenæ illas ambiunt, ex quibus vel calore, vel cõtagione vteri sensim coactis atque obduratis, postea mẽbranæ, fœtus inuolucra producuntur. Interiora porrò incalescunt magis ac magis, summámque tenuitatem adepta, spiritum de se excitãt:
Spiritus. Qui deinceps quoquouersum diffusus, cunctáque permeans, Calorem insitum regit, facultates moderatur: & verus procreationis author, partes omnes conformat, conseruátq. Crassiores materiæ portiones fingẽdis ossibus, tenuiores venis, arteriis ac neruis formandis accommodat.

4. Et operis quidem initiò

tres veluti bullas conſpicias, rudimenta Cordis, Iecoris, & Cerebri: quas formator ille ſpiritus, in ſua loca ſeiunctas, propria figurâ, & ſpecie deinde exornat, perficítque cætera. Iam ſeptimo die apparet quædã rudioris formæ diſpoſitio: Quintodecimo partes ſubſtantiâ, ſitúque manifeſtiùs diſcretæ: At viceſimoſeptimo formã penitus abſolutam conſecutæ: & concreta etiã cute iam decenter contectæ. Prolectus inde ex vtero ſanguis, & circum Iecoris fibras inhæreſcens, totam illius molem primùm conſtituit: mox lõgiùs tranſmiſſus, variéq. diſtributus nutriendo, cætera corporis, carne implet ac perficit. Tum per calorem

Pr. forma rudimẽta.

rem exhauſtis paulatim humoribus,&mucis partiũ exſiccatis, robur vniuerſo corpori, ac firmitudo conciliatur. Fœtui ſenſus prior accedit: motus verò poſterior, ad ſecundum & quadrageſimũ diem, primos conatus tentare ſolet: quos menſe tertio vel quarto validiores crebris calcitrationibus teſtatur.

Sẽſuum & motus acceſſio.

5\. Nam ſemen calore quodam cœleſti præditum, animam in ſe tum naturalem, tum ſenſus motúſque participẽ poteſtate continet: quæ quidem primis diebus veluti ſopita deliteſcens, tandem erumpit in actum, & ſeſe factis oſtentat. Quam ſeu vegetalem Animam, ſeu Naturam vocites, perinde eſſe arbitror. Mens autem, & præ-

Duplex anima.

ſtans illa rario, nullis conſortij vinculis corpori annexa, demiſſaq. cœlitus, terreum ſubit, ac mortale caduci corporis domiciliũ: Ipſa diuerſa penitus conditione, cœleſtis, atq. immortalis. Et illabẽdi tempus menſis quartus, vt quidam prodidere: cùm omnes fœtus partes, iam abſolutæ conſummatæque fuerint. Cæterùm ad ſeptimũ, vel nonum, decimúmq. mẽſem, melioris alimenti, lucíſque appetens fœtus, foras tandem impetu prorumpit. Quorum temporum certos progreſſus ac limites, nos deinceps inquirere propoſuimus.

Mens vnde, & quãdo.

Pariendi maturitas.

SECTIO II.

Cap. 6. *Reliquis animantibus* (inquit ex Aristotele Plinius) *statum & pariendi, & partus gerendi tempus est. Homo toto anno, & incerto gignitur spatio: alius septimo mense, alius octauo, alius nono, & vsque ad finem decimi, & initia vndecimi: Ante septimũ mensem haud vnquam vitalis est.* At summus Hippocrates longo rerum vsu, & mira ingenij perspicacitate duos naturalis partus terminos obseruabat: minorem vnum, ducentorũ dierum, alterum maiorem, ducentorum & octoginta: Illum septimestrem, hunc nouimestrem, vel decimestrem. Nam ducenti octoginta

Plin. li. 7. cap. 4
Arist. l. 7. cap. 4

Minor, & maior partus.

ginta dies, nouem Lunares faciunt menſes, cum diebus quindecim. Lunaris menſis viginti nouem diebus conſtat, & horis inſuper duodecim. Hæc igitur Hippocratis ſententia eſt, quadragenis diebus ſic regi Partus, vt quintus quadragenarius ſeptimeſtres efficiat. Qui tametſi pro ratione videantur nati, quòd numerum habeãt ad hebdomadas exactum, nihilominùs adeò incerti exiſtunt, vt ex plurimis perpauci vitâ potiantur: Septimo autem quadragenario, plerique omnes vitales: Cuius extenſio eſt ad quintum decimum diem menſis decimi. Reliqui partus, hanc Naturæ legem atque ordinẽ minùs obſeruãtes, aut longiùs trãſ-

Hippoc. de ſeptim. partu.

gressi istos limites, pro inlegitimis omnino cēsendi: nisi qui hæreāt circa initia mensis vndecimi. Iustissimè ergo decretum videri potest, l. intestato. §. post decem. ff. de suis, & legit. hæred. *Post decem menses mortis natus, non admittetur ad legitimam hæreditatem. De eo autem, qui centesimo octogesimo secundo die natus est, Hippocrates scripsit, & diuus Pius Pontificibus rescripsit, iusto tempore videri natum.* Et l. septimo mense, ff. de statu hom. *Septimo mense nasci perfectum partum iam receptum est, propter authoritatem doctissimi viri Hippocratis. Et ideò credendum eum qui ex iustis nuptiis septimo mense natus sit, iustum filium esse.* Item pari æ-

quitate, de muliere, quæ ſub finem vndecimi menſis poſt viri mortem peperiſſet, ſtatuitur fœtum ex defuncto non eſſe: Nouel. 39. de reſtitut. dotalium.

Vndecimeſt. reprobatio.

Qui verò in has leges ſcripſerunt, multa hinc inde congerunt, quibus aſſerant vndecimeſtres. Et primùm quidem, proferunt decretum quoddã Diui Hadriani, cuius tamen decreti, nulla fit in iure ciuili mentio. Ex Gellio ſic relatio eſt: *Fœmina* (inquit) *bonis, atque honeſtis moribus, & non ambigua pudicitiâ, cùm in vndecimo menſe peperiſſet, factum eſt negotium propter rationem temporis, quaſi poſt mortem mariti concepiſſet: Quoniam De-*

Gell. noct. Attic. lib. 3. cap. 16

cem-viri in decem mensibus gigni hominem, non in vndecimo scripsissent. In quo negotio Diuus Hadrianus decreuerat, de veterum philosophorum, vt dicebat, ac Medicorum sententiis, Partum edi posse quoque in vndecimo. Obiiciūt secundò L. Papyrij Prætoris sententiam: Qui dixerit, nullum certum tempus pariendi statutū sibi videri, vt mulierem quæ decimo tertio mense peperisset, in possessionem bonorū admitteret. Et præter ea, quòd Gracchorum Mater, partū duodecim menses tulisse: Vestilia Romana Suillium Ruffum, menses vndecim gestasse dicerentur. Ad quæ responderi potest, rara monstri similia esse: nec ea

Hadriani decretum.

Papyrij sentent. Plin. lib. 7. cap. 5.

posse in legem referri, quippe quæ sit eorum duntaxat, quæ vel communia, vel plurimùm fiant. Sed Papyrij iudicium præ absurditate indignum esse commemoratione: mulieres verò decipi solitas numerando conceptu: Et vndecimestres non carere suspicione, si octauũ diem sui mensis excedant. Pro partu autem octimestri, paulò validioribus pugnant rationum mométis. Auicenna vir summa authoritate & fide, testatur se plurimos in Hispania vidisse mense octauo natos, qui æquè salubri fruerentur valetudine, atque nouimestres aut decimestres. Polybius & Diocles, antiqui ac celebres Medici idem affir-

mant, plærósque vitales O-
ctimestres sibi occurrisse. Et
Varro Author grauissimus,
quâdam satyra, cui nomen
Testamentum: *Si quis mihi
filius vnus, pluresve* (ait) *in de-
cem mensibus gignuntur, hi si
erunt* ὄνοι λύρας, *exhæredes sun-
to: Quòd si quis vndecimo, vel
octauo mense,* κατ᾽ Ἀριστοτέλη *na-
tus est, Accio idem quod Ti-
tio, Ius esto apud me.* Item cui-
dam apud Cæcilium quæ-
renti, soleat ne mulier de-
cimo mense parere: respō-
detur, Pol nono etiam, se-
ptimo, atque octauo. Ipse
Aristoteles prodidit nasci o-
ctimestres passim in insula
Naxo: & eius rei hanc dari
fabulosam rationem. Quòd
Iuno Lucina, quæ Partubus

lib. 7 de histor. animal.

Naxiæ mul.

Lucina.

præeſſe credebatur, iſtud gratiæ Naxiis conceſsiſſet, in honorem perpetuámque Bacchi memoriam, qui ſit natus octauo mēſe in ea Inſula: atque ibi magna veneratione colatur.

Illæ diſſenſiones diſtinctione temporum conciliari poſſunt. Nam Aegyptij, Chaldæi, Arabes, Solares annos obſeruabant: reliquus orbis Lunaribus vtebatur, ante Iulium Cæſarem, qui annum redegit ad motū Solis. At Lunaris annus non excedit 354. dies: breuior quàm Solaris duodecim fere diebus. Ergo in menſibus octo Solaribus, ſuperſunt circiter octo dies, pars non exigua noni Lunaris. Quod fortaſſe 8.

Solaris, & Lunaris annus.

Auicenna lib. 3. fen. 21.

Auicennam impulit in errorem, aliósque ipsius consortes, vt aliena Iura noni mensis transferrent in gratiam octimestris partus. Et Aegyptiæ, Naxiæq. mulieres, quibus vsui erat Solaris annus, sine dubio mensis noni quadrantem, in suis octimestribus computabant: Et Auicenna viuebat sub Iuliano Calendario. Quinimò Hippocrates describēs tribus septimanis genitale spatiū septimestris partus, summum eius limitem statuit ducentesimo die, assignátque octauo mensi reliquos septimi dies: vt inde nonum mensem quindecim diebus accelerari necesse sit. Intermediū omne tempus à die ducentesimo ad vsq. principia noni

mensis, sapiẽtissimus ille Medicorum lethale censebat: reliquum temporis ad dimidium vsque decimi mensis, felicem partub. conferre successum, vitámque præstare: vbi videlicet conquiescit septim⁹ Hippocratis Quadragenarius. Hinc fiunt Nouimestres partim, atque decimestres, toto etiam sæpissime percurso mensis decimi spatio.

Stetit enim constãter omnis Antiquitas pro decimestri Partu: cuius rei plurima testimonia proferre licet. Herodotus de Aristone Rege Spartanorum: *Cùm nullos* (inquit) *suscepisset liberos è duabus vxoribus, & eam culpam à se remotam agnosceret, tertiam duxerat repudiatis aliis. Hæc De-*

Part. decimestris.

Herodotus lib. 6.

maratũ edidit, imperfecto menſe decimo. Ille rei nuncium accepit, fortè ſedens in Baſilica cum Ephoris: Tum palam deducit in digitos menſium numerum, & confidenter affirmat, ex ſe partum non eſſe. Quam ob cauſam Demaratus, tanquam inlegitimus, poſt obitum Patris regno expulſus eſt.

Plautus in Sticho, non minùs lepidè, quàm ſeriò:

Famem fuiſſe ſuſpicor matrem mihi:
Nam poſtquàm natus ſum, ſatur nunquam fui.
Sed quam ego matri meæ refero inuitiſſimus,
Eam mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in aluo menſes geſtauit decem:
Aſt ego illam in aluo geſto plus

annos decem.

Et in Ciſtellaria:

--Tum illa quam compreſſerat,
Decimo pòſt menſe exacto, hîc
peperit filiam.

Idem extat apud Menandrum:

Γυνὴ κυεῖ δεκάμηνος.

Partum edit mulier decimo mēſe.

Et apud Poëtarum Principē, vulgatum illud:

Longa tulere decem, matri faſtidia menſes.

Iis adde ſi placet Propertij teſtimonium, declaratum eleganti ſimilitudine:

Non, non humani ſunt partus talia dona:
Iſta decem menſes non pepere re bona.

Quinetiā duodecim tabularū legibus totus decimus menſis pro naturali ac legi-

timo partu ſanciebatur. Et in
Salom. lib. Sapientiæ cap. 7. ſacris quoque literis, Author ſapientiæ, ait *ſe in vtero matris conceptum in eo formam accepiſſe: concretum, coalitúmque eſſe ex humano ſanguine, decem menſium ſpatio.* Quibus exactum, integrúmque decimum mẽſem vel maximam eius partem ſignificari, plus nimio conſtare videas.

SECTIO III.

CAP. 10. NVnc demum operæpretium cõſiſtit, in perquirendis cauſis, quæ ſeptimum menſem vitalem efficiant: Qua re præſtita, receptui canere, extremámque huic negotio manum addere conſilium eſt.

Pythagoræi ſuorum numerorum legibus, regi omnia exiſtimantes, his rationibus cõtendunt: Impares numeros vi maſcula eſſe præditos, & efficaci poteſtate: intérq. cæteros ſeptenarium, multò digniſſimum occupare dignitatis gradum. Præualere ipſum in plurimis aliis rebus Naturæ, maximè autẽ in Partubus & Criſibus morborum. Præter hæc aſſerunt Partum maximè conuenire impari numero, quòd is mera ſit actio: & ea de cauſa ſeptimeſtrẽ vitalem eſſe. Quibus reſponderi poteſt, ſeptimo menſe natos raro admodum viuere: nono ac decimo editos verè naturales, legitimóſque eſſe, & valde viuaces. At decimo, nullam

Pythag. ſentent.

Septenar. numer.

Impar. numer.

rationis, vel analogiæ affinitatem cum ſeptimo intercedere. Illum enim, & paris eſſe numeri, & fœminei, & patientis: quæ quidem ſeptenarij qualitatibus, prorſus ex oppoſito aduerſentur. Paritas verò quorſum octimeſtri quam decimeſtri magis noceat, aut exitio ſit? Num vitio iſtius paritatis recrudeſceret menſe octauo maturitas, quæ ſeptimo commoda eſſe potuerat? Nam etſi longa temporum obſeruatione compertum eſt, dierum, menſium, annorúmque ſeptimanas, inſignes corporibus, aliiſque rebus mutationes afferre ſolitas, inde non efficies tamen ſeptenariũ numerum ſimiliter in omnibus

dominari.

Alij numerorum admiratores, ſubtilitate argumentorum acriùs vrgent, ſenarium numerum eſſe gignendi fundamentum, eúmque perfectum affirmant. Conſtare ipſum omnino tribus partibus, ſextâ, tertiâ, & dimidiâ. Conceptum ſemen, ſex primis diebus, prima ſuæ formæ rudimenta capere: ſex inſequẽtibus, cum duorum acceſsione, quæ tertia eſt ſenarij pars, ſanguinem generandæ carni affluere: Nouem aliis quod ſeſcuplũ, carnis opus impleri: Aliis demum duodecim, ſenario videlicet duplicato, fœt⁹ formã abſolutè perfici: his omnibus cõiunctis numeris effici triginta quinq. Hãc verò

II. Senar. numer.

ſummam repetitam ſexies, Partus maturitatem facere, ſeptem abſolutis menſibus: quem Partum minorem vocitant.

12. At cæterorũ philoſophorum pars maxima, ſic ſuum ſeptenariis ſeruant honorẽ, dum ipſis eaſdem aſſignant dotes, quas illi ſenariis attribuendas putant. Septimo enim à conceptu die, iam videre licet, rudiorem quamdam conceptæ molis digeſtionẽ: decimo quarto, partes decenter figuratas, & ſitu ſubſtantiâq. manifeſtiùs diſcretas: viceſimo ſeptimo, abſolutum formæ ſuæ ornatum adeptas, & concretæ cutis veſtimẽto, etiam circumſeptas. Quadrageſimo nono quæ ſunt ſeptimanæ ſeptem,

fœtum ſenſu motúque præditum, vitam viuere animalem, ac primos agitandi corporis conatus tentare. Quatuordecim ſeptimanas, medietatem eſſe ſpatij ſeptimeſtris: quo abſoluto ſeptem menſium ſpatio, exiſtant viginti octo ſeptimanæ: ſeu quatuor ſeptenarij ſeptimanarum, è centum nonaginta ſex diebus, minorem partũ conſtituentes. Iis autem inſuper additæ aliæ quatuordecim ſeptimanæ; ſex omnino compleant earum ſeptenarios: videlicet quadraginta duas ſeptimanas, ac decẽ integros Lunares menſes, è ducentis nonaginta & quatuor diebus: quibus maioris partus maturitas perficiatur. Quæ quidem facillima, lon-

géque certiſsima eſt, partuũ numerandorum ratio per ſeptimanas.

SECTIO IV.

Cap. 13. *Aſtrolog. ſentent.* *Saturnus.*

CRimen fuerit hîc omiſiſſe rationes Aſtrologorum, periucundas quidem & ſale gratiſsimo condîtas. Sic enim exiſtimant Saturnum Naturâ frigidum ac ſiccum, ex terreis qualitatibus vim ſortiri adſtringentem: & adſtrictione ſua menſi primo gratificari, continendo, coagulandóque ſemine, ac firmando fœtu. Eam ob cauſam imperio Saturni, primũ menſem adminiſtrari. Huic

Iuppiter

Iouem ordine ſuccedere, ſecundi menſis gubernacula ſuſcipere, fœtus formam ab-

ſoluere,&vitę igniculos ſuauitate ſui caloris fouere. Tertio menſi calidum ſiccúmq. Martem pręficiunt, vi ſua ignea exhauſtos corporis humores diſcutientem, madentéſq. artus exſiccantẽ, atque ita obduratos nouo accito robore firmantẽ: præter hæc etiam idoneũ ſuſcitando ſcaturientẽ illum fomitem viuifici caloris. Quartum verò aiũt benigno Solis moderamine gubernari: cœleſti eius calore animales excitari facultates: cæteras fieri vegetiores, inſtaurari: vitæ denique etiamnũ languentis exacui, accẽdíq. ſtimulos: atque validiores agitari calcitrationes. Quinto menſe Venerẽ ſuas regnandi vices agere, atque ornatum fœtui pręſtare.

Mars.

Sol.

Venus.

Mercur. At ſexto imperantem Mercurium multiplices inferre tum animi, tũ corporis motus, prompta conſilia, expeditas cogitationes, ac mentis futuræ meliora ſemina. Do-
Luna. nec illa partuum præſes Lucina Iuno, ſui dominij Iura menſe ſeptimo exercẽs, præclarum opus illuſtret, abſoluat, & in lucem felici exitu proferat. Sin minùs, immaturum adhuc partum reuiſens Saturnus, fœtũ arctiùs per octauum menſem complectitur, continet, fouet, reſeruátque auſpiciis Iouis aut Martis, ad nonũ, decimúmve menſem, tempora ſecuræ maturitatis. Itaque ſeptimeſtres, nouimeſtres, ac decimeſtres putant eſſe vitales, ob eximias virtutes, felicéſ-

que influxus, Lunæ, Iouis & Martis: Octimestres autem exitiales, quod Saturnus habeat qualitates vitæ principiis aduersas.

Saturnus vitæ hostis.

14. Dissentaneum verò, imò absurdũ etiam videtur, cuncta referre ad solos planetas, reliqua autem lumina inutilia esse putare: quorum tamẽ multiplices effectus quotidie obseruare licet. Nam quis Arcturum, Vergilias, Hyadas, Orionem, horrendo tempestatũ strepitu nota sidera, dicere audeat, silentio, otióve torpere? Quis denegarit caniculæ, illustre sui nominis decus? Aut quis affirmarit, nullam omnino esse in partus cœlestiũ signorum efficaciã? De cœlo malè sentire nefas est: Nam om-

nia ſublunaria, vi aſtrorum gubernari ſine dubio credendum: ſed prorſus ambiguâ, atque hactenus incognitâ Mortalibus ratione. Vmbram ſcientiæ Aſtrologicæ duntaxat accepimus à noſtris Maioribus, vnde inanes tantùm rerum coniecturæ, atque incerta iudicia.

15. Haud longè tamen à vero cenſentur aberrare, qui rerum mutationes referendas putant, ad varios naturarum cœleſtium progreſſus, ſitus, coniunctiones, oppoſitiones, aliáſque differentium inter ſe Aſpectuũ occurſationes. Quorum Aſpectuum potiſsima vis oppoſitionis: ſecundum potentiæ gradum Trigonus te-

net : tertium Tetragonus : ſextîlis poſtremo habetur dignitatis loco. Gemini, Arietem ſextîli: Cancer quadrato : Leo trino aſpectu intuentur: Libra, quinque ſignorum interiectione recedens ab Ariete, diſsidet oppoſita ex diametro. Ad oppoſitas Zodiaci partes, progreſſus viuificus ille mundi luſtrator Phœbus, rerum opera, per gradus Aſpectuũ paulatim adornata, in terminis oppoſitionũ abſoluit: ſeu per ſe, & vi ſua, ſeu ope, ac ſubſidio aliorum ſiderum. Sic incœpta Cancri, Leonis, Virginis, perficiuntur Capricorno, Aquario, & Piſcibus. Qua ratione aſſerunt ſeptimum menſem, afferre partus maturitatem.

Aſpectuum differẽtia.

ſin minùs Trigoni duplicationem, aut ſextilem nono menſe expectari, vel quadratum aſpectum decimo menſe. Octauo autem ſigno Zodiaci, nulla intercedere Iura conſortij cum primo vel ſeptimo: vnde in eo cauſa ſit exitialis, & funeſtæ qualitatis. Sed meliùs hanc philoſophiam Auſonius elegantiſſimo poëmate deſcribit:

Omnia quæ vario rerum metimur in actu,
Aſtrorum dominatus agit: terrenáque tantùm
Membra homini: è ſuperis fortuna, & ſpiritus Auris,
Septeno moderanda choro: ſed præſidet ollis,
Sortitus regimẽ nitidæ ſol aureus æthræ.
Nec ſolũ in nobis moderatur tempora vitæ,

Dum

Dum breue ſolliciti ſpatium producimus æui.
Creditur, occultóſque ſatus, & tempora vitæ,
Materno ducenda vtero formare videndo:
Et nondum exortæ Leges componere vitæ.
Namque vbi conceptus genitali inſederit aluo:
Haud dubium, ſolem cuicumque inſiſtere ſigno.
Qui cùm vicini ſtationem ceperit aſtri,
Contiguos nullum transfundit lumen in ortus.
Aſt vbi, conuerſis poſt menſtrua tempora habenis,
Scandit purpureo iam tertia ſidera curru:
Obliqua exilẽ demittat linea lucẽ:
Aſpirans tenues, per inertia pondera motus.

Quarta in ſede, viget prima indulgentia Solis:
Suadet & infuſus, teneros coaleſcere fœtus.
Fulgur Tetragono aſpectu vitale coruſcans,
Clarum & lene micat. ſed quinti cardine ſigni,
Incutit attonitam vegetato infante parentem.
Nam ſexto vis nulla loco: quia nulla tuendi
Aequati lateris ſignatur regula [Phœbo.
Aſt vbi ſigniferæ media in regione cohortis,
Septimus accepit limes rutilantia flammis
Recto caſtra ſitu: turgentis fœdera partus,
Iam plena ſub luce videt: nec fulgura parci
Luminis intendens, toto fouet igne coronæ.

Hinc illud, quòd legitimos Lucina labores
Præuenit: & grauidos ſentit ſubrepere nixus,
Ante expectatum feſtina puerpera votum.
Quòd niſi ſepteno, cùm lumina fudit ab aſtro,
Impulerit tardi clauſtra obluctãtia partus:
Pòſt nono incumbens ſigno, cunctantia matrum
Vota leuat, Trigono vires ſociante ſequenti.
At ſi difficiles nixus trahit, ilithýa,
Tetragono abſoluet dubiarũ vincla morarum.

Ita igitur exiſtimant cuncta vi aſtrorum diſpenſari: 16.
ſed in eis præcipuum eſſe Solis dominium. Qui medio cœli conſtitutus, infe-

riores ęquè ac ſuperiores orbes, ſplendore ſui luminis non ſolùm perfundat, ſed etiã perluſtrando mundi circuitu, ſingulis rebus viuificas inſpiret, ingerátque virtutes. Maximè autem ſuas vires ipſum intendere, pro varietate ſtationum, vel Aſpectuum, percurrendis Zodiaci ſignis: Et in ea potiſſimùm quæ longiores menſium annorúmve progreſſus deſiderant. Cætera quæ gradu celeriore procedunt, Lunæ dominatu regi credũtur. Illa enim erga mundum inferiorẽ, veluti vicaria exercet Solis officia? & quò terris vicinior, eò maiorem habet in terrena poteſtatem: Menſéſq. pari atque Sol annos, imperij magnitudine

moderatur. Cōficit mensem periodicum spatio duntaxat viginti septem dierum, cum horis circiter octo: quotidie promouēs gradus tredecim, minuta decem, & secunda triginta quinque. At synodicum spatio viginti nouē dierum cum horis duodecim, & circiter vnius horæ dimidio: confecto videlicet, non solùm sui orbis ambitu, verùm ad eum vsque progressa locum, vnde ipsa profecta curriculi sui exordia ceperat. Ad quartum à Solis cōgressu diem in sextîli est eius Aspectu, & pro illustrationis modo apparet falcata: Ad septimum, dimidiata in Tetragono: Ad vndecimū gibbosa, in Trigono: Ad quintum decimum in oppositio-

Mensis Periodicus, & Synodicus.

ne conſtituta, pleno orbe illuſtratur. Inde remeans ad Solis coniunctionem, iiſdem formis variata decreſcit. Quâ formarum mutatione, parit multiplices in terrenis mutationes: & corporum noſtrorum œconomiam variè diſpenſans, etiam Conceptū, atq. vteri geſtationē imperij ſui poteſtate coërcet. Vnde procul dubio, illa ſeptimanarū miracula, quæ vt ad ſuos numeros Pythagoræi, alij ad peculiares quaſdā planetarum qualitates referrēt, tantopere ſudarunt: Alij cū ſolo admirationis ſtupore obſeruarūt. Hippocrates autem, vt maiore veri perſpicientia ſolertiáq., omnium Criticorum momēta, etiam ad Lunæ curſus, indéque or-

Septiman. miracula.

tam Naturæ cõſuetudinem referebat, ſic Partus quoque ad numeros ſeptimanarũ ſapientiſſimè reuocabat. quippe illa certis legibus, ſtatis periodis, ratáque ordinis cõſtãtiâ, cuncta Mortalium regit, ac moderatur: Et vera Partuũ Præſes, omnibus propemodum ſeculis, nomine Dianæ, ac Iunonis Lucinæ paſſim inuocari ſolita.

Voy une lingue grande et fort belle invective du Sr de Montaigne dans ses Essais contre la medecine et matiere qu'il semble avoir tirée de Seneque, Pline & Sidonius Apollinaris

PATROCINIVM.

EDICINA ſalubrium atq. inſalubrium ſcientia, ſuam gloriã latis diffundit finibus. Cuncta enim cœli terrarúmque orbe cõtenta cognitione tenet: Perita coërcendi morbos, hominũm infeſtiſſimos hoſtes: & ad ipſam vitam tuendam opportunè comparata. Denique humano generi apprimè neceſſaria. At nobiliſſimas quidem agnoſcimus, illas animæ conformatrices, Theologiã, & Philoſophiam: his autem nobi-

vide item pro medicis et in medicos Joan. Sarisberiensem in nugis curialib. lib. 2 cap. ult. inter quos hoc prouerbium vigere asserit, Dum dolet accipe.
de iis item hoc ipse dicit, ~~homines~~ hi sunt qui homines officiosissime occidunt,
Eorum tu laudes multis et quidem pulchre persequutz ~~[illegible]~~ Vire hoc invitus facere videatis videlicet infirmitate sua & valetudine frequenti coactus ut ipse dicit, vide

litate proximam, corporis vitæq. conſeruatricem Medicinam. Quantò enim Anima Corpore, tantò Corpus Externis præſtantius eſt. Sed quæ inter Animam Corpúſque intercedit Ἀντιπεριπάθεια, Medici vitæ magiſtri, niſi Philoſophi quoque ſint, ac Theologi, muneris ſui perfectionem non aſſequuntur. *Theolog. & Philoſoph. Medic. comites.*

Ergo Antiquitas meritò Diuinitatis honores Medicinæ perſoluit. Eiúſque Adminiſtratores, tanquã Deos è Cœlo in præſidium Mortaliũ demiſſos venerata eſt. Qui arte medendi excellerent, pars in Deorum numerum referebantur, alij maximis honoribus, ſtatuíſq. publicis ornabantur, aut Romana Ciuitate gratis dona-

lib. 29. cap. 1. bantur. *Cœlo* (inquit Plinius) *Medicinæ inuentio dicata est*: & Superis meritò assignata. Mercurium inter Aegyptios lib. 1. cap. 2. eã primũ inuenisse, Diodòrus prodidit. Alij Apollinem verum eius Inuentorẽ, Authorémque asserunt: Quod quidem etiam ipsemet de se loquens apud Ouidium, hisce verbis gloriatur:

Ouid. Metam. 1. *Inuentum Medicina meum est: Opiferque per orbem*
Dicor: & herbarum subiecta potentia nobis.

Cœlo autem delapsam, & sic ab ipsis Deorum manibus acceptam, summi posteà Reges, Principes, Philosophi magnificè apud se habuerũt. Sabor, & Giges Medorum Reges, Sabid Arabum, Mithridates Persarum, Hermes

Aegyptiorum, medendi ſci- *Reg. Medici.*
entiâ præcellere, dignã Ma-
ieſtate ſua gloriam iudica-
runt. Quin & Alexander il- *Alexãd. Mag.*
le Macedo, ante noſtrũ Hen-
ricum IV. Regum maximus,
quo eandem ſcientiã in pre-
tio haberet, ſuorum plæriſ-
que palàm teſtabatur: cùm
frequentibus remediorum
auxiliis Marte ſuo confe-
ctis, eorum valetudinem vel
firmaret, vel reſtitueret. Me- *Princ. & Sapi-ent. Medici.*
ſues verò Nepos Regis Da-
maſci, & celeberrimus Aui-
cenna Cordubæ Princeps,
præclara certè ex illo ſtu-
dio poſteris monumenta re-
liquerunt. Conſtat etiam
Democritum, Platonem, A-
riſtotelem venerandos, phi-
loſophiæ Parentes, eorúm-
que ſymmiſtas plurimos,

huius quoque ſapientiæ ſtudioſiſſimos fuiſſe. Quid porrò Lucam Euangeliſtã commemorem? quid Eſaiam, déque auguſtiſſimo Prophetarum choro alios, quos eandem coluiſſe artem, & exercuiſſe accepimus? Quippe tãta Medicinę cum Theologia intercedit affinitas. Vniuerſi compendiũ Homo, viuam repræſentat Mundi maioris Imaginem, in anguſtias minoris formæ contractam: vbi Maieſtas diuinæ gloriæ multiplicibus radiis effulgens, conſpici poteſt. Et rerum ſingularum quæ terrâ naſcuntur, atque in vſum medendi adhibentur, mirificæ facultates: Corporum cœleſtium, quæ Medicis obſeruari ſolent ſtupen-

Luc. & Eſai.

Homo μικρόκοσμός.

dæ virtutes, periucundos animis noſtris Diuinitatis amores excitant. His (credo) rationibus permoti Athenienſes, & artis noſtræ præſtantiam admirati, Lege cauerunt, ne vſus illius, aut ſeruorum, aut fœminarum manibus profanaretur.

Athenienſ.

At Medici (aiunt) non admodum accepti Romanis aliquando, gratíque fuere: vt qui etiam vrbe pulſi, veluti exularint, nec exiguo quidẽ temporis ſpatio. Iſtud ſi fas eſt credere: non abſimilem apud illos fuiſſe Oratorum & Philoſophorũ fortunam, legimus. Quos tamẽ omnes diu repulſos, nec niſi lentè, ac ſerò admiſſos, eò complexa eſt vrbs vehementiùs, quò diutiùs recuſarat. Me-

Obiectio diluta.

Gell. noct. Attic. lib. 15.

dicos autem, poſtquàm quotidianis remediorum miraculis, Artis ſuæ magnificentiam comprobarant, maximis eſt honoribus proſequuta. Sed fortè iuſta fuit Romanorum indignatio, in Græculos quoſdam audaciſſimos ſimul, & Medicinæ inſcientiſsimos nebulones: quorum videlicet ſinguli, vt famam aliqua nouitate aucuparentur, damnatis Priorum placitis, ſua planè cōtraria inuexerant. Et ſic vanis quibuſdam imaginationum ſuarum ſpectris ſtolidè inhærentes, turpi mercede ciuium animas negotiabantur. Quod igitur olim tales Peſtes à ſe expulerant Romani, inſcitiam iſtorum

capitalem, & perſonata latrocinia pati nolle: quòd verò bonos Medicos, etiam læti poſteà exceperant, domóque & Ciuitate donarant, medendi ſapientiam ſe agnoſcere ſalutis procuratricem, & venerari, teſtati ſunt. Ergo illi *Artem* (ait Plinius) *id eſt, agendi modum, non rem ipſam damnabant.* Et Cato ille Cenſorius cùm Nugatores iſtos linguâ, titulóque tenus duntaxat Medicos, à ciuium capitibus arceret: ne damnaſſe Medicinam putaretur, ſubiicit eſſe Medicinæ Commentarium ſibi, quo in familiæ ſanationibus, ſi quid opus eſſet ipſe vteretur. Quid multa? Num ſi ea eſt hominũ peruerſitas,

vt rebus omnibus optimis, ad suas libidines abusi semper sint: Idcirco, aut se non esse improbos, aut quæ bona sunt, esse non bona, Sapientibus persuaserint?

Pli. lib. 24. cap. 1.

Imperatoribus (ait idem Plinius) *sola imperat Medicina.* Eius itaque dignitatem, Illi præclare suis Legibus exornarunt.

l. Medicos. C. 10. de Professorib. & Medicis.

Medicos, & Doctores Legum, aliósque Literarum Professores, vnà cum vxoribus, & filiis, nec non & rebus quas in Ciuitatibus suis poßident: ab omni functione, & ab omnibus muneribus vel ciuilibus, vel publicis, immunes esse præcipimus. Et neque in Prouinciis hoßpites recipere, nec vllo fungi munere: nec ad Iudicium deduci, nec iniuriam pati, vt si quis eos vexauerit pœna plectatur. Mercedes etiam eis,

& salaria reddi iubemus, quò facilius liberalibus studiis, artibúsque multos instituant. Item:

Medicus quamdiu Reipublicæ causa abest, munera ciuilia suscipere non cogitur. Cùm autem abesse desierit, si in eorum numero est, qui ad beneficia Medicis concessa pertinent, ea immunitate vtatur. Item:

cod. lib.
actit.

Medicis, qui sunt in Comitatu Principis, non obiicitur lõgi temporis præscriptio. Item:

6. 7. tit.
35.

Medici, quemadmodum à reliquis muneribus, ita & à tutela, & à cura requiem habent. Et mox: *Philosophi & Medici immunes sint: & neque ad frumenti, vini, & olei emptiones, & præpositiones: neque iudicare, neque legati esse, neque ad alium famulatum cogantur. Et qui docet, aut medicatur in patria.*

l. si duas
ff. 27.
de excusat. tut.

propria, immunitatem hanc habeat, eadémque fruatur, qui in aliena patria docebit.

Prætereà: *Minores* (inquit) *ciuitates possunt quinque Medicos immunes habere: Maiores ciuitates septem, qui curent: & quatuor qui doceant vtramque doctrinam: Maximæ autem ciuitates decem Medicos. Supra hunc numerum, ne maxima quidem ciuitas, immunitatẽ præstat.* Alibi:

Instit. 1. tit. 25. *Medici & Rhetores qui intra numerum sunt, tum Romæ, tum in patria sua, à tutela, & cura habent vacationem.* Item:

ff. 50. de decr. ab ord. fac. l. 1. *Medicorum intra numerum præfinitum constituendorum arbitrium, non Præsidi Prouinciæ commissum est, sed ordini, & possessoribus cuiusque ciuitatis: vt certi de probitate morum,*

& peritia artis, eligant ipsi, quibus se liberósque suos in ægritudine corporum committant. Inciuile fuerit, pluribus enumerandis legibus tua seria diutiùs remorari. Vnicam insuper adiicio hanc legem.

Medicorum eadem causa est, quæ Professorum, nisi quòd iustior: illi enim salutis hominum, hi studiorum duntaxat curam agunt: atque ideò illis quoque extra ordinem ius dici debet. *l. 1. de extraord. cognitionib. ff. 50.*

Decretis Imperatorum, etiã vnanimus accedit in eam rem Sapientum consensus. *Medicina* (inquit Plutarchus) *sic est de numero disciplinarum liberalium, vt elegantiâ, venustate, copiáque dicendi nulli sit inferior. Et mercedem sui studiosis affert maximam, sanitatem* *Plut. de tuenda valetud.*

vide Juliani decretum de medicis in fine huius apologiae
vide Phalaridis epist. 70 ad Polyclitum medicum

& valetudinis integritatem. Homerus autem, Poëtarum, ſimul & Philoſophorum parens antiquiſſimus, ſic Medicinæ gloriam poſteritati commendabat.

Ιλια. λ. Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Vir Medicus multis aliis æquandus honore eſt. Et,

Οδυ. δ. Ἰητρὸς δὲ ἕκαστος ἐπιστάμενος περὶ πάντων.

Doctrinâ Medicus reliquos ſupereminet omnes.

Quin audiamus illa diuinæ ſapientiæ non iudicia, ſed Oracula. *Medicum creauit Dominus: Et eſt à Supremo Medicina, vt eius miraculis gloriam ipſe conſequeretur. Sapientia Medici extollit caput eius, vt ſit admirationi Principibus. Honora Medicum propter neceßitatem.* Ecce & Medicinæ, & Medici author Deus: & vtriuſque

Eccleſiaſt. cap. 38.

inis, Authoris gloria, homi-
úmque salus. Sacrilegium
it, post Oraculorum Edicta,
hominũ decreta requirere.

Quod superest, ire nunc licet, maleuolis obtrectatoribus nostri Ordinis, & præ se Medicinã despicere: quã hominũ generi, præter cæteras omnes artes, maximè necessariam, ac proinde honoratissimã, Sapientes omnium seculorũ prædicarũt: & Imperatores Legibus confirmarunt: & grauissimis Oraculis Deus ipse præcepit.

FINIS.

Iulianus Imp. decretum de medicis q[uo]d extat inter
ejus ep[isto]las.
Medicæ rei scientiam existere ho[min]ib[us] salutarem
~~testatur~~, testatur usus perspicuus ac manifestus, quam
obrem non iniuria factum est ut eam philosophorum pueri
cælitus venisse prædicarint. Imbecillitas n[amque] naturæ nostræ
morbique quotidiani ac subiti huius ope corriguntur ac sedantur
proinde iuris ac æquitatis habita ratione convenientem
superioribus regibus legem ferimus ac pro nostra benignitate
iubemus ut in posterum securam à publicis muneribus
obeundis ac vacuam vitam degatis.

